

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2011

Financial Economy of Local Government Units 2011

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

**Główny Urząd Statystyczny, Departament
Studiów Makroekonomicznych i Finansów**
*Central Statistical Office, Macroeconomic
Studies and Finance Department*

kierujący
supervisor

Mirosław Błazej
Dyrektor Departamentu Studiów
Makroekonomicznych i Finansów GUS
*Director of Macroeconomic
Studies and Finance Department CSO*

zespół
team

Krystyna Kobiałka
Katarzyna Golik
Maciej Banaś

aneks statystyczny
statistical appendix

Małgorzata Gałek (US Radom)
Krystyna Kobiałka

Projekt okładki
Cover design

Lidia Motrenko-Makuch

ISSN 2084-0489

Publikacja dostępna na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>
Publication available on website <http://www.stat.gov.pl>

ZAKŁAD WYDAWNICTW STATYSTYCZNYCH, 00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (0 22) 608 32 10, 608 38 10

PRZEDMOWA

Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu publikację pt. *Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2011*. Jej celem jest przedstawienie Czytelnikowi informacji o wykonaniu budżetów różnych szczebli jednostek samorządu terytorialnego. Informacje wykorzystane w publikacji pochodzą ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów oraz z Głównego Urzędu Statystycznego.

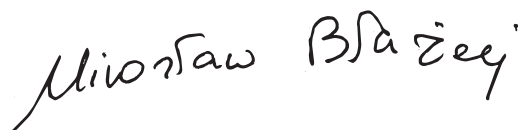
W opracowaniu omówiono ogólne zasady gospodarki budżetowej samorządów lokalnych, akcentując zmiany systemowe i legislacyjne wprowadzone w analizowanym okresie. W dalszej części publikacji podano informacje na temat wykonania budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw w 2011 r., prezentując je na tle wyników osiągniętych w poprzednich okresach sprawozdawczych. Aneks statystyczny, dostępny tylko w wersji elektronicznej (CD i Internet), zawiera szeregi czasowe dochodów, wydatków, wyników, przychodów i rozchodów i zobowiązań samorządów lokalnych.

Przekazując Państwu niniejszą publikację zwracam się z uprzejmą prośbą o uwagi, wnioski i sugestie, które będą stanowiły cenną wskazówkę w pracach nad kształtem następnej edycji publikacji.

Dyrektor

Departamentu Studiów

Makroekonomicznych i Finansów

Mirosław Błażej

Warszawa, październik 2012

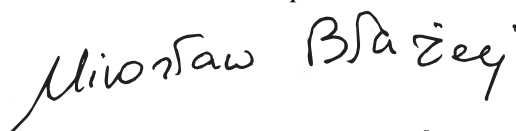
PREFACE

The Central Statistical Office presents publication Financial Economy of Local Government Units, 2011 on local governments budget outturn of different administrative levels. Data used in this publication were acquired from reports of the Ministry of Finance or come from the CSO Poland statistics.

The publication presents general budgetary rules for local governments and underlines systemic and legal changes that have been introduced during the analyzed period. In following parts there is also quoted important factual and numeric information on the outturn of the local government budgets of different administrative levels, i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships in 2011. These data are presented on the background of previous reporting periods. The statistical annex, which is available only in digital version (CD and Internet), comprises time series of: revenue, expenditure, financial result, income, outgoing and also obligation of local governments.

Any comments and suggestions are very welcomed and will constitute a valuable input for subsequent releases of this publication.

*Director of Macroeconomic Studies and
Finances Department*

A handwritten signature in black ink, reading "Mirosław Błażej". The signature is written in a cursive, flowing style.

Mirosław Błażej

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Strona
Page

PRZEDMOWA 4
PREFACE

UWAGI OGÓLNE..... 9
GENERAL REMARKS

I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO12
PRINCIPLES AND CONDITIONS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY

I.1. Ludność12
Population

I.2. Podstawowe zasady gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego13
Basic principles of local government units' financial economy

I.3. Struktura budżetów.....21
Budgets' structure

I.4. Dochody własne21
Own revenue

I.5. Dotacje ogółem i subwencja ogólna.....24
Subsidies and subvention

 I.5.1. Dotacje ogółem24
 Subsidies

 I.5.2. Subwencja ogólna26
 Subvention

II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO31
LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY

II.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego32
Local government units' revenue

 II.1.1. Dochody własne.....34
 Own revenue

 II.1.2. Dotacje ogółem.....38
 Subsidies

 II.1.3 Subwencja ogólna39
 Subvention

 II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych40
 European Union funds

II.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego.....42
Local government units' expenditure

II.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego.....	47
<i>Local government units' budgetary result</i>	
II.4. Finansowanie	49
<i>Financing</i>	
II.5. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego.....	51
<i>Local government units' indebtedness</i>	
III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN	56
<i>GMINAS' FINANCIAL ECONOMY</i>	
III.1. Dochody gmin	57
<i>Gminas' revenue</i>	
III.1.1. Dochody własne	58
<i>Own revenue</i>	
III.1.2. Dotacje ogółem.....	61
<i>Subsidies</i>	
III.1.3. Subwencja ogólna.....	64
<i>Subvention</i>	
III.2. Wydatki gmin	64
<i>Gminas' expenditure</i>	
III. 3. Wynik budżetów gmin	69
<i>Gminas' budgetary result</i>	
III.4. Finansowanie	71
<i>Financing</i>	
III.5. Zadłużenie gmin	72
<i>Gminas' indebtedness</i>	
IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU	73
<i>CITIES WITH POWIAT STATUS' FINANCIAL ECONOMY</i>	
IV.1. Dochody miast na prawach powiatu	74
<i>Cities with powiat status' revenue</i>	
IV.1.1.Dochody własne	75
<i>Own revenue</i>	
IV.1.2.Dotacje ogółem	76
<i>Subsidies</i>	
IV.1.2.Subwencja ogólna	79
<i>Subvention</i>	
IV.2. Wydatki miast na prawach powiatu	80
<i>Cities with powiat status' expenditure</i>	
IV. 3. Wynik budżetów miast na prawach powiatów	84
<i>Cities with powiat status' budgetary result</i>	

IV.4. Finansowanie.....	84
<i>Financing</i>	
IV.5. Zadłużenie miast na prawach powiatu	85
<i>Cities with powiat status' indebtedness</i>	
V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW	88
POWIATS' FINANCIAL ECONOMY	
V.1. Dochody powiatów	89
<i>Powiats' revenue</i>	
V.1.1. Dochody własne	90
<i>Own revenue</i>	
V.1.2. Dotacje ogółem.....	91
<i>Subsidies</i>	
V.1.3. Subwencja ogólna.....	93
<i>Subvention</i>	
V.2. Wydatki powiatów	94
<i>Powiats' expenditure</i>	
V.3. Wynik budżetów powiatów	97
<i>Powiats' budgetary result</i>	
V.4. Finansowanie	97
<i>Financing</i>	
V.5. Zadłużenie powiatów.....	98
<i>Powiats' indebtedness</i>	
VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW	101
VOIVODSHIPS' FINANCIAL ECONOMY	
VI.1. Dochody województw	102
<i>Voivodships' revenue</i>	
VI.1.1. Dochody własne	103
<i>Own revenue</i>	
VI.1.2. Dotacje ogółem	104
<i>Subsidies</i>	
VI.1.3. Subwencja ogólna	107
<i>Subvention</i>	
VI.2. Wydatki województw	107
<i>Voivodships' expenditures</i>	
VI. 3. Wynik budżetów województw	110
<i>Voivodships' budgetary result</i>	
VI. 4. Finansowanie.....	111
<i>Financing</i>	

VI.5. Zadłużenie województw112
Voivodships' indebtedness

PODSUMOWANIE115
SUMMARY

ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE117
APPENDIX - LEGAL ACTS

ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS123
STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT

UWAGI OGÓLNE

1. Dane z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego przytoczone w niniejszej publikacji oraz prezentowane w aneksie statystycznym pochodzą z następujących sprawozdań resortowych wprowadzonych rozporządzeniami Ministra Finansów:

- Rb-27S – roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego;
- Rb-28S – roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego;
- Rb-NDS – kwartalne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-Z – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń;
- Rb-30 – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych;
- Rb-30S – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych;
- Rb-31 – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych gospodarstw pomocniczych;
- Rb-32 – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych środków specjalnych;
- Rb-33 – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej;
- Rb-34 – kwartalne sprawozdanie z wykonania planów finansowych dochodów własnych jednostek budżetowych i wydatków nimi finansowanych.

Dane za 2011 r. zostały zebrane na sprawozdaniach budżetowych według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U.Nr 20, poz. 103) oraz rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz.U. Nr 43, poz. 247). Zgodnie z przepisami tych rozporządzeń, wszystkie jednostki samorządu terytorialnego sporządzają i przekazują do Ministerstwa Finansów, raz na kwartał, sprawozdania z wykonania planów dochodów i wydatków budżetowych w pełnej szczegółowości, tj. dział, rozdział, paragraf, sprawozdania o nadwyżce/deficycie budżetowym, sprawozdania o stanie zobowiązań

według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń. Sprawozdania te jednostki samorządu terytorialnego przekazują do Ministerstwa Finansów w formie elektronicznej – za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych. We wszystkich tablicach niniejszej publikacji prezentowane dane opracowano na podstawie bazy danych Ministerstwa Finansów, wg stanu na dzień 11 kwietnia 2012 r., pochodzących ze sprawozdań rocznych jednostek samorządu terytorialnego. Dane te obejmują również jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe (działające na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych), rachunki dochodów i wydatków, o których mowa w art. 223 ust.1 ustawy o finansach publicznych.

Występujące w powyższych sprawozdaniach JST kategorie budżetowe grupowane są według aktualnej, klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, a grupowania analityczne nawiązują do stosowanych przez Ministerstwo Finansów oraz w *Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2011 r.; Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego*. Dane dla sektora JST prezentowane są w ujęciu nieskonsolidowanym.

2. Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.), zmieniająca zasady gospodarki budżetowej jednostek samorządu terytorialnego. W ustawie wyodrębniono budżet środków europejskich oraz wprowadzono pojęcie płatności z tego budżetu oraz dotację celową, o której mowa w art. 127 ust. 2 ustawy¹. Ustawa ta wprowadziła także nowe formy organizacyjno-prawne gospodarki pozabudżetowej JST: instytucje gospodarki budżetowej, samorządowe zakłady budżetowe, państwowe fundusze celowe, agencje wykonawcze. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych określiły, że do 31 grudnia 2010 r. zakończeniu ulegnie likwidacja m.in. państwowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych, gospodarstw

¹ Dotacje te stanowią środki przeznaczone na: 1) realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 pkt 6, wydatkowane przez podmioty realizujące te programy, inne niż państwowe jednostki budżetowe; 2) realizację projektów pomocy technicznej finansowanych z udziałem środków europejskich i środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b; 3) finansowanie lub dofinansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty, ze środków przekazywanych przez jednostki, o których mowa w art. 9 pkt 5, 7 i 14; 4) realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. c i d; 5) współfinansowanie realizacji programów finansowanych z udziałem środków europejskich; 6) wyprzedzające finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej, o którym mowa w odrębnych przepisach, w części podlegającej refundacji ze środków Unii Europejskiej.

pomocniczych gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych prowadzących działalność w zakresie innym niż określony w nowej ustawie o finansach publicznych.

3. Kategoria **dotacji §§ 200 i 620** obejmuje dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (por. pkt 2). Kategoria ta zastąpiła dotację rozwojową, jaka była ujęta w 2009 r. w ramach dochodów JST. Wiązało się to ze zmianą przepisów w zakresie finansowania i współfinansowania programów i projektów z udziałem środków europejskich. Do 31 grudnia 2009 r. dotacje rozwojowe przekazywano bezpośrednio na rachunki budżetów samorządów województw, które następnie przekazywały je niższemu szczeblom. Od początku 2010 r. samorządy otrzymywały środki europejskie w formie płatności bezpośrednio z budżetu środków europejskich (za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego), zaś środki stanowiące współfinansowanie krajowe – w formie dotacji celowej.
4. Z dniem 1 stycznia 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. W myśl tego dokumentu paragraf dochodowy 271 „Wpływy z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących” z załącznika nr 3 występujący dotychczas w kategorii „Pozostałe dochody własne” zmienił nazwę na „Dotacja celowa otrzymana z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących” i został zaklasyfikowany do kategorii „Dotacje celowe”. Analogicznie zmieniono nazwę i przynależność paragrafu 630. Dotychczasowa nazwa „Wpływy z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych” została zmieniona na „Dotacja celowa otrzymana z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych”.

I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ

JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zgodnie z obowiązującą od 1 stycznia 1999 r. ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego **podziału terytorialnego państwa** (Dz. U. Nr 96 poz. 603) w 2011 r. funkcjonowało 16 województw, 314 powiatów oraz 65 miast na prawach powiatu i 2 414 gmin. Wśród gmin wyróżnia się gminy miejskie (obejmujące miasta), gminy wiejskie (obejmujące tereny wiejskie) i gminy miejsko-wiejskie (obejmujące miasto wraz z otaczającym je obszarem wiejskim).

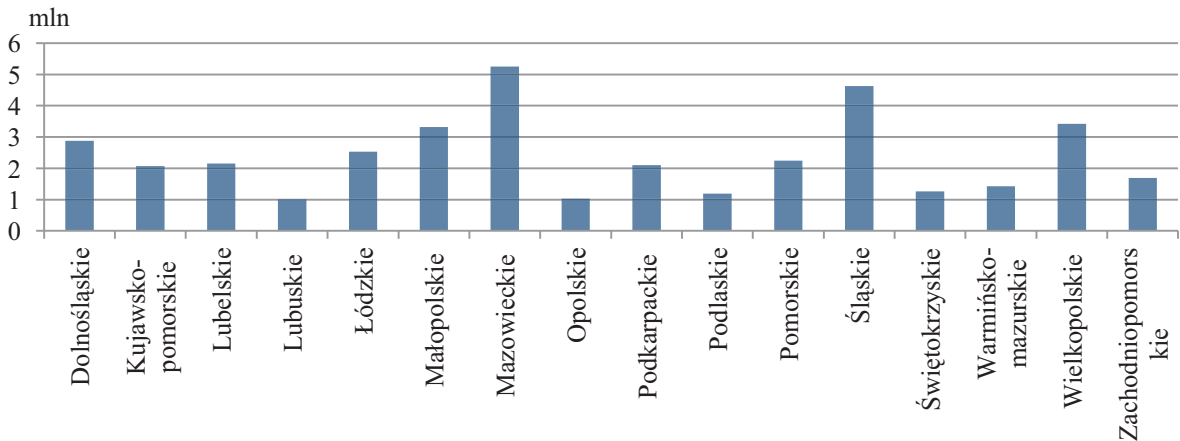
Liczba gmin ogółem w porównaniu do 2010 r. nie uległa zmianie i wynosiła 2 414. Podobnie liczba gmin miejskich pozostała niezmienna i nadal wynosiła 306, liczba gmin wiejskich zmniejszyła się o 5 (do 1 571), zaś liczba gmin miejsko-wiejskich wzrosła o 5 (do 602).

I.1. Ludność

W dniu 30 czerwca 2011 r. Polskę zamieszkiwało 38 526 tys. osób. Z czego prawie połowa (18 818 tys. osób tj. 48,8%) tej populacji mieszkała w gminach miejskich, w tym w miastach na prawach powiatu 12 611 tys. tj. 32,7%, a w gminach wiejskich 10 908 tys. tj. 28,3%. Pozostałe 8 800 tys. tj. 22,9 % ludności zamieszkiwało gminy miejsko-wiejskie.

Najwięcej osób - 5 274 tys. mieszkało w woj. mazowieckim i śląskim 4 630 tys., a najmniej w woj. opolskim 1 016 tys. i lubuskim 1 023 tys.

Wykres 1. Ludność Polski według województw
Stan w dniu 30 VI 2011 r.

Źródło: GUS.

Tabl. 1. Ludność Polski według województw i typów gmin w 2011 r.

Stan w dniu 30 VI

Województwa	Gminy ogółem	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
		razem	w tym miasta na prawach powiatu		
	w tysiącach				
P O L S K A	38 526	18 818	12 611	8 800	10 908
Dolnośląskie	2 916	1 635	818	733	548
Kujawsko-Pomorskie	2 098	1 019	784	484	595
Lubelskie	2 175	885	539	243	1 047
Lubuskie	1 023	391	244	413	219
Łódzkie	2 538	1 418	853	385	734
Małopolskie	3 341	1 172	956	992	1 177
Mazowieckie	5 274	2 924	2 179	846	1 504
Opolskie	1 016	224	123	546	246
Podkarpackie	2 128	704	341	510	914
Podlaskie	1 202	596	427	244	361
Pomorskie	2 279	1 357	844	287	635
Śląskie	4 630	3 407	2 639	369	853
Świętokrzyskie	1 280	401	202	385	494
Warmińsko-Mazurskie	1 453	639	300	399	415
Wielkopolskie	3 450	1 232	803	1 342	877
Zachodniopomorskie	1 723	814	561	621	289

Ź r ó d ł o: GUS.

1.2. Podstawowe zasady gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego

Podstawą gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego jest **uchwała budżetowa**. Budżet JST określa dochody i wydatki oraz przychody i rozchody tej jednostki. Jest on uchwalany na rok budżetowy zaczynający się z dniem 1 stycznia, a kończący 31 grudnia danego roku. Z punktu widzenia gospodarki finansowej można wyróżnić cztery rodzaje JST: gminę, powiat, miasto na prawach powiatu, województwo. Miasto na prawach powiatu sporządza jeden budżet, ale w uchwale budżetowej określa się odrębnie część dotyczącą budżetu gminy i część odnoszącą się do powiatu.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż 30 czerwca roku następującego po roku budżetowym, podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla

zarządu po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdaniem finansowym, opinią z badania sprawozdania finansowego, opinią regionalnej izby obrachunkowej, informacją o stanie mienia jednostki samorządu terytorialnego, a także stanowiskiem komisji rewizyjnej. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może żądać także przedłożenia przez zarząd jednostki dodatkowych wyjaśnień odnoszących się do sprawozdania z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdania finansowego.

Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.), zastępująca dotychczasową ustawę z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.)². W nowej ustawie usystematyzowano przepisy dotyczące uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego, wskazując, że składa się ona z budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz załączników³. Ustawa ta wprowadziła również elementy długookresowej perspektywy prowadzenia gospodarki finansowej JST poprzez obowiązek opracowania **wieloletniej prognozy finansowej**. Wieloletnia prognoza opracowywana jest na okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat⁴. Umożliwia to opracowanie przez Ministra Finansów czteroletniej strategii zarządzania długiem Skarbu Państwa oraz oddziaływania na państwowy dług publiczny. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych z dnia 27 października 2009 r. zobowiązują organ stanowiący JST do uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej po raz pierwszy nie później niż uchwały budżetowej na rok 2011.

² Wyjątek – istotny z punktu widzenia JST - stanowią szczególne zasady rachunkowości w układzie zadaniowym (art. 40 ust. 3 pkt 2, art. 41 ust. 4, oraz art. 142 pkt 11), które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., oraz regulacje dotyczące sprawowania przez Ministra Finansów ogólnej kontroli efektywności i skuteczności realizacji budżetu w układzie zadaniowym (art. 174 pkt 2), a także sprawowania nadzoru i kontroli przez dysponentów części budżetowych w zakresie efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów (art. 175 ust. 1, pkt 4), które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.

³ Zgodnie z art. 214 ustawy z dnia 27 października 2009 r. o finansach publicznych w załącznikach do uchwały budżetowej zamieszcza się: zestawienie planowanych kwot dotacji udzielanych z budżetu JST, plan dochodów rachunku dochodów samorządowych jednostek budżetowych prowadzących działalność określoną w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), plany przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

⁴ Nie krócej jednak niż na okres, na jaki przyjęto limity wydatków, o których mowa w art. 226 ust. 3 pkt 4 ustawy o finansach publicznych. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

Reguły fiskalne dla jednostek samorządu terytorialnego

Na uchwalanie budżetów w 2011 r. bezpośrednio wpłynęła **zasada zrównoważenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego w części bieżącej**, określona w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Zasada ta miała zastosowanie po raz pierwszy w roku 2011. W myśl tej zasady organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, wynikające z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych. W przypadku realizacji zadań bieżących ze środków UE i EFTA wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące, powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków UE i EFTA, w przypadku, gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym.

Do 31 grudnia 2013 r. będą obowiązywały przepisy ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, dotyczące dopuszczalnego poziomu zadłużenia oraz obciążenia budżetu spłatami rat kredytów i pożyczek, wykupów papierów wartościowych oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji. Zgodnie z wymienionymi przepisami **limit zadłużenia JST**, którego nie można przekroczyć w poszczególnych kwartałach⁵, wynosi 60% dochodów. Ustawowa granica nie obejmuje jednak wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z realizacją programów i projektów finansowych z udziałem środków unijnych, natomiast wydatki na obsługę zadłużenia nie mogą być większe niż 15% dochodów⁶.

Od 2014 r. mają zacząć obowiązywać nowe zasady ograniczania zadłużenia, określone w art. 243 ustawy o finansach publicznych. W myśl tych zapisów jednostka nie będzie mogła uchwalić budżetu, jeśli średnia arytmetyczna relacji wyniku bieżącego⁷ (powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku) do dochodów ogółem z lat 2011-2013 nie przekroczy relacji wydatków na obsługę zadłużenia zrealizowanych w danym roku budżetowym do dochodów ogółem. Ustawa opisuje tę relację następującym wzorem:

⁵ Wskaźnik zadłużenia (tzn. relacja zobowiązań do dochodów) w pierwszym, drugim, trzecim kwartale odnosi się do dochodów planowanych, w czwartym zaś – do wykonanych.

⁶ Jeśli państwowy dług publiczny przekroczy 55% PKB, relacja ta obniżana jest do 12%.

⁷ Różnica pomiędzy dochodami bieżącymi oraz wydatkami bieżącymi.

$$\left(\frac{R + O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}}\right)$$

gdzie:

R – to planowana na rok budżetowy łączna kwota z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek oraz wykupów papierów wartościowych;

O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji;

D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym;

Db – dochody bieżące;

Sm – dochody ze sprzedaży majątku;

Wb – wydatki bieżące;

n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-1 – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-2 – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata;

n-3 – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Ze względu na oparcie wymienionych relacji na danych historycznych, zapis, choć obowiązuje od 2014 r., miał wpływ na gospodarkę finansową JST już od 2011 r.

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. wprowadziła **nowe formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych**, tj. instytucje gospodarki budżetowej, samorządowe zakłady budżetowe, państwowe fundusze celowe, agencje wykonawcze. Jednocześnie zlikwidowała ona niektóre formy organizacyjno-prawne, jakie mogły być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego, m.in. państwowe zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze gminne, powiatowe i wojewódzkie jednostki budżetowe, gminne, powiatowe i wojewódzkie zakłady budżetowe prowadzące działalność w zakresie innym niż określony w nowej ustawie o finansach publicznych.

Na podstawie ustawy z 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 215, poz. 1664), która weszła w życie 1 stycznia 2010 r., wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej stały się samorządowymi osobami prawnymi. Ustawa nowelizująca określiła, iż środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych powiatowych i gminnych funduszy z dniem 1 stycznia 2011 r. staną się dochodami budżetów powiatów i budżetów gmin oraz zostaną przekazane na rachunki odpowiednio budżetów powiatów i gmin. Nakazała również

przeznaczenie tych środków na finansowanie określonych ustawowo zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, dochód JST mogą stanowić środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Na mocy ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.) JST mogą również uzyskać ze środków budżetu państwa dofinansowanie ich wkładu własnego, wymaganego przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. W 2011 r. realizowano projekty z udziałem środków UE finansowane w ramach okresu programowania na lata 2007–2013, w tym w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych oraz programów krajowych (Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna).

Ustawa o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 r. wyodrębniła **budżet środków europejskich** oraz wprowadziła pojęcie płatności w ramach budżetu środków europejskich. Wprowadziła również nową kategorię dotacji celowej, o której mowa w art. 127 ust. 2 ustawy⁸ i tym samym zlikwidowała dotację rozwojową. W związku z tym od 2010 r. środki przeznaczone na realizację programów operacyjnych w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich przekazywane są JST w formie **płatności**, a część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu jest przekazywana w formie **dotacji celowej**. Dofinansowanie dokonywane od 1 stycznia 2010 r. w tych dwóch formach (w niniejszej publikacji dla obu stosowane jest określenie dotacji §§ 200 i 620⁹) zobowiązywało beneficjenta do wydatkowania i rozliczania się w trybie przewidzianym dla danej formy wypłaty.

W nowej ustawie o finansach publicznych wyodrębniono ponadto dotację celową na zadania bieżące finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 2 i 3¹⁰, otrzymywaną z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przez samorządowy zakład budżetowy oraz dotację z budżetu państwa dla gmin uzdrowiskowych.

⁸ Patrz: Uwagi ogólne.

⁹ Patrz: Uwagi ogólne.

¹⁰ Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, a także inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi.

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. umożliwiła tworzenie na szerszą skalę **rezerw celowych** w celu uelastycznienia gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Dotychczas rezerwy celowe w ramach budżetów JST mogły być tworzone na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie mógł być dokonany w okresie opracowywania budżetu JST. Obecnie rezerwy celowe mogą być tworzone dodatkowo na wydatki JST związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), a także, gdy odrębne ustawy tak stanowią. Rezerwy celowe na wydatki związane z realizacją wymienionych programów, w odróżnieniu od pozostałych rezerw celowych, nie podlegają ograniczeniu wielkości do wysokości 5% wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W ustawie o finansach publicznych zmniejszono potencjalny zakres wydatków niewygasających poprzez wprowadzenie możliwości ich ustalenia jedynie dla wydatków związanych z realizacją umów w sprawie zamówień publicznych oraz umów, które zostaną zawarte w wyniku zakończonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w którym dokonano wyboru wykonawcy.

Na mocy ustawy z 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. nr 52 poz. 420) wprowadzono od 2010 r. możliwość wyodrębniania (decyzją rady gminy) w budżecie gminy środków stanowiących **fundusz sołecki**. Zgodnie z delegacją ustawową zawartą w art. 2 ust. 9 ustawy o funduszu sołeckim zostało wydane przez Ministra Finansów rozporządzenie z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu wydatków gmin wykonywanych w ramach funduszu sołeckiego (Dz. U. Nr 21 poz. 106). W 2011 r. po raz pierwszy dokonano zwrotu z budżetu państwa wydatków poniesionych przez poszczególne gminy w 2010 r. w ramach funduszu sołeckiego.

Zgodnie z ustawą Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w ustawie z 7 września 1991 r. o **systemie oświaty** od dnia 1 stycznia 2011 r. mogły gromadzić na wydzielonym rachunku dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego. Rok 2011 był więc pierwszym, w którym jednostki samorządu terytorialnego mogły realizować zadania przy pomocy tej formy gospodarowania środkami publicznymi.

Ponadto w roku 2011 budżety odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego zostały zasilone środkami zlikwidowanych wojewódzkich i powiatowych funduszy

gospodarki zasobem geodezyjnym i kartograficznym oraz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych na mocy regulacji ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych.

Ustawa z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej wprowadziła nowe mechanizmy przekształcania lub likwidacji **samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej**. Ponadto, od 2012 r., w przypadku uzyskania przez SP ZOZ ujemnego wyniku finansowego, JST będzie musiało pokryć deficyt z własnego budżetu lub przekształcić bądź zlikwidować SP ZOZ.

Ustawa z 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym zmodyfikowała przepis dotyczący wielkości obowiązkowej rezerwy celowej tworzonej w budżetach JST na realizację zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

Rejestracja dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych w gospodarce budżetowej prowadzona jest zgodnie z **klasyfikacją budżetową**. Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w art. 39 ust. 4 pkt. 1 upoważniła Ministra Finansów do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. Nowa klasyfikacja budżetowa została wprowadzona rozporządzeniem Ministra Finansów z 2 marca 2010 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 207) z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2010 r., z wyjątkiem rozdziału „73008 Narodowe Centrum Badań i Rozwoju” określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia, który wszedł w życie 1 stycznia 2011 r.

W 2011 r. obowiązywała powyższa klasyfikacja budżetowa wraz z trzema zmianami wprowadzonymi rozporządzeniami Ministra Finansów z dnia: 1 grudnia 2010 r., 29 sierpnia 2011 r. oraz 28 grudnia 2011 r.

Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych reguluje funkcjonowanie podmiotów gospodarki budżetowej JST, jakimi są jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe. **Jednostki budżetowe** to jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych nieposiadające osobowości prawnej, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Jednostka budżetowa działa na podstawie statutu określającego w szczególności jej nazwę, siedzibę

i przedmiot działalności. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków.

Samorządowy zakład budżetowy odpłatnie wykonuje zadania, pokrywając koszty swojej działalności z przychodów własnych, które mogą być powiększone o dotacje otrzymane z budżetu: jednostki samorządu terytorialnego, państwa oraz płatności w ramach budżetu środków europejskich. Samorządowy zakład budżetowy może wykonywać zadania własne jednostki samorządu terytorialnego w zakresie: gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi, dróg, ulic, mostów, placów, organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, targowisk i hal targowych, cmentarzy, zieleni gminnej i zadrzewień, kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych, pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, utrzymywania różnych gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym w szczególności prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Podstawą gospodarki finansowej samorządowego zakładu budżetowego jest roczny plan finansowy obejmujący przychody, w tym dotacje z budżetu (JST lub państwa), koszty i inne obciążenia, stan środków obrotowych, stan należności i zobowiązań na początek i koniec okresu oraz rozliczenia z budżetem jednostki samorządu terytorialnego. W planie finansowym samorządowego zakładu budżetowego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku w przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i kosztów, pod warunkiem, że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, ani zwiększenia dotacji z budżetu (JST lub państwa).

Samorządowy zakład budżetowy wpłaca do budżetu jednostki samorządu terytorialnego nadwyżkę środków obrotowych, ustaloną na koniec okresu sprawozdawczego, chyba że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego postanowi inaczej.

Ustawa o finansach publicznych odnosi się także do funkcjonowania takich podmiotów, jak **samorządowe instytucje kultury** oraz **samorządowe osoby prawne**¹¹, tworzonych na podstawie odrębnych ustaw. Podstawą gospodarki samorządowych osób

¹¹ Z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

prawnych są plany finansowe, w których wyodrębniają one m.in. przychody, dotacje, koszty, środki na wydatki majątkowe oraz środki przyznane innym podmiotom.

I.3. Struktura budżetów

Dochody i wydatki budżetowe grupowane są zgodnie ze szczegółową klasyfikacją budżetową, według działów i rozdziałów (określających rodzaj działalności) oraz według paragrafów, które systematyzują dochody według rodzaju ich źródeł, a wydatki według szczegółowego ich przeznaczenia. Dodatkowo wyróżnia się kategorie dochodów i wydatków: majątkowe i bieżące. **Dochody majątkowe** obejmują dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku, dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Do **wydatków majątkowych** zalicza się wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego. **Dochody bieżące i wydatki bieżące** stanowią różnicę po wyłączeniu – odpowiednio z dochodów (bądź wydatków) ogółem – dochodów (lub wydatków) majątkowych.

Zgodnie z art. 236 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w planie wydatków bieżących budżetu JST wyodrębnia się w szczególności: wynagrodzenia i składki do nich naliczane, wydatki związane z realizacją zadań statutowych jednostek budżetowych, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez JST, obsługę długu JST oraz wydatki na programy finansowane z udziałem środków z budżetu UE oraz pozostałych środków ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.) określa źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów, a także zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa. Na dochody JST składają się: dochody własne, dotacje oraz subwencja ogólna. Składowe poszczególnych elementów opisane są w kolejnych rozdziałach.

I.4. Dochody własne

Dochodami własnymi JST w 2011 r. były:

- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz

od osób prawnych (CIT);

- dochody uzyskiwane przez samorządowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od samorządowych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku JST;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST;
- dochody JST z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych od ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami¹²;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez JST od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST oraz od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych JST¹³;
- inne dochody należne JST (określone na podstawie odrębnych przepisów od zawartych w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego).

Ponadto dochody własne gminy stanowią:

- wpływy z podatków: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych;
- wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowiskowej i od posiadania psów, eksploatacyjnej¹⁴, innych (uiszczanych na podstawie innych przepisów niż zawarte w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego).

W przypadku powiatów dochody własne stanowią dodatkowo wpływy z opłat, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów niż zawarte w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

W strukturze dochodów własnych JST znaczącą wielkość stanowią udziały we wpływach z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)**¹⁵. Wskaźniki udziałów

¹² Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, to źródło dochodów mogą regulować odrębne od ustawy przepisy.

¹³ J.w.

¹⁴ W części określonej w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2005 Nr 228, poz. 1947, z póź. zm.).

¹⁵ Jest to część dochodu z podatku, którą ustala się mnożąc ogólną kwotę wpływów z podatku PIT przez wskaźnik równy udziałowi należnego (w roku poprzedzającym rok bazowy) podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, powiatu, miasta na prawach powiatu, województwa. Analogicznie

jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT) określone są w art. 4-6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Poniższa tablica prezentuje wartości określone w tych przepisach.

Tabl. 2. Wskaźniki udziałów JST we wpływach z podatku dochodowego

Podatek dochodowy	Gminy	Powiaty	Województwa
PIT	39,34	10,25	1,60
CIT	6,71	1,40	14,75

Ź r ó d ł o: Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z regulacją art. 89 wymienionej ustawy, udział gmin we wpływach z PIT zmniejsza się o liczbę punktów procentowych odpowiadających iloczynowi 3,81 punktu procentowego i obliczonego dla całego kraju wskaźnika. Wskaźnik ten ustala się dzieląc liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r. do domów pomocy społecznej, według stanu na dzień 30 czerwca roku bazowego, przez liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. Zgodnie z powyższym wyliczeniem w 2011 r. wielkość udziału gmin we wpływach z PIT ostatecznie wyniosła 37,12%.

Wskaźnik udziału we wpływach z podatku CIT wynosił 14,75% w 2011 r., czyli tyle samo co w 2010 r. Zwiększenie wskaźnika udziału województw we wpływach z CIT z 14,00% w 2009 r. do 14,75% w 2010 r. nastąpiło zgodnie z przepisami ustawy z 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw i jest wykonaniem uchwały nr 256/2008 Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2008 r. w sprawie finansowania regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich.

Poniższa tablica zawiera zestawienie ustawowych wielkości udziałów budżetów JST we wpływach z PIT i CIT, po uwzględnieniu wyżej opisanych korekt.

ustala się kwotę udziału jednostki JST we wpływach z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)**, z tym że brana jest pod uwagę lokalizacja zakładu.

Tabl. 3. Udział budżetów jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku PIT i CIT

Wyszczególnienie		Ogółem	Gminy	Powiaty	Województwa
		w procentach			
2007	PIT	48,07	36,22	10,25	1,60
	CIT	24,01	6,71	1,40	15,90
2008	PIT	48,34	36,49	10,25	1,60
	CIT	22,11	6,71	1,40	14,00
2009	PIT	48,57	36,72	10,25	1,60
	CIT	22,11	6,71	1,40	14,00
2010	PIT	48,79	36,94	10,25	1,60
	CIT	22,86	6,71	1,40	14,75
2011	PIT	48,97	37,12	10,25	1,60
	CIT	22,86	6,71	1,40	14,75

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

I.5. Dotacje ogółem i subwencja ogólna

I.5.1. Dotacje ogółem

Dotacje ogółem obejmują **dotacje celowe** i **dotacje §§ 200 i 620¹⁶**, tj. dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich¹⁷. Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, dochodami jednostek samorządu terytorialnego mogą być, między innymi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W świetle ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju istnieje również możliwość uzyskania przez jednostki samorządu terytorialnego dofinansowania ich wkładu własnego ze środków budżetu państwa, co jest wymagane przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

¹⁶ Paragrafy odnoszą się do klasyfikacji budżetowej.

¹⁷ W grupie dotacji §§ 200 i 620 dla JST ujęto również dotacje rozwojowe przekazane do dnia 31 grudnia 2009 r. i podlegające rozliczeniu w 2010 r.

W 2011 r. występowały następujące grupy dotacji celowych:

- z budżetu państwa:
 - na zadania własne (w tym dla gmin uzdrowiskowych);
 - na zadania z zakresu administracji rządowej;
 - na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań;
- otrzymane z funduszy celowych.

Dotacje celowe z budżetu państwa mogą być udzielane do wysokości 50% planowanych wydatków jednostki samorządu terytorialnego na realizację danego zadania¹⁸. JST realizująca zadania z zakresu administracji rządowej, na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej, otrzymuje od tych organów dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia.

Zgodnie z art. 42 ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego jednostki te mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie:

- zadań własnych objętych kontraktem wojewódzkim;
- zadań własnych, o których mowa w art. 29 ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. Nr 48, poz. 550, z późn. zm.);
- zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych;
- zadań związanych z inicjatywami wspierania edukacji na obszarach wiejskich, w tym na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej;
- zadań związanych z wdrażaniem reformy systemu oświaty, wyrównywaniem szans edukacyjnych oraz zapewnianiem kształcenia praktycznego;
- zadań realizowanych w celu zagospodarowania nieruchomości przekazanych jednostce samorządu terytorialnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. Nr 79, poz. 363, z późn. zm.);

¹⁸ Z zastrzeżeniem: o ile odrębne przepisy od zawartych w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego nie stanowią inaczej.

- zadań związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z usuwaniem skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz usuwaniem skutków innych klęsk żywiołowych;
- zadań objętych mecenatem państwa w dziedzinie kultury, w szczególności na dofinansowanie programów realizowanych przez instytucje filmowe i instytucje kultury przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego w dniu 1 stycznia 1999 r.;
- innych zadań ustawowych.

Jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania z zakresu działania innych jednostek samorządu terytorialnego, na mocy porozumień zawartych z tymi jednostkami, otrzymuje od nich dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia¹⁹. Wysokość dofinansowania określa, w drodze uchwały, organ stanowiący tej jednostki samorządu terytorialnego, która udziela dotacji, zaś szczegółowe zasady i terminy przekazywania dotacji na realizację zadań przez jednostkę samorządu terytorialnego określają zawarte porozumienia.

I.5.2. Subwencja ogólna

Subwencja ogólna jest ustawowo określonym świadczeniem pieniężnym Skarbu Państwa na rzecz poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Subwencja ogólna składa się z części:

- oświatowej, przyznawanej m.in. na kształcenie i odprawy nauczycieli oraz na utrzymanie publicznych szkół: w przypadku gmin - publicznych szkół podstawowych i gimnazjów; w przypadku powiatów - szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty); w przypadku województw - szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek kształcenia i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych;
- wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin, powiatów, województw;
- równoważącej, przyznawanej gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe), a powiatom - na

¹⁹ Z zastrzeżeniem: o ile odrębne przepisy, niż te ujęte w ustawie o dochodach samorządów, nie stanowią inaczej.

realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz w związku ze zróżnicowaniem sieci dróg powiatowych;

- regionalnej, przyznawanej na uzupełnienie dochodów, m.in. województw o niższej wydajności fiskalnej, ze względu na różnice potencjału gospodarczego;
- rekompensującej dochody utracone przez gminy (od 2005 r. wyrównuje ubytki dochodów w związku z wprowadzeniem zwolnień z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na prowadzenie przez przedsiębiorcę, na podstawie zmienionego zezwolenia, działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych).

Największą część subwencji ogólnej stanowi **część oświatowa** (w 2011 r. jej udział wynosił 76,4%), która przeznaczana jest na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności na zadania związane z prowadzeniem szkół i placówek, a także dotowanie szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby prawne (inne niż jednostki samorządu terytorialnego) oraz przez osoby fizyczne.

Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustalana jest corocznie w ustawie budżetowej. Kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych (art. 28 ust. 1 ww. ustawy).

Część wyrównawczą subwencji ogólnej dla gmin stanowi suma kwoty podstawowej oraz kwoty uzupełniającej. Zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kwotę podstawową otrzymują gminy, w których dochód podatkowy na jednego mieszkańca jest niższy od 92% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca kraju. Kwotę uzupełniającą otrzymują gminy, w których gęstość zaludnienia (ustalona przez Główny Urząd Statystyczny) według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. była niższa od średniej gęstości zaludnienia w kraju i dochód podatkowy na jednego mieszkańca gminy nie był wyższy od 150% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca Polski.

Zgodnie z art. 21a ust. 1 ustawy o dochodach samorządu terytorialnego, łagodzeniu historycznie ukształtowanych różnic w poziomie rozwoju ekonomicznego, potencjału podatkowego oraz sytuacji społecznej służy podział **części równoważącej subwencji ogólnej**

gmin, w którym dwa z trzech kryteriów nawiązują do obciążeń świadczeniami z tytułu pomocy społecznej, a mianowicie:

- 50% środków finansowych otrzymują gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy były wyższe od 80% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin miejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których suma dochodów za rok poprzedzający rok bazowy z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy była niższa od 80% średnich dochodów z tych samych tytułów za rok poprzedzający rok bazowy we wszystkich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin.

Podział kwoty **części regionalnej** subwencji ogólnej zgodnie z art. 25 ustawy o dochodach samorządu terytorialnego dokonany zostaje między województwa według następujących zasad:

- 20% środków otrzymują województwa o stopie bezrobocia przekraczającej poziom 110% średniej stopy bezrobocia w kraju;
- 40% środków skierowanych jest do województw, w których powierzchnia dróg wojewódzkich w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest wyższa od powierzchni dróg wojewódzkich w kraju, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju;
- 10% środków przekazanych jest województwom o PKB na jednego mieszkańca niższym od 75% PKB *per capita* w kraju;

- 15% środków dzielonych jest pomiędzy województwa, z uwzględnieniem wydatków bieżących na dofinansowanie regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich, wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy;
- 15% środków zasila budżety województw, które planują na rok budżetowy dochody z tytułu części wyrównawczej i kwot wchodzących w skład części regionalnej subwencji ogólnej (pomniejszone o planowaną wpłatę do budżetu państwa) niższe niż dochody z tego tytułu w roku bazowym.

Zgodnie z ustawą z 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.), **część rekompensująca** subwencji ogólnej przeznaczana jest na wyrównanie ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które zajęte są na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych przez przedsiębiorcę na podstawie zmienionego zezwolenia²⁰. Mogą ją otrzymać gminy, w tym miasta na prawach powiatu.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w budżecie państwa tworzy się **rezerwę subwencji ogólnej**, przeznaczoną na dofinansowanie:

- inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu;
- utrzymania rzecznych przepraw promowych (wskazanych przez ministra właściwego do spraw transportu) o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej dwu tysięcy pojazdów na dobę;
- remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu.

Wysokość rezerwy subwencji ogólnej ustala się, zgodnie z zapisami art. 26 ust. 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w kwocie nie mniejszej niż kwota rezerwy przyjęta w ustawie budżetowej na rok bazowy na dofinansowanie zadań, o których mowa powyżej, skorygowanej w przypadku zmiany zakresu realizowanych zadań.

Stosownie do art. 26 ust. 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, rezerwą subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych

²⁰ Na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw, przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie przed dniem 1 stycznia 2001 r., może ubiegać się o jego zmianę polegającą na zastosowaniu do tego przedsiębiorcy przepisów odnośnie zwolnień podatkowych, zawartych w tej ustawie.

w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego. W 2011 r. rezerwa ta, po uzgodnieniu z Ministrem Infrastruktury i stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego została w całości rozdysponowana i przekazana w pełnej wysokości do właściwych samorządów według harmonogramu zaproponowanego przez Ministra Infrastruktury.

Na mocy art. 36 ust. 4 pkt. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, nienależnie otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego kwoty części subwencji ogólnej podlegają zwrotowi do budżetu państwa i tworzą rezerwę przeznaczoną dla jednostek samorządu terytorialnego. Rezerwą tą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego. W 2011 r. rezerwa ta została dodatkowo zwiększona o nierozdzielone środki części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin, ponieważ wyliczona kwota dla poszczególnych gmin na podstawie przepisów art. 21a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w części związanej z wydatkami na wypłatę dodatków mieszkaniowych była wyższa od kwoty należnej.

II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2011 r. dochody budżetów JST wyniosły 171 309,1 mln zł, wydatki 181 594,7 mln zł. W konsekwencji deficyt ukształtował się na poziomie 10 285,6 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost dochodów o 5,2%, wydatków o 2,2%, oraz obniżenie deficytu o 31,3%.

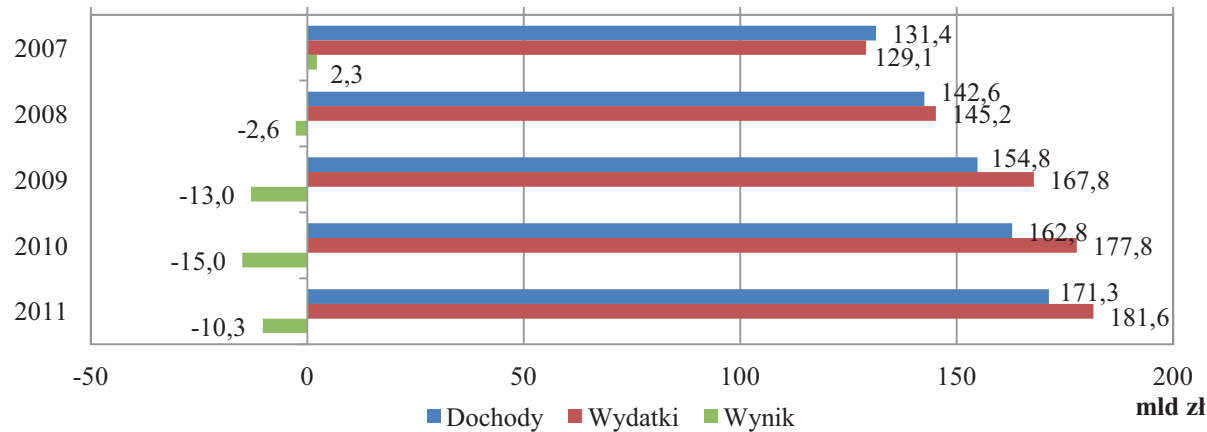
Tabl. 4. Dochody, wydatki i wynik JST

Wyszczególnienie	2010 Wykonanie	2011			
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania w % ²¹	2010=100
	w milionach złotych				
Dochody	162 796,6	175 280,2	171 309,1	97,7	105,2
Wydatki	177 766,2	194 840,7	181 594,7	93,2	102,2
Wynik	- 14 969,6	- 19 560,5	- 10 285,6	52,6	68,7

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2011 średni wzrost dochodów budżetów JST wyniósł 8,0%, zaś wydatków 8,7%. Wzrost dochodów ogółem w 2011 r. utrzymywał się na podobnym poziomie, co w 2010 r., ale był niższy niż przeciętnie w latach 2007-2011. Biorąc pod uwagę wydatki w tym okresie, rosły one najwolniej w 2011 r. i po raz pierwszy w tym okresie wzrost ten był niższy od wzrostu dochodów. Poza rokiem 2007, w którym budżety JST odnotowały nadwyżkę w wysokości 2 267,1 mln zł, w pozostałych latach występował deficyt.

Wykres 2. Budżety JST

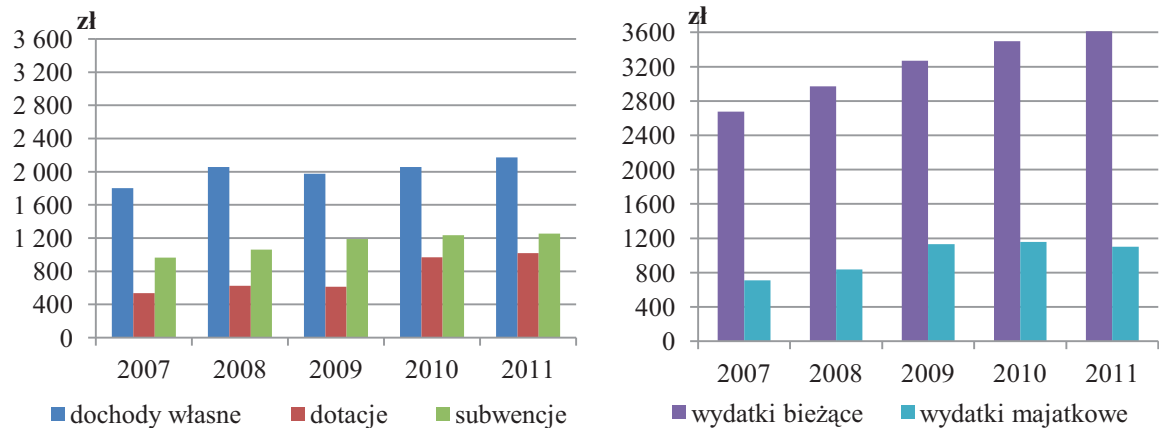
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007–2011 po stronie dochodowej najwyższy poziom dochodów na

²¹ Wskaźnik ten przedstawia wykonanie planu (dochodów, wydatków bądź wyniku) po zmianach.

mieszkańca występował dla dochodów własnych, w 2011 r. było to 2 171 zł. W 2011 r. nastąpił dalszy, aczkolwiek nie tak znaczący jak w 2010 r., wzrost dotacji, których wysokość osiągnęła średnio 1021 zł na osobę, czyli o 5,3% więcej niż w 2010 r. Największą grupą wydatków JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca Polski były wydatki bieżące, które w 2011 r. wyniosły 3 612 zł.

Wykres 3. Dochody i wydatki JST na jednego mieszkańca

Ź r ó d ł o: opracowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów z wykonania budżetów JST oraz danych GUS.

II.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

Dochody JST w 2011 r. wyniosły 171 309,1 mln zł (o 5,2% więcej niż w 2010 r.) i stanowiły 97,7% planu. Najważniejsza pozycja dochodową JST największą grupą były **dochody własne**, które ukształtowały się na poziomie 83 644,1 mln zł. **Subwencja ogólna** wyniosła 48 347,9 mln zł, a **dotacje ogółem** 39 317,2 mln zł.

Tabl. 5. Dochody JST

Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2010 =100
	w milionach złotych			w odsetkach		
Dochody ogółem	162 796,6	175 280,2	171 309,1	100,0	97,7	105,2
dochody własne	78 588,0	84 500,6	83 644,1	48,8	99,0	106,4
dotacje ogółem	37 037,5	42 442,5	39 317,2	23,0	92,6	106,2
subwencja ogólna	47 171,1	48 337,	48 347,9	28,2	100,0	102,5

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. dochody ogółem gmin wyniosły 75 830,7 mln zł i w porównaniu z rokiem 2010 wzrosły o 4,9%. Gminy wykonały plan dochodów budżetowych w 96,8%. Dochody miast na prawach powiatu wyniosły 56 859,8 mln zł, tj. wzrosły o 5,5%. Miasta na prawach powiatu wykonały plan w 98,6%. Dochody powiatów w wysokości 23 551,6 mln zł wzrosły o 4,7% w porównaniu do roku poprzedniego, a plan ich dochodów został wykonany w 98,5%. Dochody województw wzrosły o 6,8% do kwoty 15 067,1 mln zł, co oznaczało 98,1% kwoty planu.

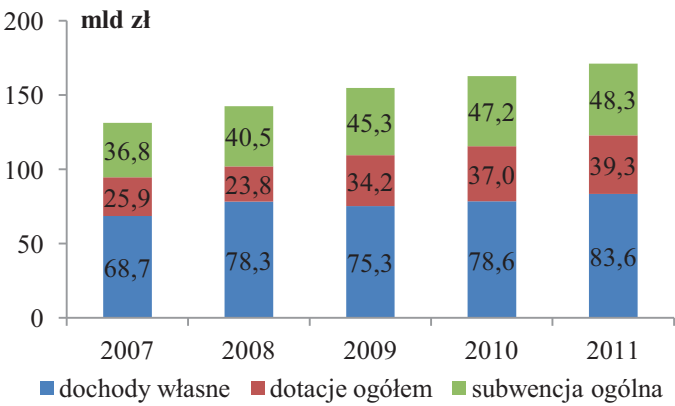
Tabl. 6. Dochody JST według szczebli

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	Wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach		
Ogółem JST	162 796,6	175 280,2	171 309,1	100,0	97,7	105,2
Gminy	72 310,5	78 326,3	75 830,7	44,3	96,8	104,9
Miasta na prawach powiatu.....	53 885,6	57 694,7	56 859,8	33,2	98,6	105,5
Powiaty	22 496,5	23 899,2	23 551,6	13,7	98,5	104,7
Województwa	14 104,0	15 360,0	15 067,1	8,8	98,1	106,8

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

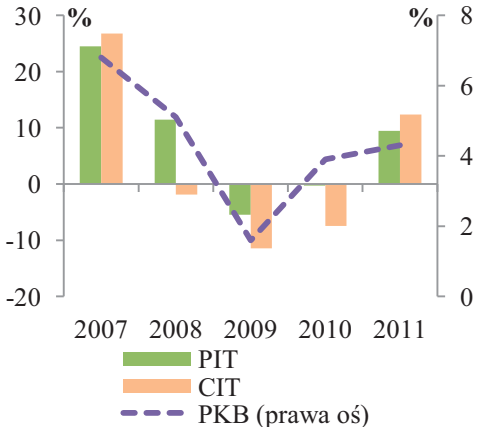
W 2011 r. wzrost dochodów ogółem JST wyniósł 5,2% i był zbliżony do zanotowanego w poprzednim roku, tj. 5,1%, kiety to dynamika dochodów była najniższa od 2007 r.

Wykres 4. Dochody JST

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 5. Dynamika PIT, CIT oraz realnego PKB

Najbardziej zależne od dochodów z budżetu państwa przekazywanych w formie dotacji celowych i subwencji były powiaty. Średni udział z lat 2007-2011 tych dochodów w dochodach ogółem powiatów wyniósł 70,8%. Dla województw wskaźnik ten wyniósł 53,3%, dla gmin 53,6%, a dla miast na prawach powiatu 34,4%.

Tabl. 7. Zmiana dochodów JST

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	Średnia ²²
	rok poprzedni = 100					
Dochody ogółem	112,3	108,5	108,6	105,1	105,2	108,0
dochody własne	117,3	114,0	96,1	104,4	106,4	107,6
dotacje ogółem	108,3	91,6	144,1	108,1	106,2	111,7
subwencja ogólna	106,5	110,1	112,0	104,1	102,5	107,0

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

II.1.1. Dochody własne

W 2011 r. **dochody własne** JST wyniosły 83 644,1 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,4% wobec roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 99,0%.

²² Średni wzrost w ujęciu rok do roku dla okresu lat 2007–2011.

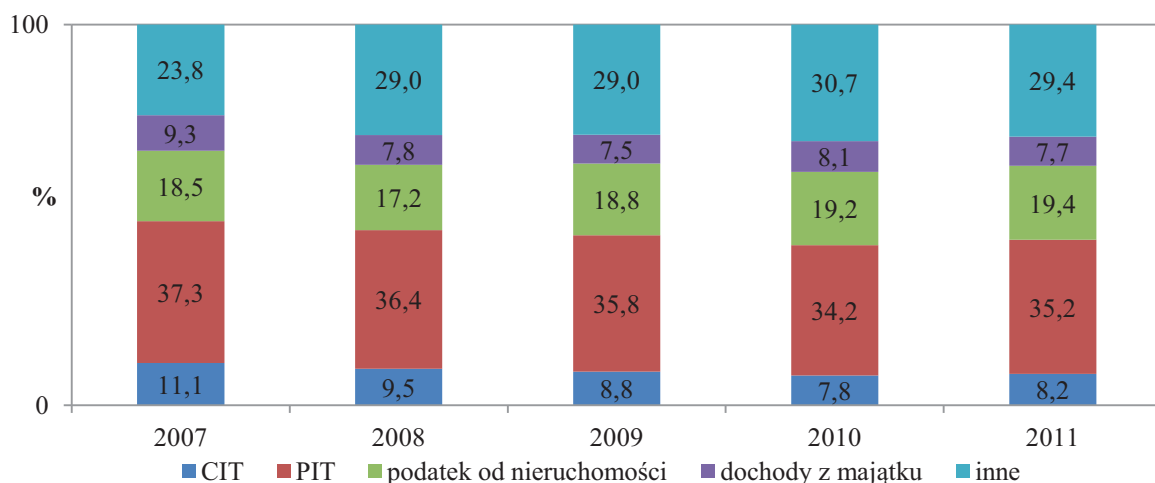
Tabl. 8. Dochody własne JST

Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	Wykonanie		wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
Dochody własne	78 588,0	84 500,6	83 644,1	100,0	99,0	106,4
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	6 121,7	6 555,0	6 876,9	8,2	104,9	112,3
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	26 894,4	28 880,0	29 430,2	35,2	101,9	109,4
podatek rolny	989,4	1 093,1	1 062,3	1,3	97,2	107,4
podatek od nieruchomości	15 122,1	16 117,8	16 253,1	19,4	100,8	107,5
podatek leśny	165,3	184,9	187,8	0,2	101,6	113,6
podatek od środków transportowych	856,9	892,8	884,4	1,1	99,1	103,2
podatek opłacany w formie karty podatkowej przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	89,2	87,9	86,8	0,1	98,7	97,3
podatek od spadków i darowizn	291,8	281,6	273,5	0,3	97,1	93,7
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 893,3	1 772,1	1 773,8	2,1	100,1	93,7
wpływy z opłaty skarbowej	508,9	531,2	490,2	0,6	92,3	96,3
wpływy z opłaty eksploatacyjnej ..	234,7	285,4	283,8	0,3	99,5	120,9
wpływy z opłaty targowej	205,9	216,0	209,9	0,3	97,2	101,9
dochody z majątku	6 353,5	7 542,1	6 452,2	7,7	85,5	101,6
pozostałe dochody	18 860,8	20 060,7	19 379,1	23,2	96,6	102,7

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Dochody z tytułu **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** wyniosły 9 430,2 mln zł, zaś z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** 6 876,9 mln zł. Wpływy z podatku od osób fizycznych w 2011 r. zwiększyły się w stosunku do poprzedniego roku o 9,4%, a od osób prawnych o 12,3%. W rezultacie ich udział w strukturze dochodów własnych wzrósł do odpowiednio 35,2% i 8,2%. Dochód z **podatku od nieruchomości**²³ wyniósł 16 253,1 mln zł. Po niewielkim wzroście o 0,2 p. proc., stanowił on 19,4% dochodów własnych JST.

Wykres 6. Struktura dochodów własnych JST

Źródło: obliczenia własne, dane Ministerstwa Finansów.

Udział największej kategorii dochodowej JST, tj. podatku dochodowego od osób fizycznych, w dochodach własnych wzrósł w 2011 r. o 1,0 p. proc. Było to odwrócenie tendencji z lat 2007-2010, kiedy jego udział malał, łącznie o 3,1 p. proc. Analogiczna była sytuacja z udziałem podatku dochodowego od osób prawnych, który w tym okresie zmniejszył się o 3,3 p. proc., aby w 2011 r. wzrosnąć o 0,4 p. proc. Udział podatku od nieruchomości, po spadku w latach 2007-2008, rósł nieprzerwanie od 2009 r.

²³ Podatek ten wiąże się z posiadaniem gruntu, budynku, bądź budowli. Nie jest on uzależniony od dochodów, ani też korzyści uzyskiwanych z danej nieruchomości. Podatnikami tego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, będące: właścicielami, posiadaczami samoistnymi nieruchomości lub obiektów budowlanych, czy też będące użytkownikami wieczystymi gruntów. Podatnikami są również posiadacze nieruchomości albo obiektów budowlanych, stanowiących własność Skarbu Państwa lub JST, jeżeli posiadanie wynika z umowy zawartej z właścicielem, Agencją Nieruchomości Rolnych lub z innego tytułu prawnego, z wyjątkiem posiadania przez osoby fizyczne lokali mieszkalnych niestanowiących odrębnych nieruchomości. Podstawę opodatkowania stanowi: dla gruntów – powierzchnia; dla budynków lub ich części – powierzchnia użytkowa. Stawki podatku zależą od sposobu użytkowania nieruchomości, a także podlegają ograniczeniu przez ustawowe wprowadzenie limitów stawek podatkowych, których samorządowe organa stanowiące nie mogą swoimi uchwałami przekraczać.

Tabl. 9. Wpływy z podatków PIT i CIT w dochodach JST

Lata	Dochody własne	Wpływy z		Udział w dochodach ogółem		
		CIT	PIT	Dochody własne	Wpływy z CIT	Wpływy z PIT
	w milionach złotych			w %		
JST OGÓŁEM						
2007	68 693,5	7 615,8	25 600,4	52,3	5,8	19,5
2008	78 344,9	7 474,2	28 535,0	55,0	5,2	20,0
2009	75 297,4	6 616,9	26 977,0	48,6	4,3	17,4
2010	78 588,0	6121,7	26 894,4	48,3	3,8	16,5
2011	83 644,1	6 876,9	29 430,2	48,8	4,0	17,2
GMINY						
2007	26 535,5	657,4	9 264,7	46,6	1,2	16,3
2008	30 694,7	696,0	10 664,2	49,3	1,1	17,1
2009	30 021,9	652,8	9 906,3	46,3	1,0	15,3
2010	32 264,4	617,4	10 080,3	44,6	0,9	14,3
2011	34 489,9	757,0	11 339,8	45,5	1,0	15,0
MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
2007	30 801,8	1 770,3	12 861,8	65,7	3,8	27,4
2008	34 368,5	1 924,9	13 930,5	69,5	3,9	28,2
2009	33 262,2	1 650,8	13 416,7	66,1	3,3	26,7
2010	34 283,8	1 408,0	13 134,9	63,6	2,6	24,4
2011	35 951,8	1 523,2	13 997,4	63,2	2,7	24,6
POWIATY						
2007	4 784,6	137,4	2 622,1	29,6	0,9	16,2
2008	5 872,2	144,9	2 995,7	32,4	0,8	16,5
2009	5 698,6	135,7	2 765,4	28,4	0,7	13,8
2010	6 336,7	128,2	2 797,2	28,2	0,6	12,4
2011	6 531,3	158,9	3 131,5	27,7	0,7	13,3
WOJEWÓDZTWA						
2007	6 571,6	5 050,8	851,9	57,9	44,5	7,5
2008	7 409,4	4 708,3	944,5	58,5	37,2	7,5
2009	6 314,7	4 177,7	888,7	32,3	21,4	4,6
2010	5 703,1	3 968,2	881,9	40,4	28,1	6,3
2011	6 672,6	4 437,8	961,6	44,3	29,5	6,4

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

II.1.2. Dotacje ogółem

W 2011 r. **dotacje ogółem** wyniosły 39 317,2 mln zł, co oznaczało wzrost o 6,2% w porównaniu z 2010 r. i wykonanie planu w 92,6%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez JST dotacje ogółem stanowiły 23,0%, z tego **dotacje celowe** 15,2%, a **dotacje §§ 200 i 620** 7,7%.

Tabl. 10. Dotacje ogółem JST

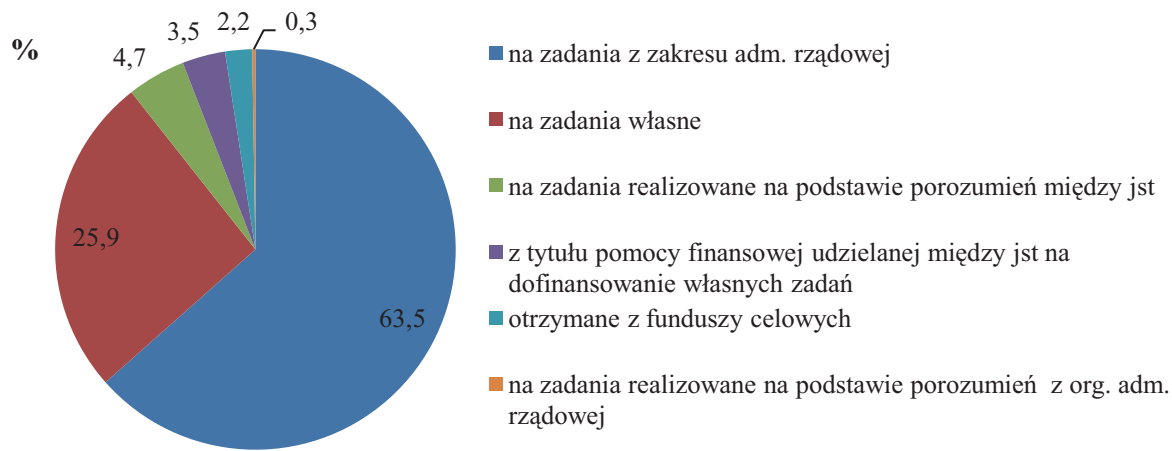
Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaznik wykonania w %	2010=100
			w milionach złotych			
DOTACJE OGÓŁEM	37 037,6	42 442,5	39 317,2	100,0	92,6	106,2
Dotacje celowe	25 842,4	26 685,1	26 060,0	66,3	97,7	100,8
na zadania z zakresu adm. rządowej	16 828,6	16 720,0	16 535,9	42,1	98,9	98,3
w tym inwestycyjne	664,1	665,9	610,6	1,6	91,7	91,9
na zadania własne	6 915,8	6 969,7	6 754,2	17,2	96,9	97,7
w tym inwestycyjne	2 277,0	2 255,5	2 154,0	5,5	95,5	94,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	122,2	76,3	66,7	0,2	87,4	54,6
w tym inwestycyjne	39,6	12,4	9,5	0,0	77,1	24,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST.....	1 292,0	1 289,7	1 230,7	3,1	95,4	95,3
w tym inwestycyjne	482,2	422,7	364,9	0,9	86,3	75,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań ²⁴	x	986,8	905,9	2,3	91,8	X
w tym inwestycyjne	x	879,3	808,1	2,1	91,8	X
otrzymane z funduszy celowych.....	683,9	642,5	566,5	1,4	88,2	82,8
w tym inwestycyjne	509,4	496,5	427,8	1,2	86,2	84,0
Dotacje §§ 200 i 620.....	11 195,2	15 757,5	13 257,2	33,7	84,1	118,4
w tym inwestycyjne § 620	8 366,1	12 029,7	10 026,1	25,2	83,3	119,8

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

²⁴ Kategoria ta pojawiła się w 2011 r. na skutek wyłączenia jej z dochodów własnych i przesunięcia do kategorii dotacje celowe.

W ramach dotacji celowych, JST najwięcej środków otrzymały na **zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (63,5%) i na **zadania własne** (25,9%), pozostałe kategorie stanowiły 10,6% dotacji celowych.

Wykres 7. Struktura otrzymanych przez JST dotacji celowych w 2011 r.

Ź r ó d ł o: obliczenia własne, dane Ministerstwa Finansów.

II.1.3 Subwencja ogólna

W 2011 r. **subwencja ogólna** wyniosła 48 347,9 mln zł, co stanowiło wzrost o 2,5% wobec 2010 r. i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 11. Subwencja ogólna JST

Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych		w		wykonania	
			odsetkach		w %	
Subwencja ogólna.....	47 171,1	48 337,0	48 347,9	100,0	100,0	102,5
część wyrównawcza.....	9 064,6	8 642,7	8 640,5	17,9	100,0	95,3
część oświatowa.....	35 009,6	36 923,7	36 924,7	76,4	100,0	105,5
część rekompensująca.....	14,0	14,6	15,6	0,0	107,1	111,4
część równoważąca.....	1 587,6	1 578,1	1 577,8	3,3	100,0	99,4
część regionalna.....	955,6	627,9	627,9	1,3	100,0	65,7
uzupełnienie subwencji ogólnej.....	539,5	550,0	561,3	1,2	102,0	104,0

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Największą składową subwencji ogólnej (76,4%) stanowiła **część oświatowa** w kwocie 36 924,7 mln zł, z tego gminy otrzymały 16 953,1 mln zł, powiaty 7 757,8 mln zł,

miasta na prawach powiatu 11 475,1 mln zł a województwa 738,7 mln zł. Kwoty te obejmują rezerwę subwencji oświatowej (porównaj: ramka poniżej).

W latach 2007-2011 część oświatowa subwencji ogólnej z każdym kolejnym rokiem rosła, co wiązało się głównie z podwyżkami wynagrodzeń oraz zmianami w strukturze zatrudnienia nauczycieli. Subwencja oświatowa w 2011 r. była wyższa od tej z 2007 r. o 8,7 mld zł, tj. o 30,9%.

Rezerwa części oświatowej subwencji ogólnej

W ustawie budżetowej z części oświatowej subwencji ogólnej na 2011 r. wydzielono rezerwę w wysokości 0,6%, tj. 221,6 mln zł. W trakcie roku budżetowego, rezerwa uległa zwiększeniu o 8,5 mln zł do kwoty 230,1 mln zł. w wyniku zmniejszenia części oświatowej subwencji ogólnej 22 jednostkom samorządu terytorialnego (w tym: 16 gminom o 3,7 mln zł; 5 powiatom o 1,7 mln zł oraz 1 miastu na prawach powiatu o 50 tys. zł). Rezerwa części oświatowej subwencji ogólnej w całości tj. 230,1 mln zł została w trakcie roku budżetowego podzielona pomiędzy poszczególne JST, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

- 142,4 mln zł przyznano gminom;
- 54,3 mln zł powiatom;
- 30,6 mln zł miastom na prawach powiatu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Część wyrównawcza subwencji ogólnej zmniejszyła się w 2011 r. dla JST ogółem o 4,7%. Jedynie dla miast na prawach powiatu dochody z tego tytułu wzrosły o 13,5%. Dla województw spadły o 12,7%, dla powiatów o 8,9%, a dla gmin o 2,2%.

W 2011 r. środki na rezerwę subwencji ogólnej dla JST, na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego zaplanowano i przekazano w pełnej wysokości do odpowiednich samorządów w kwocie 336,0 mln zł. Środki rezerwy tworzonej na podstawie art. 36 ust. 4 pkt 1²⁵ tejże ustawy w wysokości 225,8 mln zł przekazano dla 743 JST, w tym 130,0 mln zł dla 482 gmin.

II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

W 2011 r. przekazane JST środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE

²⁵ Więcej informacji na temat obu rezerw znajduje się w rozdziale I.5.2.

oraz na finansowanie i współfinansowanie programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich, wyniosły 16 344,9 mln zł. Kwota ta była wyższa o 18,5% niż w 2010 r. i stanowiła 82,6% planu. Środki te wyniosły 9,5% dochodów ogółem JST.

Na tę kwotę składały się środki Unii Europejskiej w wysokości 1 778,3 mln zł (79,6% planu), płatności z budżetu środków europejskich w wysokości 12 857,6 mln zł (82,8% planu) oraz środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów z udziałem środków unijnych w wysokości 1 699,0 mln zł (84,3% planu).

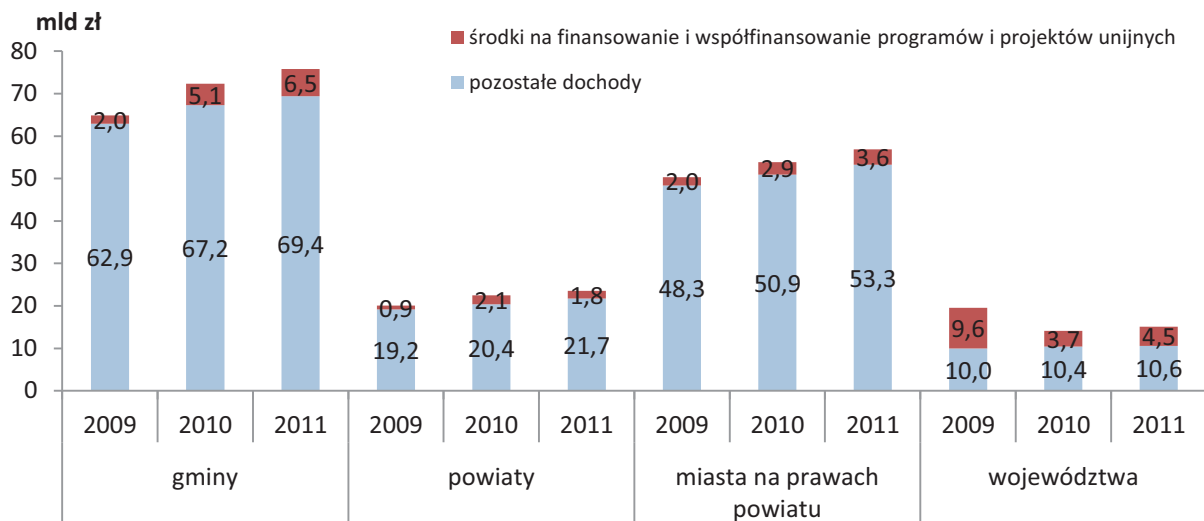
Tabl. 12. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011			
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania	2010=100
	w milionach złotych			w %	
OGÓŁEM	13 793,4	19 782,1	16 344,9	82,6	118,5
w tym:					
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych (dochody)	1 779,5	2 246,2	1 778,3	79,6	100,5
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych (dochody)	1 484,6	2 014,6	1 699,0	84,3	114,4
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2010 r.)	10 529,2	15 521,3	12 857,6	82,8	122,1

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Najmniejszy udział tych środków w łącznych dochodach poszczególnych szczebli JST wystąpił w dochodach miast na prawach powiatu (6,3%), natomiast największy w dochodach województw (29,5%). W porównaniu z rokiem 2010 udziały środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem dla: gmin wzrosły o 1,5 p. proc., dla miast na prawach powiatu o 0,8 p. proc. i województw o 3,4 p. proc.; natomiast spadek tego udziału odnotowały powiaty (-1,5 p. proc).

Wykres 8. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe dochody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 13. Otrzymane środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2011 r. według szczebli JST

Wyszczególnienie	Otrzymane środki na programy i projekty UE		Dochody ogółem w milionach złotych	Udział finansowania i współfinansowania programów i projektów UE w dochodach ogółem w %
	w milionach złotych	w odsetkach		
R a z e m	16 344,9	100,0	171 309,1	9,5
Gminy	6 458,8	39,5	75 830,7	8,5
Powiaty	1 842,5	11,3	23 551,6	7,8
Miasta na prawach powiatu	3 591,7	22,0	56 859,8	6,3
Województwa	4 451,9	27,2	15 067,1	29,5

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

II.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

W 2011 r. wydatki ogółem JST wyniosły 181 594,7 mln zł (o 2,2% więcej niż w 2010 r.) a ich plan został wykonany w 93,2%. W strukturze wydatków JST w 2011 r. **wydatki bieżące** stanowiły 76,6% (139 160,6 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** 23,4% (42 434,2 mln zł).

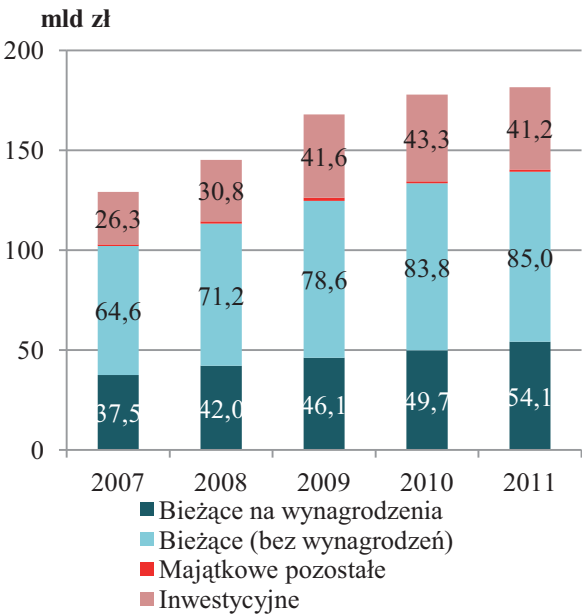
Tabl. 14. Wydatki według szczebli JST

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach		
Ogółem JST	177 766,2	194 840,7	181 594,7	100,0	93,2	102,2
Gminy	79 740,6	86 102,5	79 686,9	43,9	92,5	99,9
Miasta na prawach powiatu.....	58 954,1	65 670,1	61 510,5	33,9	93,7	104,3
Powiaty	23 826,4	25 430,2	24 058,8	13,2	94,6	101,0
Województwa	15 245,0	17 637,9	16 338,6	9,0	92,6	107,2

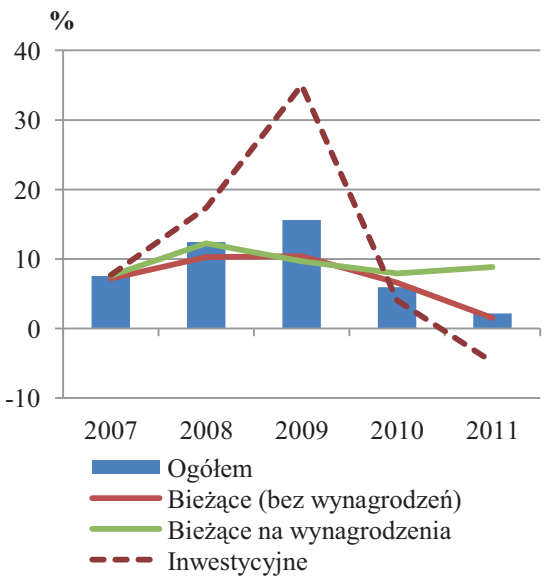
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wydatki gmin wyniosły 79 686,9 mln zł, co oznaczało spadek o 0,1% w porównaniu do poprzedniego roku, plan wydatków został wykonany w 92,5%. Wydatki miast na prawach powiatu w kwocie 61 510,5 mln zł były wyższe o 4,3% i stanowiły 93,7% planu. Powiaty wykonały wydatki w kwocie 24 058,8 mln zł, tj. wzrosły one o 1,0%. Ich plan został wykonany w 94,6%. Wydatki województw wyniosły 16 338,6 mln zł, były wyższe o 7,2%. Wskaźnik wykonania planu to 92,6%.

Wykres 9. Wydatki JST

Wykres 10. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 15. Zmiana wydatków JST

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	Średnia
	rok poprzedni = 100					
Wydatki ogółem	107,6	112,4	115,6	105,9	102,2	108,7
bieżące bez wynagrodzeń	108,7	115,9	109,3	108,6	103,6	109,2
bieżące na wynagrodzenia	107,6	112,2	109,6	107,9	108,8	109,2
inwestycyjne	107,7	117,4	135,0	104,0	95,2	111,9
majątkowe bez inwestycji	140,1	136,3	138,3	63,4	128,8	121,4

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Wzrost wydatków ogółem w JST w 2011 r. był niższy niż średni wzrost w latach 2007-2011, kiedy wyniósł 8,7%. Wystąpił on przede wszystkim w wyniku zwiększenia wydatków bieżących o 4,2%, w tym na wynagrodzeń o 8,8%, a jego stosunkowo niska dynamika spowodowana była m.in. spadkiem inwestycji o 4,8%.

Tabl. 16. Wydatki ogółem JST

Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik	2010 =100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
OGÓŁEM	177 766,2	194 840,7	181 594,7	100,0	93,2	102,2
Wydatki bieżące	133 516,9	145 356,9	139 160,6	76,6	95,7	104,2
wydatki na wynagrodzenia	49 743,4	54 986,4	54 135,1	29,8	98,5	108,8
w tym wynagrodzenia						
osobowe	44 925,6	49 482,6	48 816,3	26,9	98,7	108,7
pochodne od wynagrodzeń	8 165,4	9 170,5	8 858,4	4,9	96,6	108,5
dotacje	14 044,0	13 853,5	13 511,1	7,4	97,5	96,2
wydatki na obsługę długu	1 851,5	2 996,3	2 711,4	1,5	90,5	146,4
wydatki z tytułu udzielenia						
poręczeń i gwarancji	86,1	344,0	78,8	0,0	22,9	91,4
świadczenia na rzecz osób						
fizycznych	16 515,2	16 326,5	15 983,5	8,8	97,9	96,8
pozostałe wydatki	43 111,2	47 679,7	43 882,4	24,2	92,0	101,8
Wydatki majątkowe.....	44 249,3	49 483,6	42 434,2	23,4	85,8	95,9
w tym inwestycyjne.....	43 281,7	48 143,0	41 188,2	22,7	85,6	98,0

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. **wydatki bieżące** JST wyniosły 139 160,6 mln zł, czyli wzrosły o 4,2%. Najwyższy wzrost odnotowano w miastach na prawach powiatu, tj. o 5,7%. W powiatach

wzrost wyniósł 5,0%, w województwach wydatki bieżące zwiększyły się o 4,6%, zaś w gminach o 2,8%. Najwyższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem zaobserwowano w powiatach (81,3%).

Największą część, bo 45,3%, wydatków bieżących JST ogółem przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi. Najwyższy wzrost w porównaniu z rokiem 2010 zaobserwowany został w wydatkach na obsługę długu (46,4%), lecz ich udział w strukturze wydatków bieżących był niewielki i wynosił zaledwie 1,9%.

W porównaniu z rokiem 2010 **wydatki majątkowe** JST obniżyły się o 4,1%, przy czym najwyższy spadek miał miejsce w powiatach, tj. o 13,4%, zaś w województwach odnotowano ich wzrost o 11,3%. W miastach na prawach powiatu wydatki majątkowe spadły o 0,4%, a w gminach spadek ten wynosił już 8,7% i dotyczył wszystkich typów gmin. Biorąc pod uwagę strukturę wydatków według poszczególnych szczebli JST, najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem odnotowano w województwach (40,5%).

Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2011 r. wyniosły 24 046,2 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 14,6%. Wykonanie stanowiło 84,8% rocznego planu. Na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków unijnych, JST wydatkowały 1 785,6 mln zł, tj. 85,8% planu. Wydatki, których źródłem był budżet środków europejskich, wyniosły 13 149,6 mln zł, (84,7% planu rocznego), zaś wydatki na współfinansowanie programów i projektów unijnych, stanowiące wkład krajowy, wyniosły 9 111,0 mln zł (87,7% planu rocznego).

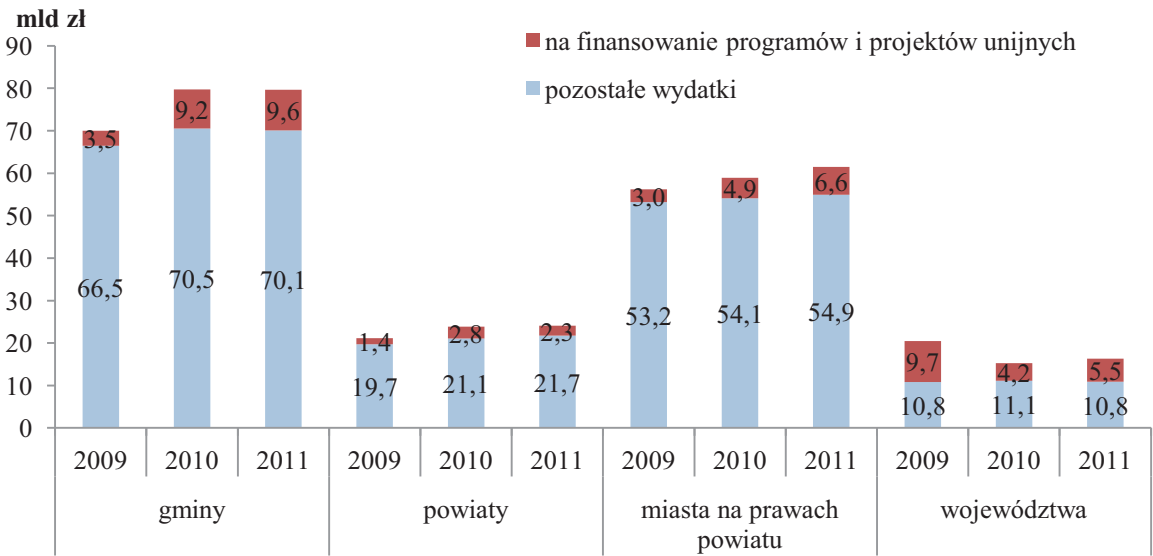
Tabl. 17. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik	2010 =100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
OGÓŁEM	20 975,4	28 366,9	24 046,2	100,0	84,8	114,6
w tym:						
na finansowanie programów i projektów unijnych	2 040,2	2 080,4	1 785,6	7,4	85,8	87,5
na współfinansowanie programów i projektów unijnych	8 199,4	10 756,6	9 111,0	37,9	87,7	111,1
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2010)	10 735,8	15 529,9	13 149,6	54,7	84,7	122,5

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W kategorii wydatków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2011 r. największy udział miały gminy (40,1%). Mimo to udział tej kategorii wydatków w całości wydatkach gmin stanowił tylko 12,1%. Natomiast największy udział wydatków na programy i projekty unijne w wydatkach ogółem miały województwa (33,6%).

Wykres 11. Wydatki na finansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe wydatki JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 18. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2011 r.

Wyszczególnienie	Wydatki na programy i projekty unijne		Wydatki ogółem w milionach złotych	Udział wydatków na programy i projekty unijne w wydatkach ogółem w %
	w milionach złotych	w odsetkach		
R a z e m	24 046,2	100,0	181 594,7	13,2
Gminy	9 634,5	40,1	79 686,9	12,1
Powiaty	2 326,8	9,7	24 058,8	9,7
Miasta na prawach powiatu ...	6 595,9	27,4	61 510,5	10,7
Województwa	5 488,9	22,8	16 338,6	33,6

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

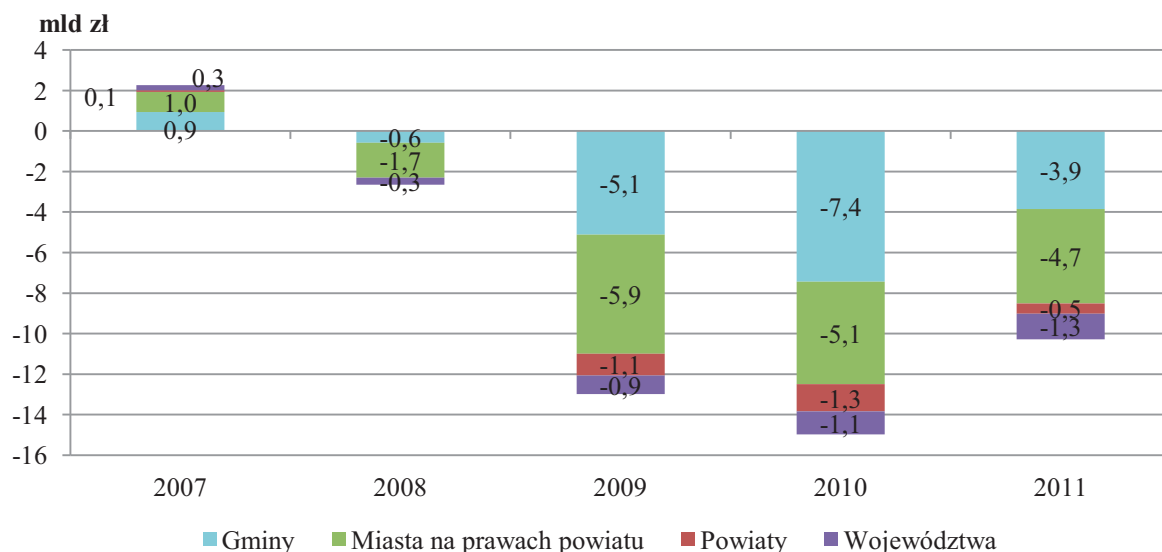
Największą pozycję w wydatkach JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych w 2011 r. z udziałem środków Unii Europejskiej stanowiły środki wydane w dziale „Transport i łączność”. Drugą i trzecią pozycję zajmowały wydatki w działach: „Rolnictwo i łowiectwo” oraz „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”.

II.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W 2011 r. **deficyt budżetów JST** zamknął się kwotą 10 285,6 mln zł i był on niższy o 31,3% od notowanego w 2010 r.). Kwota deficytu stanowiła 52,6% planowanej wielkości. Najwyższy deficyt w kwocie 4 650,7 mln zł zanotowały budżety miast na prawach powiatu, przy czym był on niższy o 8,2% od deficytu w 2010 r. Deficyt gmin wyniósł 3 856,2 mln zł (spadek o 48,1% do roku poprzedniego), zaś powiatów 507,2 mln zł (spadek o 61,9%). Tylko budżety województw odnotowały w 2011 r. wzrost deficytu o 11,4%. Wynik budżetów tych jednostek zamknął się kwotą -1 271,5 mln zł.

Deficyt JST stanowił 6,0% całości ich dochodów, miast na prawach powiatu 8,2 %, województw 8,4%, gmin 5,1%, powiatów 2,2% ich dochodów.

Wykres 12. Wynik finansowy JST

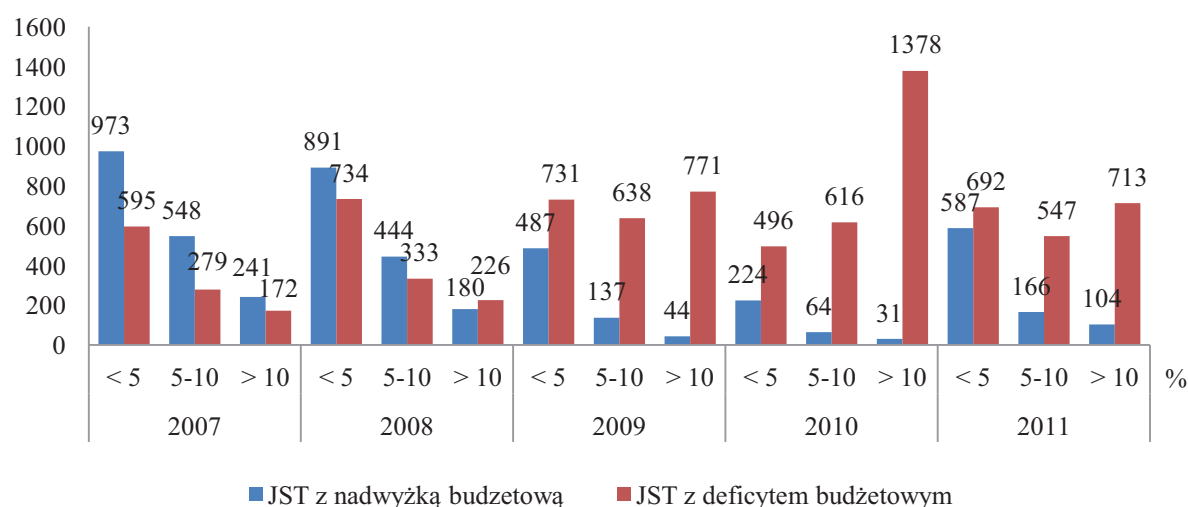

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Nadwyżka budżetowa w 2011 r. wystąpiła w 857 jednostkach samorządu terytorialnego (30,5% ogółu), z czego w 104 jednostkach wskaźnik ten był wyższy niż 10%. **Deficyt** odnotowało 1952 JST, tj. 69,5% wszystkich samorządów. W 713 jednostkach (25,4% ogółu) deficyt przekraczał 10% dochodów.

Dla porównania, w 2010 r. nadwyżkę budżetową osiągnęło 319 JST czyli 11,4% ogółu, z czego w 31 nadwyżka była wyższa niż 10% dochodów. Deficyt wystąpił dla 2490 jednostek (49,1% ogółu), w 1378 z nich deficyt przekraczał 10%.

Wykres 13. Liczba JST według relacji wyniku finansowego do wykonanych dochodów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 19. Liczba JST z nadwyżką i deficytem budżetowym

LATA	Liczba JST							
	z nadwyżką budżetową				z deficytem budżetowym			
	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwa	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwa
2007	1 529	182	39	12	884	132	26	4
2008	1 316	169	20	10	1 097	145	45	6
2009	608	54	2	4	1 805	260	63	12
2010	261	51	6	1	2 153	263	59	15
2011	720	127	10	0	1 694	187	55	16

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

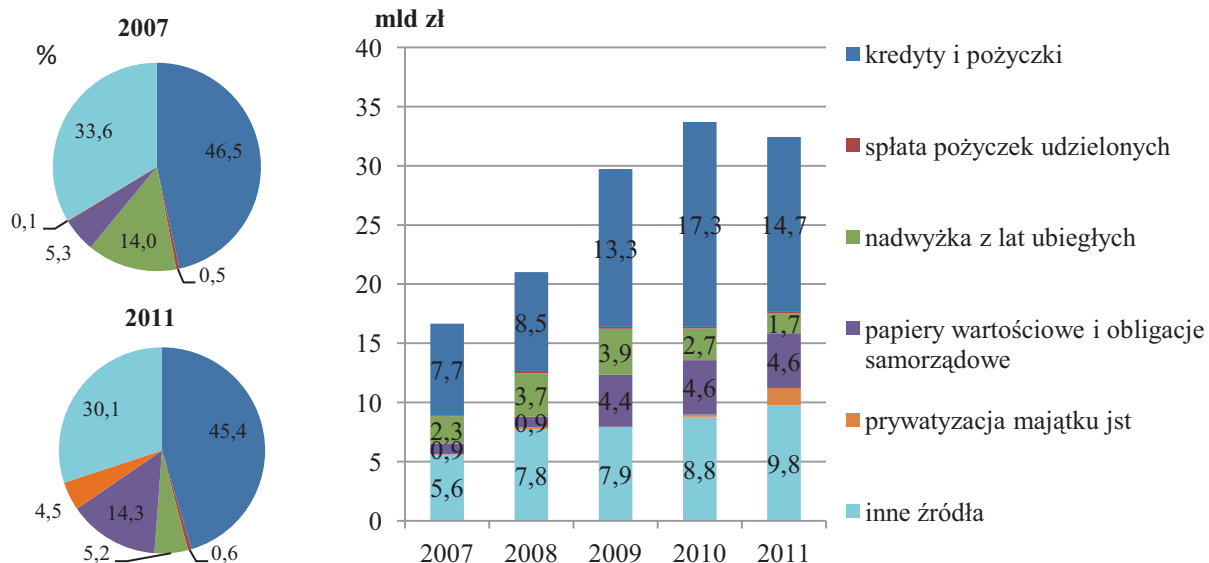
II.4. Finansowanie

Przychody ogółem JST w 2011 r. wyniosły 32 442,0 mln zł. Najwyższe przychody wykazały gminy, gdzie było to 13 966,1 mln zł, oraz miasta na prawach powiatu w kwocie 12 825,0 mln zł. Przychody powiatów wyniosły 2 671,4 mln zł, zaś województw 2 979,5 mln zł.

Przychody JST z tytułu kredytów i pożyczek w kwocie 14 717,9 mln zł stanowiły 45,4%. Udział przychodów ze sprzedaży papierów wartościowych i obligacji jednostek samorządowych oraz związków komunalnych wynosił 4 623,2 mln zł czyli 14,3%. Nadwyżka z lat ubiegłych wynosiła 1 696,8 mln zł i stanowiła 5,2% przychodów ogółem, zaś przychody z prywatyzacji majątku 1 462,8 mln zł, tj. stanowiły 4,5% ogółu przychodów.

Udział zaciągniętych kredytów i pożyczek w przychodach ogółem zmalał w 2011 r., po tym jak rósł w okresie lat 2009-2010. Z kolei udział prywatyzacji majątku JST w 2011 r. był najwyższy na przestrzeni ostatnich pięciu lat (dla porównania średni udział w latach 2007-2011 wynosił 1,2%).

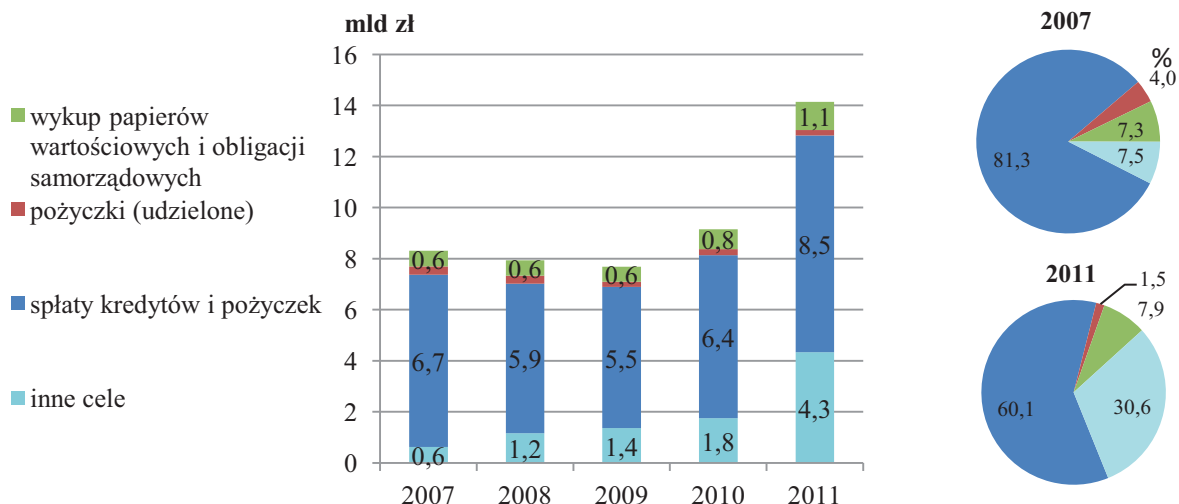
Wykres 14. Przychody JST

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Rozchody JST ogółem w 2011 r. wyniosły 14 140,8 mln zł. Rozchody gmin wyniosły 6 376,6 mln zł, miast na prawach powiatu 6 109,9 mln zł, powiatów 1 044,7 mln zł, zaś województw 609,5 mln zł. Największy udział (60,1%) w rozchodach JST miały spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 8 493,0 mln zł. Rozchody z tytułu wykupu papierów wartościowych i obligacji samorządowych wyniosły 1 110,7 mln zł (7,9%). W 2011 r. zaobserwowano istotny wzrost kwoty rozchodów (o 4 991,0 mln zł), wyróżniający się na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 15. Rozchody JST.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

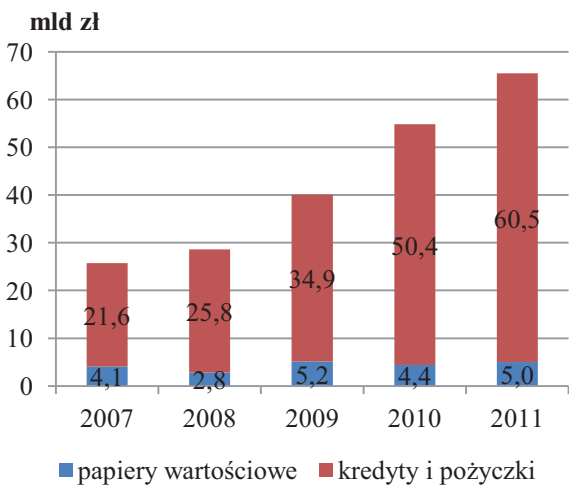
II.5. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego

W 2011 r. **zobowiązania** ogółem JST wyniosły 65 756,5 mln zł i w porównaniu do 2010 r. wzrosły o 19,4% (dla porównania w 2010 r. odnotowano wzrost o 36,7%). We wszystkich JST nastąpił wzrost zobowiązań. Według szczebli JST najwyższa kwota zobowiązań wystąpiła dla miast na prawach powiatu, tj. 28 074,9 mln zł (wzrost o 19,8%). W gminach zobowiązania wyniosły 25 989,6 mln zł i były wyższe o 18,5% niż na koniec roku poprzedniego. W powiatach zobowiązania miały wartość 6 136,9 mln zł (wzrost o 12,9%), a w województwach 5 555,1 mln zł (wzrost o 29,5%).

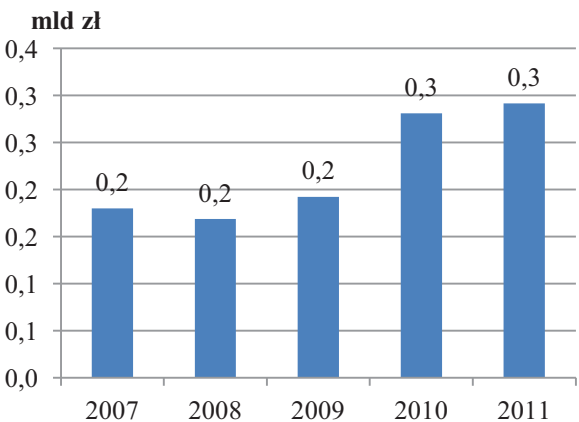
Największy udział (92,0%) wśród zobowiązań ogółem JST miało zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek, które wyniosło 60 469,3 mln zł. Zobowiązania JST z tytułu kredytów i pożyczek w 2011 r. wykazały najszybszy wzrost tj. o 20,0%. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, które wyniosły 4 995,5 mln zł i stanowiły 7,6% ogółu zobowiązań JST, wzrosły o 13,4%. Zobowiązania wymagalne wyniosły 291,6 mln zł w 2011 r., tj. stanowiły 0,4% zobowiązań ogółem.

Średni wzrost zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek w latach 2009-2011 wyniósł 33,3% i był istotnie wyższy od wzrostu występującego w okresie 2007-2008, kiedy to średnioroczne tempo wyniosło 11,2%. W latach 2007-2008 zobowiązania wymagalne zmniejszały się, natomiast w latach 2009-2011 wzrosły o 122,9 mln zł i w końcu 2011 r. były wyższe o 72,8% niż w 2008 r. Wskaźnik udziału zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach ogółem dla JST w latach 2007-2011 zmniejszał się (poza 2010 r.) z 0,7% do 0,4%.

Wykres 16: Zadłużenie JST

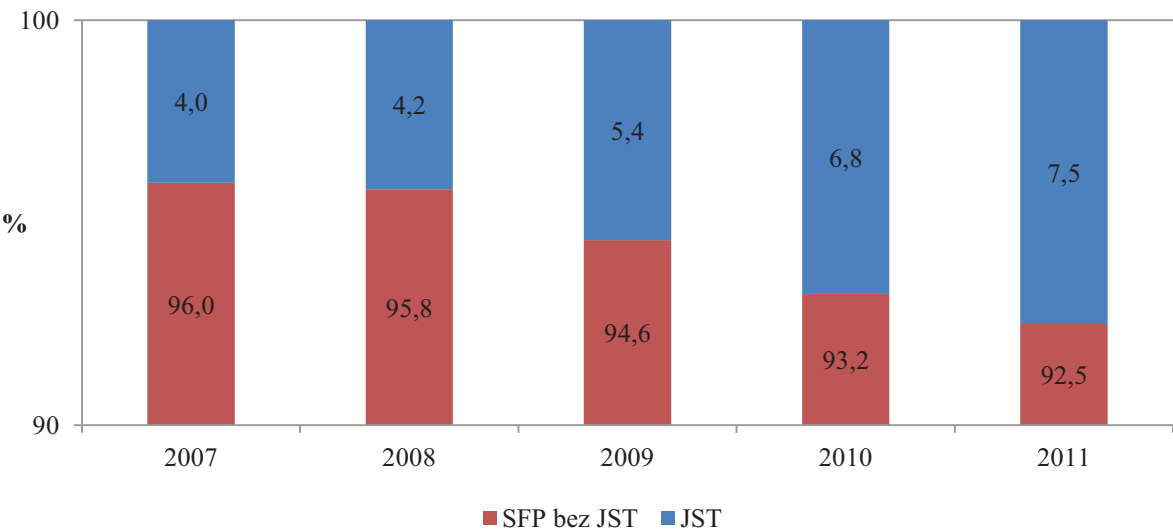
Wykres 17: Zobowiązania wymagalne JST

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Wzrost dynamiki zadłużenia JST był w ostatnich latach znaczący, jednakże w dalszym ciągu ich udział w całości zadłużenia sektora finansów publicznych pozostawał niewielki. W 2011 r. wyniósł on 7,5% państwowego długu publicznego.

Wykres 18. Zadłużenie sektora finansów publicznych

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Kwota zobowiązań JST z tytułu kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej wyniosła 6 958,0 i była wyższa o 40,5% niż w 2010 r. Udział tej kwoty w relacji do ogólnej kwoty zobowiązań JST w 2011 r., stanowił 10,6% i w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 1,6 p. proc. Najbardziej zadłużone z tego tytułu były gminy (3 191,1 mln zł, wzrost o 29,0% w porównaniu z 2010 r.) oraz miasta na prawach powiatu (3 091,7 mln zł, wzrost o 52,4%). Najwyższy relatywny wzrost zobowiązań (o 76,2%) z tego tytułu wykazały województwa, jednakże nominalnie była to najniższa kwota (176,2 mln zł).

Tabl. 20. Zestawienie zobowiązań poszczególnych szczebli JST z tytułu kredytów i pożyczek związanych z wykorzystaniem środków z UE

Wyszczególnienie	2010	2011	2010=100
	w milionach złotych		
Razem	4 950,9	6 958,0	140,5
Gminy	2 473,2	3 191,1	129,0
Powiaty	247,5	320,9	129,7
Miasta na prawach powiatu	2 029,2	3 091,7	152,4
Województwa	201,0	354,3	176,2

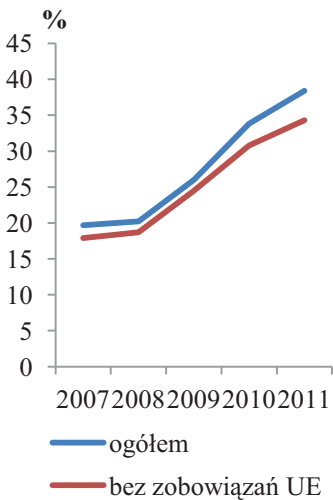
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań w wykonanych dochodach dla JST w 2011 r. wyniósł 38,4% (wzrost o 4,6 p. proc. w porównaniu do roku poprzedniego). Najwyższy wskaźnik zadłużenia wystąpił w miastach na prawach powiatu (49,4%), a najniższy w powiatach (26,1%).

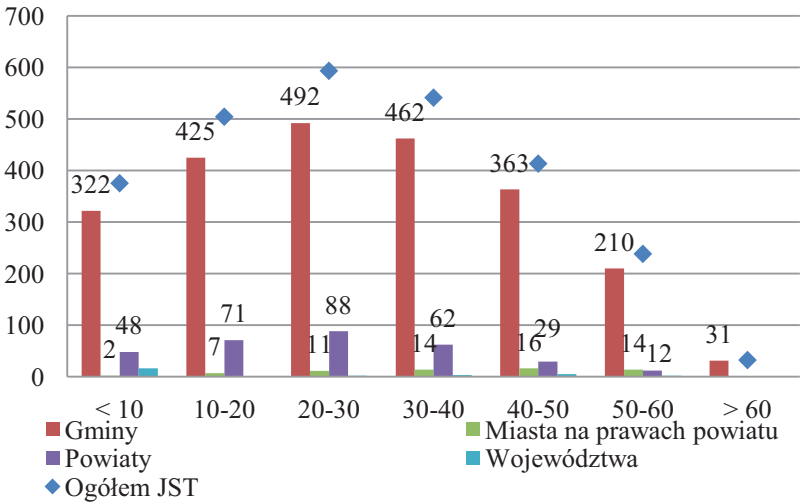
Bez uwzględniania zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych, wskaźnik zadłużenia JST w 2011 r. wyniósł 34,3% (wzrost o 3,5 p. proc.). W 2010 r. w relacji do 2009 r. wskaźnik ten wzrósł o 6,3 p. proc. Podobnie jak dla wskaźnika zadłużenia ogółem najwyższy wskaźnik zadłużenia bez uwzględniania ww. zobowiązań wystąpił w miastach na prawach powiatu (43,9%), a najniższy w powiatach (24,7%).

Przy uwzględnieniu tych zobowiązań granicę 60% zadłużenia przekroczyło 135 JST²⁶ (70 w 2010 r. oraz 17 w 2009 r.). Po odjęciu tych zobowiązań, ustawowy limit długu przekraczało 32 JST (31 gmin i 1 powiat). W 2010 r. granicę 60% poziomu tak zdefiniowanego zadłużenia przekraczało tylko 17 gmin.

Wykres 19. Wskaźnik zadłużenia JST

Wykres 20. Liczba JST według relacji zadłużenia do dochodów w 2011 r.^a

^a Bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

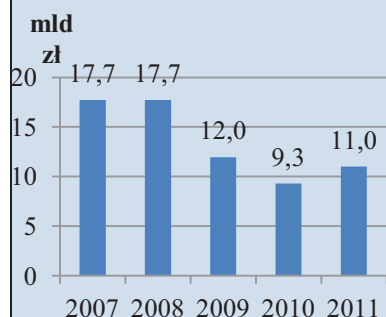
²⁶ Ustawowe ograniczenia dotyczące limitu zadłużenia nie obejmują jednak zobowiązań wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z realizacją programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Nadwyżka operacyjna

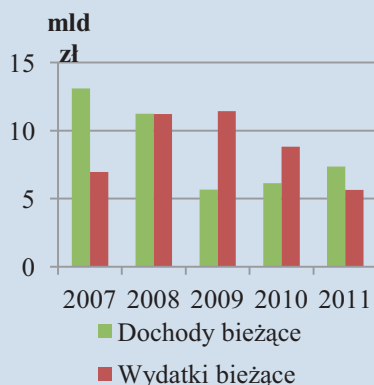
Wynik bieżący jest istotną wielkością przy ocenie sytuacji finansowej JST. Jest to różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Gdy dochody bieżące JST przekraczają wydatki bieżące występuje tzw. nadwyżka operacyjna. W przeciwnym wypadku mamy do czynienia z deficytem operacyjnym.

Jeśli JST wypracowuje nadwyżkę operacyjną, oznacza to, że pokrywa wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem dochodami bieżącymi i może realizować nowe inwestycje, bądź wygospodarować środki na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Przy wysokim poziomie zadłużenia, wysokość nadwyżki operacyjnej, jaką samorząd jest w stanie wypracować, ma zatem duże znaczenie ze względu na możliwość pokrycia tego zadłużenia. W przypadku wystąpienia deficytu operacyjnego wydatki bieżące realizowane są na poziomie przekraczającym bieżące możliwości finansowe jednostki samorządu terytorialnego. Zadania bieżące JST musi realizować kosztem sprzedaży majątku jednostki lub przez zaciąganie nowych zobowiązań²⁷.

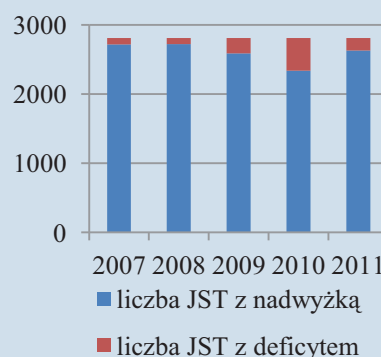
Wykres 21. Nadwyżka operacyjna JST.

Wykres 22. Zmiana dochodów i wydatków bieżących

Wykres 23. Liczba JST wg wyniku bieżącego.

W 2011 r. nadwyżka operacyjna JST wyniosła 10 994 mln zł, tj. wzrosła o 1 710 mln zł. W 2011 r. nadwyżkę wykazało 2627 JST, zaś deficyt 182. W okresie 2007-2011 najgorszy pod tym względem był rok 2010, gdy deficyt odnotowało 473 JST. W latach 2009-2010 spadek nadwyżki operacyjnej (o 8 455 mln zł) wynikał z istotnego spowolnienia wzrostu dochodów bieżących (przede wszystkim na skutek spadku wpływów z podatków PIT i CIT). W 2011 r. wzrost nadwyżki operacyjnej wynikał z jednej strony z szybszego tempa wzrostu dochodów bieżących w porównaniu z poprzednimi latami,

²⁷ MF, *Nadwyżka operacyjna w latach 2008-2010*, (2011), Warszawa, s. 3.

z drugiej zaś z istotnego ograniczenia tempa wzrostu wydatków bieżących. Dochody bieżące JST wzrosły o 7 353 mln zł (podczas gdy w 2010 r. o 6 139 mln zł), zaś wydatki bieżące o 5 643 mln zł (8 815 mln zł w 2010 r.).

Największy poziom nadwyżki operacyjnej na jeden JST wykazują miasta na prawach powiatu: 65 miast na prawach powiatu wypracowało nadwyżkę w wysokości 2 788 mln zł w 2011 r., podczas gdy 2414 gmin 5 426 mln zł. Powiaty odnotowały nadwyżkę równą 1 268 mln zł, zaś województwa 1 513 mln zł.

Spośród gmin, 166 odnotowało deficyt operacyjny: 2,3% wydatków bieżących tych gmin nie znalazło pokrycia w dochodach bieżących. Dla 12 powiatów z deficytem operacyjnym dochody bieżące nie pokryły 1,2% wydatków bieżących, zaś dla 4 miast na prawach powiatu 1,0% tych wydatków²⁸.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów oraz Regionalnych Izb Obrachunkowych.

²⁸ Za: Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych, *Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2011 roku*, (2012), Warszawa, s. 182.

III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN

W 2011 r. dochody gmin wyniosły 75 830,7 mln zł, wydatki 79 686,9 mln zł, a deficyt 3 856,2 mln zł. W porównaniu z rokiem 2010 dochody wzrosły o 4,9%, przy utrzymywaniu się wydatków na praktycznie takim samym poziomie (spadek o 0,1%), pozwoliło to na zmniejszenie deficytu o 48,1%.

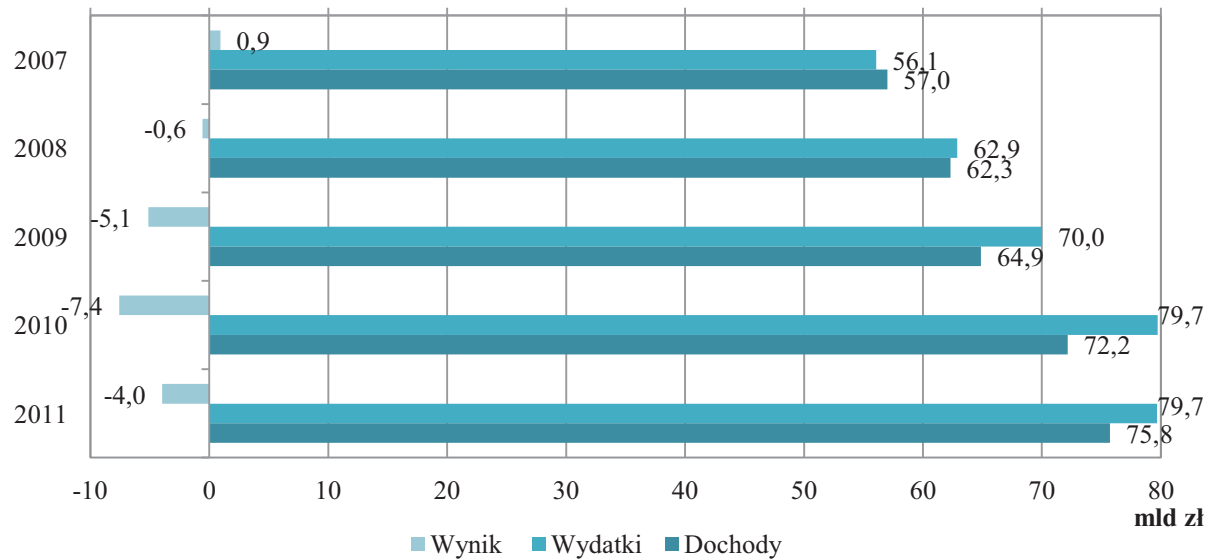
Tabl. 21. Dochody, wydatki i wynik w budżetach gmin ogółem

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011			
		plan	wykonanie	wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			wykonania w %	
Dochody	72 310,5	78 326,3	75 830,7	96,8	104,9
Wydatki	79 740,6	86 102,5	79 686,9	92,5	99,9
Wynik	-7 430,1	-7 776,2	-3 856,2	49,6	51,9

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2011 średni wzrost dochodów wyniósł 8,0%, zaś wydatków 8,6%. Oprócz roku 2007, w którym budżety gmin odnotowały nadwyżkę w wysokości 929,0 mln zł, w pozostałych latach występował deficyt.

Wykres 24. Budżety gmin

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

III.1. Dochody gmin

W 2011 r. wykonanie dochodów gmin wyniosło 75 830,7 mln zł (o 4,9% więcej niż w 2010 r.) i stanowiło 96,7% planu. W strukturze dochodów gmin w 2011 r. największy udział miały **dochody własne** i wyniósł on 45,6% (34 489,9 mln zł). **Subwencja ogólna** stanowiła 30,7% dochodów ogółem (23 267,6 mln zł) a **dotacja ogółem** 23,7% (18 073,2 mln zł).

W 2011 r. wzrost dochodów ogółem wyniósł 4,9%. Wzrost dochodów w 2011 r. był niższy niż średni wzrost w latach 2007-2011, który wyniósł 8,0%. Jedynie w 2009 r. wzrost dochodów był niższy niż w 2011 r., wynosząc 4,1%. Najwyższy wzrost w 2011 r. zanotowała kategoria dochodów własnych o 6,9%, następnie dotacje ogółem – o 4,3%, a najniższy wzrost zanotowano dla subwencji ogólnej o 2,6%.

Tabl. 22. Dochody gmin

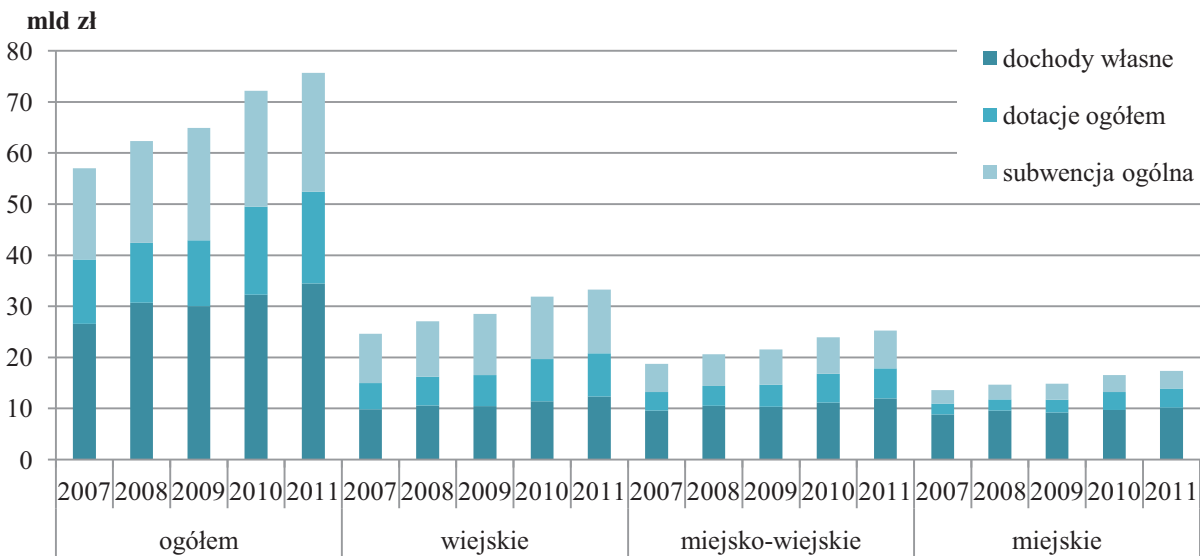
Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik	2009=100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
GMINY OGÓŁEM						
O G Ó Ł E M	72 310,5	78 326,3	75 830,7	100,0	96,7	104,9
dochody własne.....	32 264,4	35 454,4	34 489,9	45,6	97,3	106,9
dotacje ogółem	17 217,5	19 605,6	18 073,2	23,7	91,6	104,3
subwencja ogólna....	22 675,8	23 266,3	23267,6	30,7	100,0	102,6
GMINY WIEJSKIE						
O G Ó Ł E M	31 865,3	34 355,5	33 241,5	100,0	96,8	104,3
dochody własne.....	11 428,9	12 781,6	12 347,2	37,1	96,6	108,0
dotacje ogółem	8 215,2	9 153,9	8 473,2	25,5	92,6	103,1
subwencja ogólna....	12 221,3	12 420,0	12 421,3	37,4	100,0	101,6
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE						
O G Ó Ł E M	23 937,2	26 111,4	25 261,6	100,0	96,7	105,5
dochody własne.....	11 130,6	12 310,7	11 982,2	47,4	97,3	107,7
dotacje ogółem	5 629,3	6 392,9	5 871,6	23,2	91,8	104,3
subwencja ogólna....	7 177,4	7 407,7	7 407,8	29,3	100,0	103,2
GMINY MIEJSKIE						
O G Ó Ł E M	16 508,0	17 859,4	17 327,6	100,0	97,0	105,0
dochody własne.....	9 704,9	10 362,1	10 160,6	58,6	98,1	104,7
dotacje ogółem	3 525,9	4 058,8	3 728,6	21,5	91,9	105,7
subwencja ogólna....	3 277,2	3 438,5	3 438,5	19,8	100,0	104,9

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W przypadku gmin miejskich udział dochodów własnych stanowił 58,6% dochodów ogółem, dotacji 21,5%, a subwencji ogólnej 19,8%. W strukturze dochodów gmin wiejskich

w 2011 r. najwyższy udział miała subwencja ogólna (37,4%), dochody własne stanowiły 37,1%, a dotacje ogółem 25,5%. W gminach miejsko-wiejskich dochody własne stanowiły blisko połowę dochodów ogółem (47,4%), a dotacje ogółem i subwencja ogólna odpowiednio 23,2% i 29,3%. Udział dochodów własnych gmin miejskich był najwyższy (58,6% w 2011 r.) na tle wszystkich gmin.

Wykres 25. Dochody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.1.1. Dochody własne

W 2011 r. dochody własne gmin wyniosły 34 489,9 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,9% w relacji do roku poprzedniego i wykonanie planu w 97,3%. W gminach wiejskich dochody własne zamknęły się kwotą 12 347,2 mln zł (wzrost o 8,0%), co oznaczało realizację planu w 96,6%. Gminy miejsko-wiejskie wykonały dochody własne w wysokości 11 982,2 mln zł (o 7,7% więcej niż w roku poprzednim), ich plan został zrealizowany w 97,3%. W gminach miejskich dochody własne wyniosły 10 160,6 mln zł (wzrost o 5,3%) co oznaczało wykonanie planu w 98,1%.

Tabl. 23. Dochody własne gmin

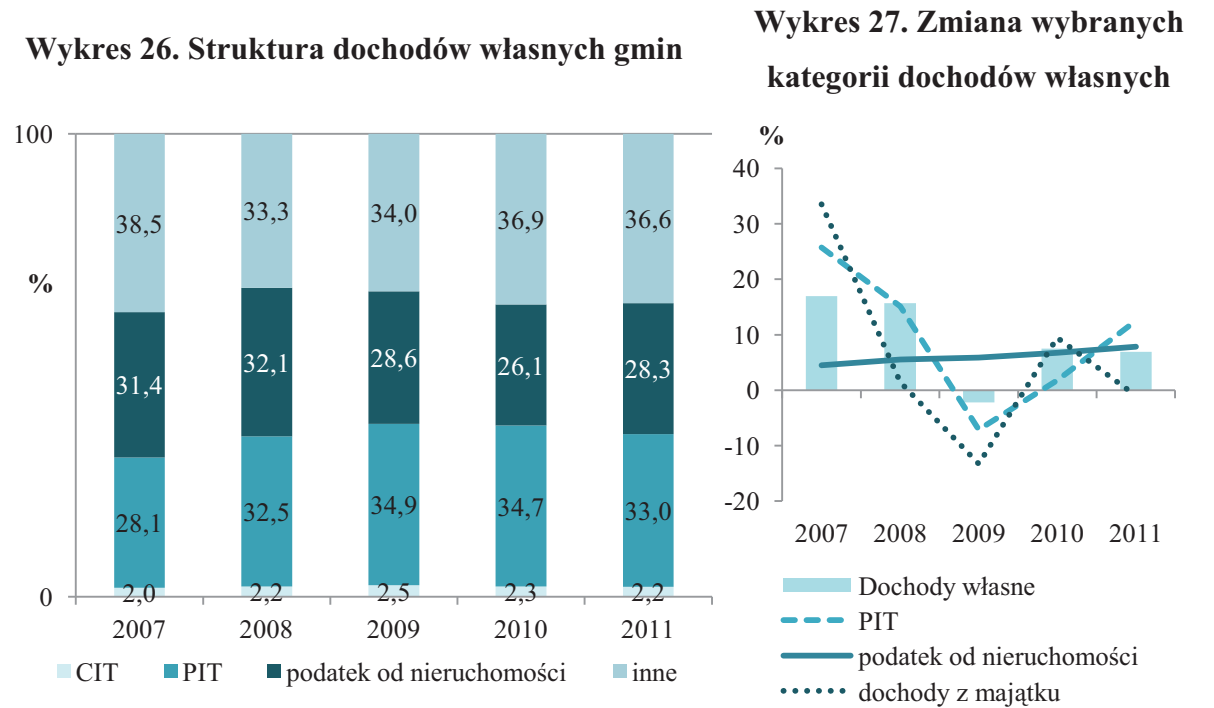
Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2010 =100
			w milionach złotych			
Dochody własne	32 264,4	35 454,4	34 489,9	100,0	97,3	106,9
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT).....	617,4	672,1	757,0	2,2	112,6	122,6
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	10 080,3	11 128,6	11339,8	32,9	101,9	112,5
podatek rolny.....	974,1	1 075,8	1 045,9	3,0	97,2	107,4
podatek od nieruchomości	9 060,5	9 749,5	9 770,6	28,3	100,2	107,8
podatek leśny.....	163,7	183,3	186,1	0,5	101,5	113,6
podatek od środków transportowych.....	560,6	592,4	596,5	1,7	100,7	106,4
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	45,8	46,0	45,2	0,1	98,4	98,8
podatek od spadków i darowizn	120,9	112,1	119,2	0,3	106,4	98,6
podatek od czynności cywilnoprawnych ...	791,3	724,7	761,6	2,2	105,1	96,2
wpływy z opłaty skarbowej	225,7	238,0	217,4	0,6	91,3	96,3
wpływy z opłaty eksploatacyjnej.....	228,8	280,0	278,0	0,8	99,3	121,5
wpływy z opłaty targowej	142,5	151,8	148,6	0,4	97,9	104,3
dochody z majątku.....	2 628,2	3 195,1	2 602,4	7,5	81,5	99,0
pozostałe dochody	6 624,5	7 305,2	6 621,5	19,2	90,6	100,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W strukturze dochodów własnych gmin największą pozycją były wpływy w **podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 11 339,8 mln zł, co stanowiło 32,9% dochodów własnych. W 2011 r. nastąpił wzrost tej kwoty względem roku poprzedniego o 12,5%. Realizacja planu wyniosła 101,9%.

Głównymi źródłami dochodów własnych gmin w 2011 r. były, poza udziałem w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatek od nieruchomości (28,3%) i pozostałe dochody (19,2%). Dochody z **podatku od nieruchomości** wyniosły 9 770,6 mln zł; w porównaniu z 2010 r. dochody te wzrosły o 7,8%. Plan został przekroczony o 0,2%. **Pozostałe dochody** w wysokości 6 621,5 mln zł pozostały na poziomie poprzedniego roku, a procentowa realizacja planu wyniosła 90,6%. W strukturze pozostałych dochodów w analizowanym okresie dominujący udział miały środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin, pozyskane z innych źródeł (25,1%). Na rachunki gmin przekazane zostały

dochody z tytułu udziału we wpływach z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 757,0 mln zł, co oznaczało wzrost o 22,6% w porównaniu z 2010 r. Wykonanie tych dochodów przekroczyło plan o 12,6%. Wpłaty z **podatku rolnego**²⁹, które zostały wykonane w kwocie 1 045,9 mln zł, w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 7,4%. Kwota ta stanowiła 97,2% planu rocznego. **Dochody z majątku** wyniosły 2 602,4 mln zł i były niższe o 1,0% niż w 2010 r. Zrealizowano 81,5% planu. Dochody z **podatku leśnego** wyniosły 186,1 mln zł i w porównaniu z 2010 r. wzrosły o 13,6%.

Ź r ó d ł o: obliczenia własne, dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2011 wpływy z podatków dochodowych, poza 2007 r., rosły. Dochody z podatku od nieruchomości w analizowanym okresie rosły w coraz szybszym tempie.

²⁹ Opodatkowaniu podatkiem rolnym podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza. Podatnikami podatku rolnego są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne będące: właścicielami, posiadaczami samoistnymi, użytkownikami wieczystymi użytków rolnych, lub posiadaczami użytków rolnych, stanowiących własność Skarbu Państwa lub JST (posiadanie bez tytułu prawnego nie obejmuje jednak gruntów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa lub będących w zarządzie Lasów Państwowych). Wysokość podatku zależy od: okręgu podatkowego, rodzaju i klasy użytków rolnych, przelicznika określonego w ustawie o podatku rolnym, sposobu użytkowania gruntu, średniej ceny skupu żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy (wskaźnik wyliczany przez GUS).

III.1.2. Dotacje ogółem

W 2011 r. **dotacje ogółem** wyniosły 18 073,2 mln zł, co oznaczało wzrost o 4,0% wobec 2010 r. i wykonanie planu w 92,2%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez gminy dotacje łącznie stanowiły 23,8%, z tego **dotacje celowe** – 17,5%, a **dotacje §§ 200 i 620** – 6,4%.

W ramach dochodów z tytułu **dotacji ogółem**, na *zadania bieżące* przeznaczono 12 422,1 mln zł, tj. 68,7% otrzymanych środków, zaś na *zadania inwestycyjne* 5 651,1 mln zł, tj. 31,3%. Kwota otrzymanych przez gminy dotacji w 96,1% pochodziła z dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie lub finansowanie zadań realizowanych przez gminy.

Dotacje celowe stanowiły 73,3% dotacji ogółem, zaś dotacje §§ 200 i 620 – 26,7%.

Kwota z tytułu **dotacji celowych** dla gmin wyniosła 13 247,2 mln zł, tj. i była niższa o 1,9% niż w 2010 r. Z tego dotacje na *zadania bieżące* zrealizowane zostały w wysokości 11 456,0 mln zł, co stanowiło 86,5% otrzymanych środków, a na *zadania inwestycyjne* w wysokości 1 791,2 mln zł, czyli 13,5% otrzymanej kwoty tej dotacji.

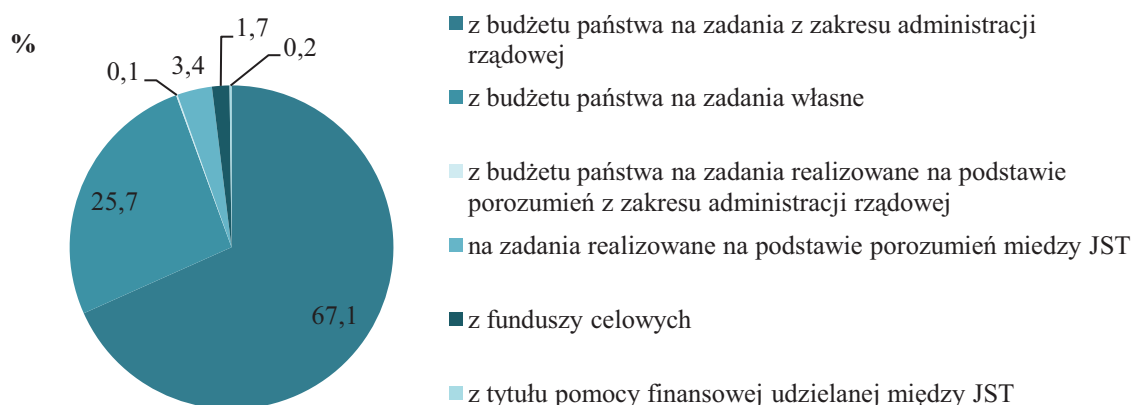
Tabl. 24. Dotacje ogółem gmin

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				2010=100
		plan	wykonanie		wskaźnik	
	w milionach złotych		w odsetkach		wykonania w %	
DOTACJE OGÓŁEM	17 370,3	19 605,6	18 073,2	100,0	92,2	104,0
Dotacje celowe	13 507,5	13 602,9	13 247,2	73,3	97,4	98,1
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	9 339,9	8 956,0	8 895,2	49,2	99,3	95,2
w tym inwestycyjne	6,9	8,9	8,6	0,0	96,7	124,6
na zadania własne	3 417,1	3 558,4	3 401,0	18,8	95,6	99,5
w tym inwestycyjne	1 015,3	1 210,2	1 142,8	6,3	94,4	112,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	63,7	23,4	19,7	0,1	84,4	30,9
w tym inwestycyjne	6,7	6,5	3,6	0,0	54,7	53,7
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	398,4	502,8	453,0	2,5	90,1	113,7
w tym inwestycyjne	195,1	268,2	225,8	1,2	84,2	115,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań.....	x	278,6	251,1	1,4	90,1	x
w tym inwestycyjne	x	251,0	225,6	1,2	89,9	x
otrzymane z funduszy celowych.....	288,3	283,8	227,2	1,3	80,1	78,8
w tym inwestycyjne	228,6	234,5	184,9	1,0	78,9	80,9
Dotacje §§ 200 i 620.....	3 862,8	6 002,7	4 826,0	26,7	80,4	124,9
w tym inwestycyjne § 620.....	3 073,4	4 909,8	3 859,9	21,4	78,8	125,6

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych gminy otrzymały najwięcej środków na **zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (67,1%) i na **zadania własne** (25,7%), pozostałe kategorie stanowiły 7,2% dotacji celowych.

Wykres 28. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez gminy w 2011 r.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. gminy otrzymały, w ramach dotacji celowych, dotacje z budżetu państwa **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** w kwocie 8 895,2 mln zł. W strukturze dochodów gmin, dotacje te stanowiły 11,7% dochodów ogółem. W strukturze działowej dotacji na finansowanie zadań bieżących (ich kwota wyniosła 8 886,6 mln zł) dominowały dotacje w dziale „Pomoc społeczna” – 89,1%, które przeznaczone były na wypłatę świadczeń rodzinnych (dodatki i zapomogi z tytułu urodzenia dziecka), świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz na opłacenie składek na ubezpieczenia rentowe i emerytalne, a także na pomoc w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych.

Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** w 2011 r. wyniosły 3 401,0 mln zł. W strukturze dochodów gmin, dotacje te stanowiły 4,5% dochodów ogółem. Kwotę 2 258,2 mln zł, tj. 66,4% otrzymanych dotacji, gminy przeznaczyły na *zadania bieżące*. W tej pozycji dominowały dotacje dla działu „Pomoc społeczna” (68,3%)³⁰.

W 2011 r. kwota z tytułu **dotacji §§ 200 i 620** wyniosła 4 826,0 mln zł, tj. wzrosła o 24,9% w stosunku do poprzedniego roku, mimo realizacji planu tylko w 80,4%. Z tej kwoty dotacje na *zadania bieżące* zrealizowane zostały w wysokości 966,2 mln zł, co stanowiło 20,0% otrzymanych środków, a na *zadania inwestycyjne* w wysokości 3 859,9 mln zł, czyli 80,0% dotacji §§ 200 i 620. Największe kwoty tych dotacji (łącznie na *zadania bieżące* i *inwestycyjne*) przeznaczono w gminach na realizację programów w następujących działach: „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 23,5% (na inwestycje w gospodarce ściekowej i gospodarce odpadami, a także na ochronę wód i utrzymanie zieleni w miastach i

³⁰ Przeznaczone zostały głównie na wypłatę zasiłków i udzielanie pomocy w naturze oraz na opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny, zasiłki stałe, a także na prowadzenie działalności ośrodków pomocy społecznej.

gminach), „Rolnictwo i łowiectwo” – 14,9% (m.in. na budowę infrastruktury wodociągowej i sanitacyjnej wsi), „Transport i łączność” – 14,8% (m.in. na inwestycje na drogach gminnych), „Oświata i wychowanie” – 13,1% (na realizację zadań w gimnazjach, szkołach podstawowych oraz przedszkolach).

III.1.3. Subwencja ogólna

W 2011 r. **subwencja ogólna** dla gmin wyniosła 23 267,6 mln zł, co stanowiło wzrost o 2,6% w porównaniu do 2010 r. i wykonanie planu w 100%.

Tabl. 25. Subwencja ogólna gmin

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach	w %	
Subwencja ogólna.....	22 675,8	23 266,3	23 267,6	100,0	100,0	102,6
część wyrównawcza	5 973,7	5 847,2	5 845,1	25,1	100,0	97,8
część oświatowa	16 230,5	16 953,0	16 953,2	72,9	100,0	104,5
część rekompensująca	6,7	7,3	8,3	0,0	114,2	123,9
część równoważąca	335,7	331,5	331,5	1,4	100,0	98,7
uzupełnienie subwencji ogólnej	129,3	127,2	129,5	0,6	101,8	100,2

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Z tytułu części **oświatowej subwencji ogólnej** gminy otrzymały w 2011 r. kwotę 16 953,2 mln zł (4,5% więcej niż w 2010 r.), z tego dla gmin wiejskich przypadło 8 340,2 mln zł, gmin miejskich 3 076,8 mln zł, gmin miejsko-wiejskich 5 536,2 mln zł. Subwencja oświatowa w latach 2007-2011 z każdym kolejnym rokiem rosła, choć od 2009 r. coraz wolniej.

III.2. Wydatki gmin

W 2011 r. wydatki gmin wyniosły 79 686,9 mln zł (o 0,1% mniej niż w 2010 r.). Ich plan został wykonany w 92,5%. W strukturze wydatków gmin w 2011 r. **wydatki bieżące** stanowiły 77,1% (61 434,1 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** 22,9% (18 252,8 mln zł).

Tabl. 26. Wydatki gmin

Tabl. 26: Wydatki gmin

Wyszczególnienie	2010	2011				2010 =100
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaznik	
	w milionach złotych		w odsetkach		wykonania w %	
GMINY OGÓŁEM						
O G Ó Ł E M	79 740,6	86 102,5	79 686,9	100,0	92,5	99,9
wydatki bieżące	59 752,6	64 427,3	61 434,1	77,1	95,4	102,8
na wynagrodzenia	22 760,9	25 079,2	24 584,4	30,9	98,0	108,0
wydatki majątkowe	19 988,0	21 675,1	18 252,8	22,9	84,2	91,3
w tym inwestycyjne	19 690,2	21 318,5	17 922,3	22,5	84,1	91,0
GMINY WIEJSKIE						
O G Ó Ł E M	35 301,6	37 947,3	34 976,5	100,0	92,2	99,1
wydatki bieżące	25 973,1	27 984,7	26 589,9	76,0	95,0	102,4
na wynagrodzenia	10 092,8	11 023,7	10 770,4	27,5	98,0	106,7
wydatki majątkowe	9 328,5	9 962,6	8 386,6	24,0	84,2	89,9
w tym inwestycyjne	9 267,3	9 896,2	8 328,5	23,8	84,2	89,9
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE						
O G Ó Ł E M	26 454,8	28 683,5	26 660,7	100,0	92,9	100,8
wydatki bieżące	20 025,0	21 581,3	20 642,3	77,4	95,6	103,1
na wynagrodzenia	7 573,2	8 363,5	8 213,7	30,8	98,2	108,5
wydatki majątkowe	6 429,7	7 102,3	6 018,3	22,6	84,7	93,6
w tym inwestycyjne	6 292,4	6 939,6	5 863,5	22,0	84,5	93,2
GMINY MIEJSKIE						
O G Ó Ł E M	17 984,2	19 471,6	18 049,7	100,0	92,7	100,4
wydatki bieżące	13 754,5	14 861,4	14 201,9	78,7	95,6	103,3
na wynagrodzenia	5 094,9	5 692,1	5 600,3	31,0	98,4	109,9
wydatki majątkowe	4 229,7	4 610,3	3 847,8	21,3	83,5	91,0
w tym inwestycyjne	4 130,5	4 482,7	3 730,3	20,7	83,2	90,3

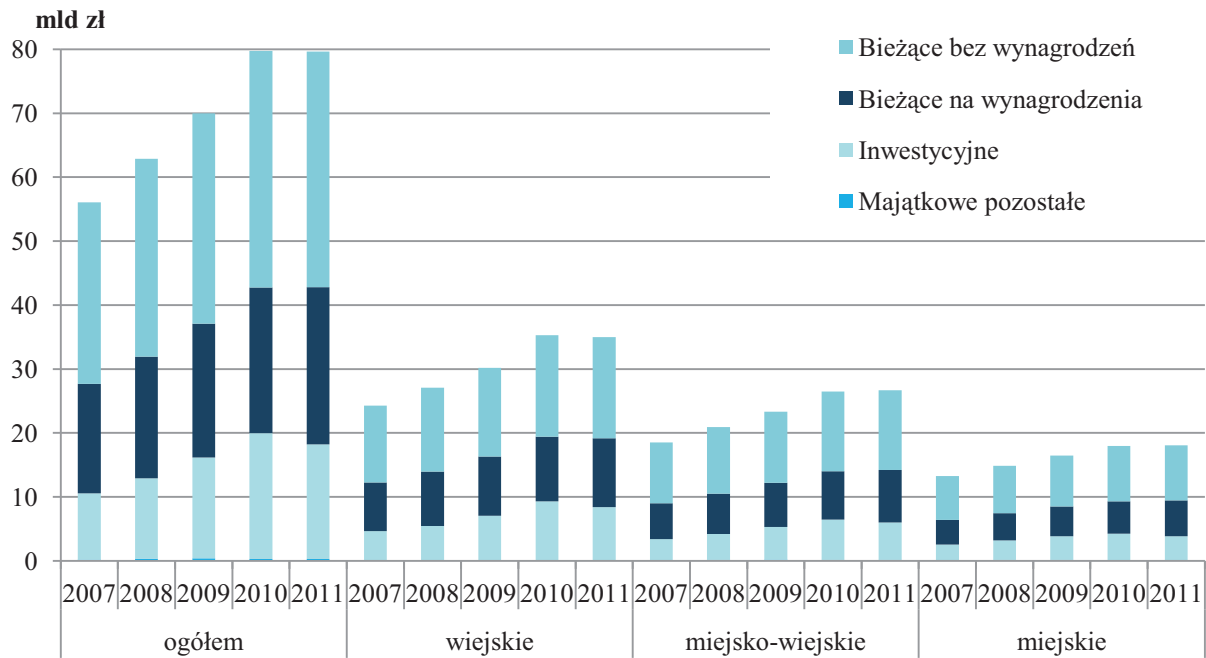
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wydatki gmin w 2011 r. utrzymały się na ubiegłorocznym poziomie. Biorąc pod uwagę okres lat 2007-2011, był to pierwszy rok, w którym wydatki gmin nie wzrosły. Wynikało to ze spadku wydatków majątkowych, przy wzroście wydatków bieżących na wynagrodzenia i minimalnym spadku w wydatkach bieżących pozostałych.

Największy udział w wydatkach ogółem miały gminy wiejskie (43,9%), ich wydatki wyniosły 34 976,5 mln zł, ale były o 0,9% niższe niż w 2010 r. Wydatki gmin miejsko-wiejskich osiągnęły poziom 26 660,7 mln zł (33,5%), zaś najmniej wydały gminy miejskie –

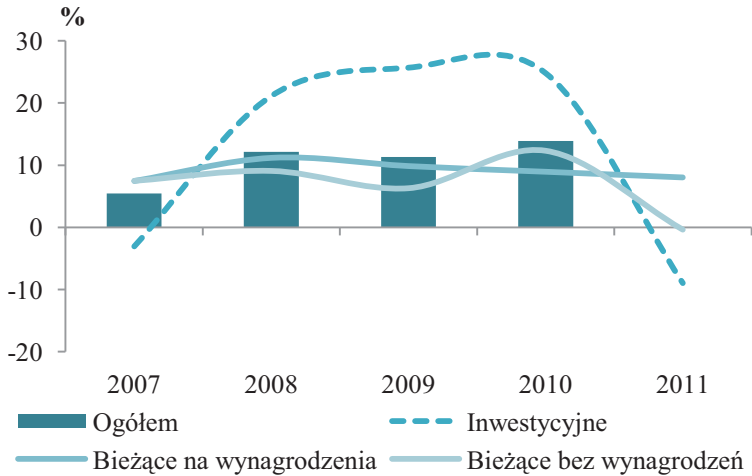
18 049,7 mln zł (22,7%). Najwyższy wzrost wydatków ogółem miał miejsce w gminach miejsko-wiejskich (0,8%), zaś najniższy w gminach wiejskich (spadek o 0,9%). Największy udział zadań bieżących wśród wydatków ogółem wykazały gminy miejskie (78,7%). Udział wydatków na wynagrodzenia wynosił 27,5% w gminach wiejskich, a 31,0% w gminach miejskich.

Wykres 29. Wydatki według typów gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 30. Zmiana wybranych kategorii wydatków

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

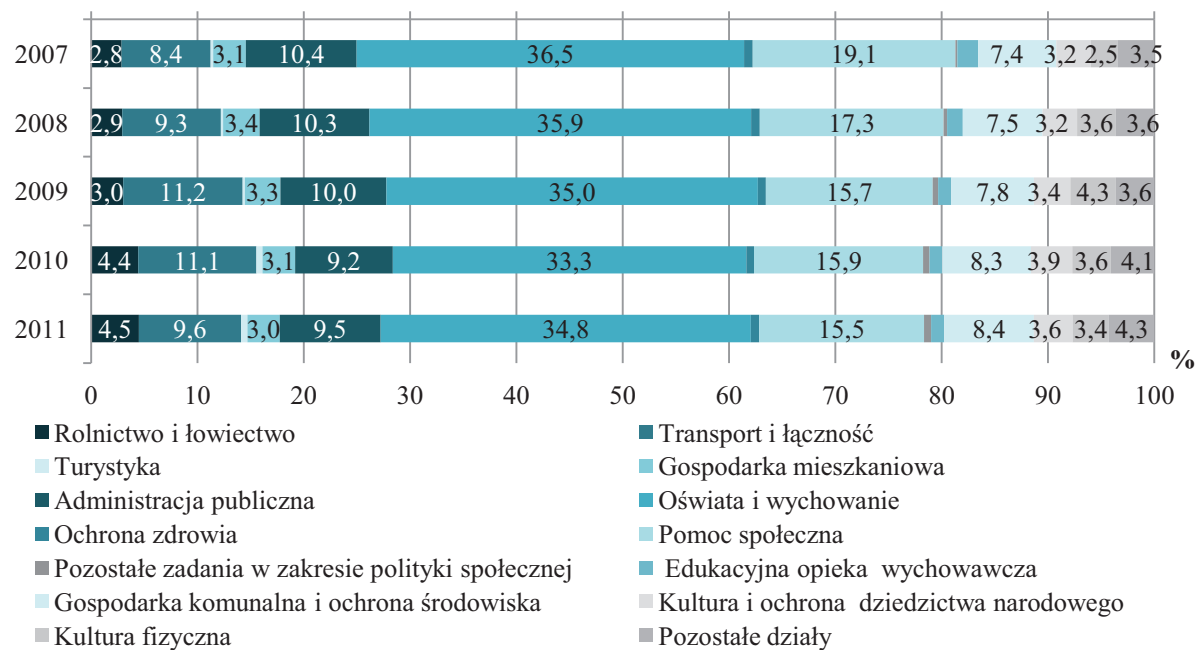
W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2011 r., podobnie jak w latach poprzednich, największy udział miały wydatki w działach: „Oświata i wychowanie” (34,8%), „Pomoc społeczna” (15,5%), „Transport i łączność” (9,6%),

„Administracja publiczna” (9,5%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (8,4%). Na działy: „Oświata i wychowanie” oraz „Pomoc społeczna” przypadała ponad połowa (50,3%) wydatków ogółem gmin (49,2% w 2010 r.).

Wydatki wykonane w 2011 r. przez gminy w dziale „Oświata i wychowanie” wzrosły o 4,7% w stosunku do 2010 r., przy realizacji planu w 96,8%. Wydatki na wynagrodzenia osobowe pracowników stanowiły w tym dziale 55,6%, a składki na ubezpieczenia społeczne 9,1%. Najwyższy wzrost (54,0%) odnotowano w dziale „Obsługa długu publicznego”. Wydatki w tym dziale w 2011 r. wynosiły 1 106,4 mln zł, co stanowiło 1,4% wydatków ogółem.

Wydatki w dziale „Pomoc społeczna” zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego roku o 2,5%, przy realizacji planu w 98,2%. W dziale tym dominowały m.in. wydatki na zasiłki, na prowadzenie ośrodków pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, z funduszu alimentacyjnego, składki na ubezpieczenia rentowe i emerytalne, a ponadto wydatki na usuwanie skutków klęsk żywiołowych. W strukturze wydatków gmin w tym dziale w 2011 r. świadczenia społeczne stanowiły 77,5%, a wynagrodzenia osobowe pracowników 10,3%.

Wykres 31. Struktura działowa wydatków gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wydatki bieżące gmin w 2011 r. wzrosły o 2,8% w porównaniu z 2010 r., wykonanie tej pozycji budżetów stanowiło 95,4% planowanej kwoty. Najwyższy wzrost wydatków miał miejsce w obsłudze długu (56,0%) oraz w wydatkach z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji

(16,0%). W obu tych kategoriach planowane były wyższe kwoty. Wskaźnik wykonania planu wynosił odpowiednio 93,1% i zaledwie 18,5%. Z ogólnej kwoty wydatków ogółem zrealizowanych przez gminy, zadania bieżące stanowiły 77,1%.

W 2011 r. gminy przeznaczyły na **wynagrodzenia** kwotę 24 584,4 mln zł, (wzrost o 8,0%) co stanowiło 40,0% wydatków bieżących. Najwyższy wzrost wynagrodzeń odnotowano w dziale „Kultura fizyczna” (15,0%).

Natomiast wydatki gmin z tytułu świadczeń na rzecz osób fizycznych obniżyły się o 4,0% w porównaniu z 2010 r. do poziomu 11 306,0 mln zł, co stanowiło 18,4% wydatków bieżących. Spadek o 1,3 p. proc. w porównaniu z 2010 r.

Wydatki majątkowe gmin obniżyły się o 8,7% w stosunku do 2010 r. i stanowiły 22,9% wydatków ogółem. Zrealizowane przez gminy wydatki stanowiły 84,2% planowanej kwoty. Spadek wydatków majątkowych miał miejsce pierwszy raz od 2007 r. Prawie całość wydatków majątkowych (98,2%) stanowiły wydatki inwestycyjne, których poziom obniżył się o 9,0% w 2011 r.

W strukturze działowej wydatków majątkowych największy udział miały wydatki w działach: „Transport i łączność”, tj. 29,1%, „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 20,6%, „Rolnictwo i łowiectwo” – 14,9%, „Kultura fizyczna” – 8,8% oraz „Oświata i wychowanie” – 8,6%.

Tabl. 27. Wydatki gmin

Tab. 27 Wydatki gmin

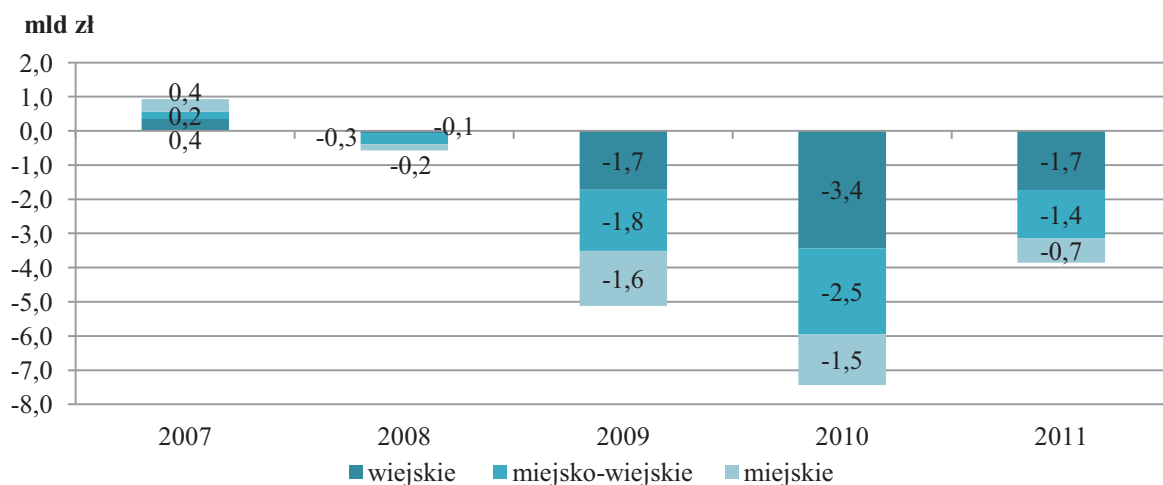
Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaznik	2010 =100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
O G Ó Ł E M	79 740,6	86 102,5	79 686,9	100,0	92,5	99,9
wydatki bieżące	59 752,6	64 427,3	61 434,1	77,1	95,4	102,8
na wynagrodzenia	22 760,9	25 079,2	24 584,4	30,9	98,0	108,0
w tym osobowe	20 453,8	22 478,3	22 091,8	27,7	98,3	108,0
pochodne od wynagrodzeń	3 910,1	4 399,3	4 214,8	5,3	95,8	107,8
dotacje	4 080,4	3 930,9	3 832,6	4,8	97,5	93,9
na obsługę długu	698,4	1 170,9	1 089,7	1,4	93,1	156,0
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	12,4	77,7	14,4	0,0	18,5	116,0
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 779,7	11 553,2	11 306,0	14,2	97,9	96,0
pozostałe wydatki	16 510,7	18 216,0	16 392,1	20,6	90,0	99,3
wydatki majątkowe	19 988,0	21 675,1	18 252,8	22,9	84,2	91,3
w tym inwestycyjne	19 690,2	21 318,5	17 922,3	22,5	84,1	91,0

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

III. 3. Wynik budżetów gmin

Deficyt gmin w 2011 r. wyniósł 3 856,2 mln zł (o 51,9% mniej niż w 2010 r.) i stanowił 49,6% planowanej kwoty. Na gminy wiejskie przypadało 45,0% tego deficytu w kwocie 1 735,0 mln zł, gminy miejskie odnotowały deficyt w wysokości 722,1 mln zł (18,7% deficytu wszystkich gmin), zaś gminy miejsko-wiejskie – 1 399,1 mln zł (36,3%).

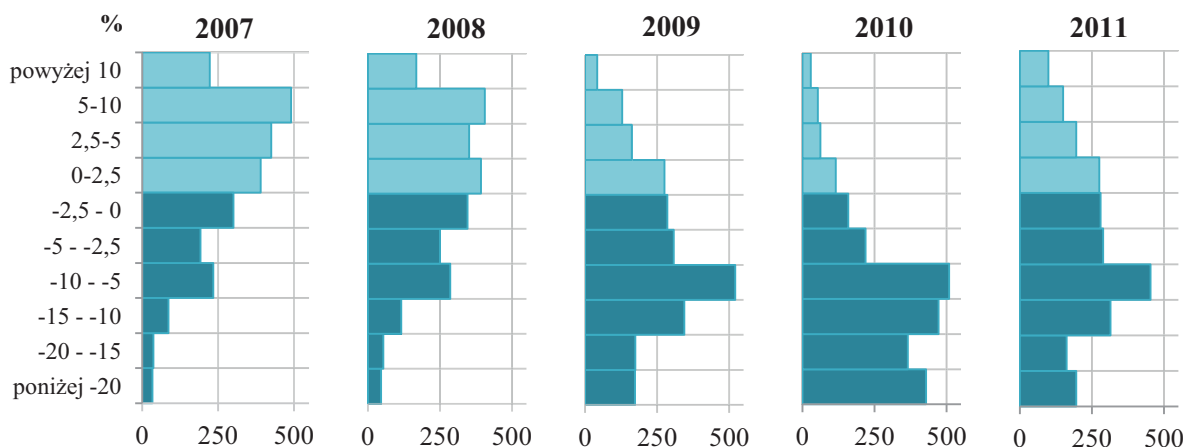
Wykres 32. Wynik według typów gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 720 gminach (29,8% ogólnej liczby gmin). Dodatnią relację wyniku do dochodu w wysokości powyżej 10% osiągnęło 99 gmin. Deficyt wystąpił w 1 694 gminach, tj. w 70,2% ogólnej liczby gmin. Wśród gmin, które odnotowały deficyt, 672 wykazały ujemny wynik finansowy do dochodów powyżej 10%. Dla porównania w 2010 r. nadwyżkę wypracowało 261 gmin (10,8% ogółu, z czego w 39 gminach odnotowano nadwyżkę powyżej 10% dochodów), zaś deficyt odnotowało 2 153 gmin (z czego w 1 266 gminach deficyt przekraczał 10% dochodów).

Wykres 33. Gminy według relacji wyniku budżetowego do dochodów

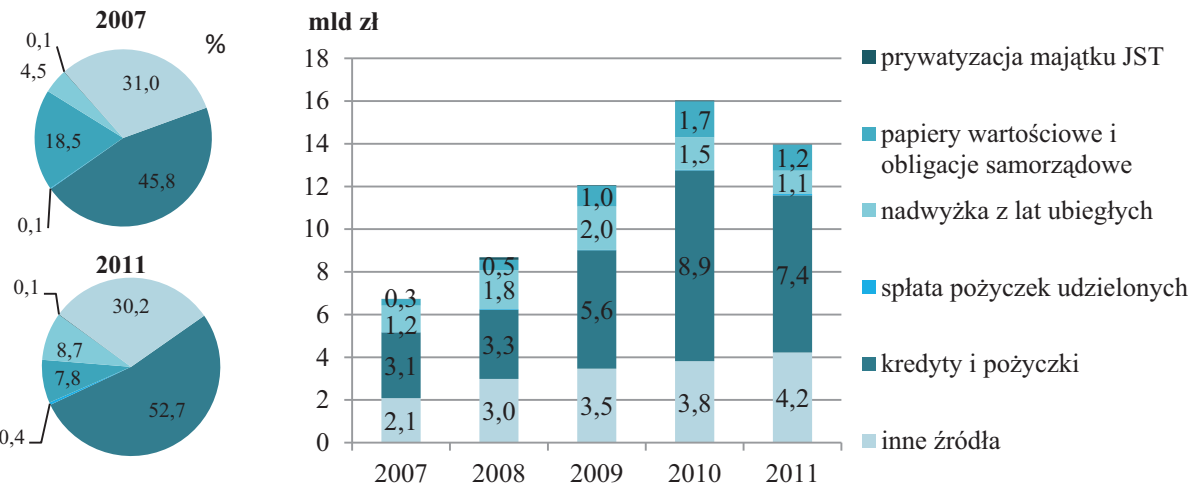

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL oraz Ministerstwa Finansów.

III.4. Finansowanie

Przychody gmin w 2011 r. wyniosły 13 966,1 mln zł. Największy udział w finansowaniu potrzeb pożyczkowych gmin miały kredyty i pożyczki (52,7% w przychodach gmin), przychody z zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosły 7 363,2 mln zł. Ze sprzedaży obligacji JST oraz związków komunalnych przychody wynosiły 1 182,4 mln zł (8,5% ogółu przychodów), zaś nadwyżka z lat ubiegłych – 1 092,8 mln zł (7,8%).

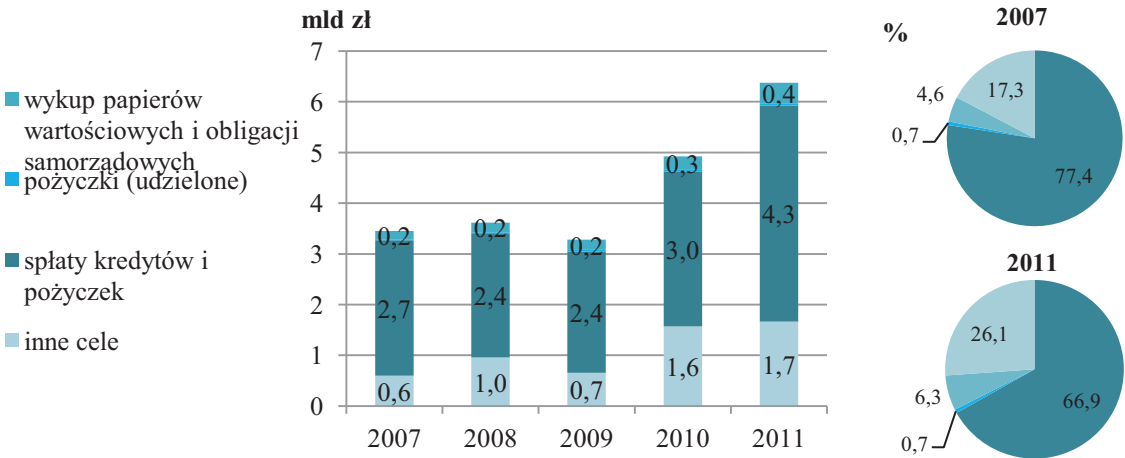
Wykres 34. Przychody gmin

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Rozchody gmin wniosły 6 376,6 mln zł w 2011 r. Największy udział w rozchodach (66,9%) stanowiły spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 4 264,1mln zł. W latach 2010-2011 kwota rozchodów gmin wzrosła o 3 095,8 mln zł. Wzrost ten był istotny wobec kwoty utrzymującej się w latach 2006-2009 średnio na poziomie 3 445,9 mln zł.

Wykres 35. Rozchody gmin

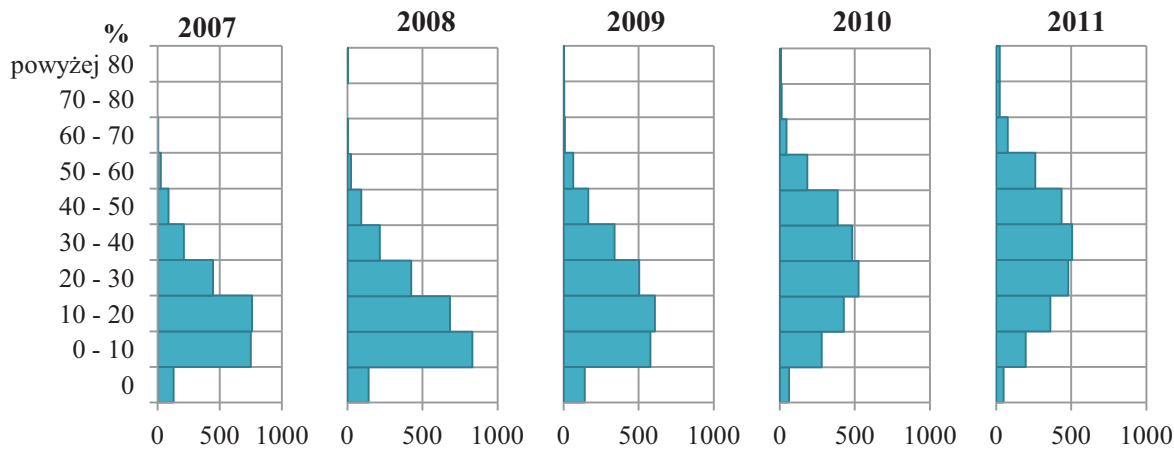
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

III.5. Zadłużenie gmin

W 2011 r. **zobowiązania** ogółem gmin wyniosły 25 989,6 mln zł (wzrost o 18,5% w porównaniu do 2010 r.). Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek stanowiło 98,4% zobowiązań ogółem wszystkich gmin, tj. 25 562,7 mln zł. Zobowiązania ogółem wystąpiły w 2 364 gminach (97,9% ogółu) w 2011 r. i była to liczba większa o 92 w porównaniu z 2010 r. Według podziału na typy gmin, kwota zadłużenia była najwyższa w gminach wiejskich i wyniosło tam 10 227,3 mln zł (wzrost o 20,9%). W gminach miejsko-wiejskich zadłużenie wyniosło 9 437,1 mln zł (wzrost o 18,5%), zaś w gminach miejskich 6 325,2 mln zł (wzrost o 14,9%).

Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem gmin w 2011 r. wyniósł 34,3% - wzrost o 4,0 p. proc. w stosunku do 2010 r. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wynosił 30,1% (wzrost o 3,2 p. proc. w porównaniu do 2010 r.). Przy uwzględnieniu tych zobowiązań limit zadłużenia 60% przekraczało 125 gmin (o 57 więcej niż w 2010 r., a o 111 więcej niż w 2009 r), po ich wyłączeniu limit przekroczyło 31 gmin (o 14 więcej niż w 2010 r.).

Wykres 36. Gminy według wskaźnika zadłużenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2011 r. dochody miast na prawach powiatu wyniosły 56 859,8 mln zł, wydatki 61 510,5 mln zł, a deficyt 4 650,7 mln zł. W porównaniu z poprzednim rokiem dochody wzrosły o 5,5%, wydatki wzrosły o 4,3%, zaś deficyt spadł o 8,2%.

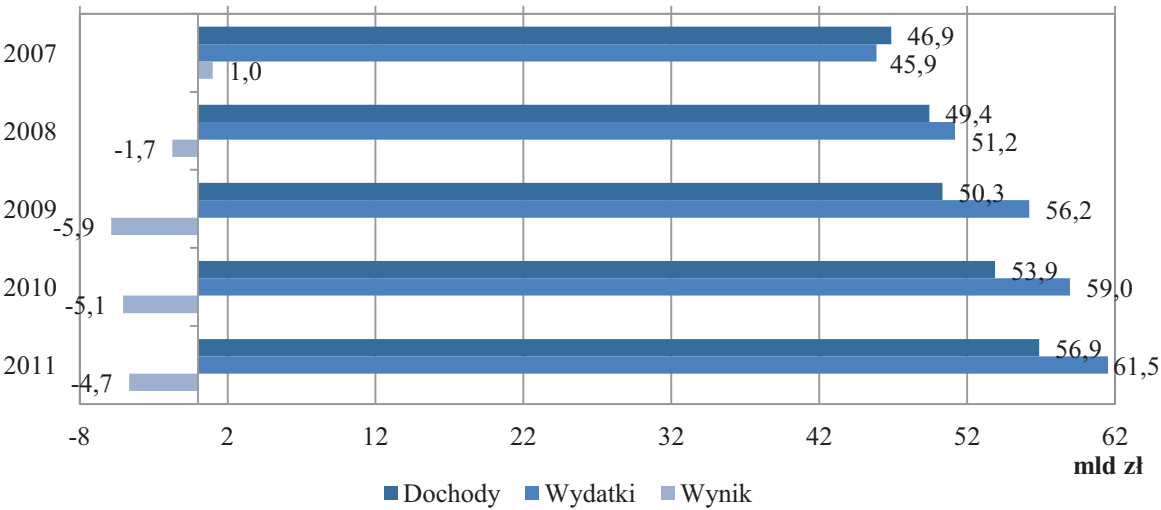
Tabl. 28. Dochody, wydatki i wynik w budżetach miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011			
		plan	wykonanie	wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			wykonania w %	
Dochody.....	53 885,6	57 694,7	56 859,8	98,6	105,5
Wydatki.....	58 954,1	65 670,1	61 510,5	93,7	104,3
Wynik.....	-5 068,6	-7 975,4	-4 650,7	58,3	108,2

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2011 średni wzrost dochodów wyniósł 6,8%, zaś wydatków 8,4%. Poza rokiem 2007, w którym budżety miast na prawach powiatu odnotowały nadwyżkę w wysokości 996,3 mln zł, w pozostałych latach występował deficyt. Niemniej, w latach 2009-2011 r. następowała jego redukcja.

Wykres 37. Budżety miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

IV.1. Dochody miast na prawach powiatu

W 2011 r. wykonanie dochodów miast na prawach powiatu wyniosło 56 859,8 mln zł (o 5,5% więcej niż w 2010 r.) i stanowiło 98,6% planu. W strukturze dochodów miast na prawach powiatu największą pozycją były **dochody własne**, stanowiące 63,2% (tj. 35 951,8 mln zł). **Subwencja ogólna** stanowiła 22,0% (tj. 12 483,2 mln zł), zaś **dotacje ogółem** - 14,8% (tj. 8 424,8 mln zł).

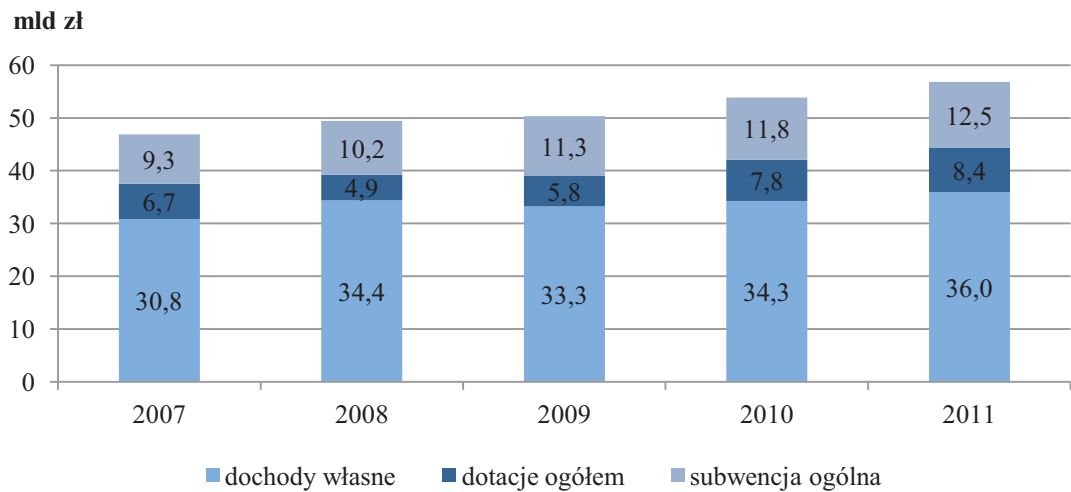
Tabl. 29. Dochody miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				2010=100
		plan	wykonanie		wskaźnik	
	w milionach złotych		w odsetkach		wykonania w %	
Dochody ogółem	53 885,6	57 694,7	56 859,8	100,0	98,6	105,5
dochody własne	34 283,8	36 226,8	35 951,8	63,2	99,2	104,9
dotacje ogółem	7 798,0	8 985,3	8 424,8	14,8	93,8	108,0
subwencja ogólna	11 803,8	12 482,5	12 483,2	22,0	100,0	105,8

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Wzrost dochodów ogółem w 2011 r. był niższy niż średni wzrost w ciągu pięciu lat (5,5% wobec 6,8% w latach 2007-2011). Dochody własne wzrosły o 4,9% w 2011 r. Dochody w tej kategorii miały decydujący wpływ na wzrost dochodów ogółem miast na prawach powiatu.

Wykres 38. Dochody miast na prawach powiatu

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

IV.1.1.Dochody własne

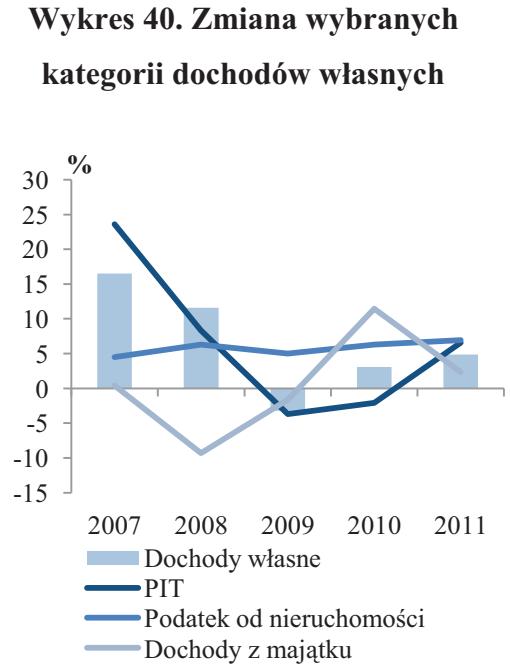
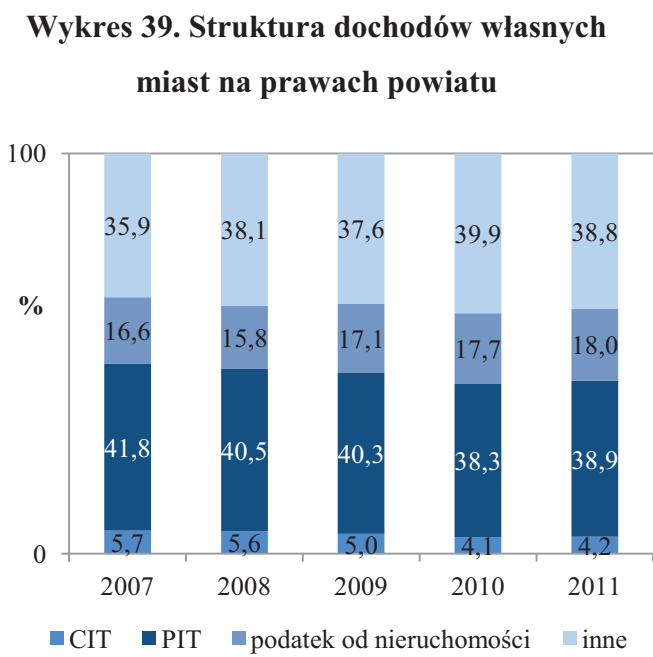
W 2011 r. dochody własne miast na prawach powiatu wyniosły 35 951,8 mln zł, co stanowiło wzrost o 4,9% w relacji do roku poprzedniego. Plan dochodów własnych w 2011 r. został zrealizowany w 99,2%. W strukturze dochodów własnych miast na prawach powiatu największą pozycją były przypadające gminom wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych**, które stanowiły 30,5% dochodów własnych. W 2011 r. nastąpił wzrost tej kwoty względem roku poprzedniego o 6,7%. Realizacja planu wyniosła 101,6%.

Tabl. 30. Wykonanie dochodów własnych miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaznik wykonania w %	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach		
Dochody własne	34 283,8	36 226,8	35 951,8	100,0	99,2	104,9
podatek dochodowy od osób prawnych, w tym:						
część gminna	1 408,0	1 503,8	1 523,2	4,2	101,3	108,2
część powiatowa.....	1 162,6	1 234,7	1 260,4	3,5	102,1	108,4
część powiatowa.....	245,4	269,1	262,8	0,7	97,7	107,1
podatek dochodowy od osób fizycznych, w tym:						
część gminna	13 135,0	13 777,0	13 997,4	38,9	101,6	106,6
część gminna	10 282,2	10 793,3	10 968,7	30,5	101,6	106,7
część powiatowa.....	2 852,8	2 983,7	3 028,6	8,4	101,5	106,2
podatek rolny	15,3	17,3	16,4	0,0	94,7	106,9
podatek od nieruchomości	6 061,7	6 368,3	6 482,5	18,0	101,8	106,9
podatek leśny.....	1,5	1,6	1,8	0,0	111,3	117,6
podatek od środków transportowych.....	296,3	300,5	287,9	0,8	95,8	97,1
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	43,5	42,0	41,5	0,1	98,9	95,6
podatek od spadków i darowizn	170,9	169,5	154,3	0,4	91,0	90,3
podatek od czynności cywilnoprawnych....	1 102,0	1 047,5	1 012,2	2,8	96,6	91,9
opłata skarbowa.....	283,2	293,2	272,8	0,8	93,0	96,3
opłata eksploatacyjna	5,9	5,4	5,8	0,0	108,3	99,4
opłata targowa	63,4	64,3	61,3	0,2	95,4	96,7
dochody z majątku	3 276,4	3 783,2	3 353,4	9,3	88,6	102,3
pozostałe dochody	8 420,9	8 853,4	8 741,2	24,3	98,7	103,8

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. wzrosły wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych** (o 8,2% w porównaniu do 2010 r.) oraz **od osób fizycznych** (o 6,6%). Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych wyniosły 13 997,4 mln zł, a od osób prawnych 1 523,2 mln zł. Istotnym źródłem dochodów własnych miast na prawach powiatu były **dochody z podatku od nieruchomości** w kwocie 6 482,5 mln zł oraz **dochody z majątku** w kwocie 3 353,4 mln zł (wzrost w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 6,9% i o 2,3%).

Źródło: obliczenia własne, dane Ministerstwa Finansów.

Wpływy z podatku od osób fizycznych wzrosły w 2011 r. po dwóch latach spadku. W okresie 2009-2010 wpływy te spadły odpowiednio o 3,7% oraz 2,1%. Dochody z majątku z kolei zmniejszały się w latach 2008-2009 (odpowiednio o 9,3% oraz o 1,6%). Udział w dochodach własnych podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT), po spadku o 3,4 p. proc. w latach 2008-2010, w 2011 r. wzrósł o 2,5 p. proc. do 40,8%. Od 2009 r. miał miejsce wzrost udziału podatku od nieruchomości do 18,9% w 2011 r.

IV.1.2.Dotacje ogółem

W 2011 r. **dotacje ogółem** wyniosły 8 424,8 mln zł, co oznaczało wzrost o 8,0% wobec 2010 r. i wykonanie planu w 93,8%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez miasta na prawach powiatu w 2011 r., dotacje ogółem stanowiły 14,8%, z tego **dotacje celowe** 9,1%, a **dotacje §§ 200 i 620** 5,7%.

Tabl. 31. Dotacje ogółem miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
DOTACJE OGÓŁEM	7 798,0	8 985,3	8 424,8	100,0	93,8	108,0
Dotacje celowe	5 451,6	5 226,7	5 187,9	61,6	99,3	95,2
część gminna	3 419,1	3 172,9	3 121,1	37,0	98,4	91,3
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	2 325,8	2 271,3	2 260,9	26,8	99,5	97,2
w tym inwestycyjne	1,6	1,1	1,0	0,0	92,1	60,4
na zadania własne	1 080,5	870,0	832,6	9,9	95,7	77,1
w tym inwestycyjne	277,9	83,4	69,9	0,8	83,7	25,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	12,8	31,5	27,6	0,3	87,4	215,6
w tym inwestycyjne	5,1	1,3	1,5	0,0	113,1	28,3
część powiatowa	1 653,2	1 658,2	1 652,0	19,6	99,6	99,9
na zadania z zakresu adm. rządowej.....	1 254,1	1 318,9	1 315,2	15,6	99,7	104,9
w tym inwestycyjne	30,9	16,9	16,5	0,2	98,0	53,4
na zadania własne	388,2	333,7	332,7	3,9	99,7	85,7
w tym inwestycyjne	168,0	128,5	127,9	1,5	99,5	76,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	10,9	5,6	4,1	0,0	73,5	37,9
w tym inwestycyjne	7,4	2,1	2,1	0,0	100,0	28,1
pozostałe	379,3	395,6	414,8	4,9	104,9	109,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	257,8	281,5	291,2	3,5	103,4	112,9
w tym inwestycyjne	21,2	22,9	21,5	0,3	94,1	101,6
otrzymane z funduszy celowych.....	121,5	85,8	96,9	1,1	112,9	79,7
w tym inwestycyjne	98,4	67,7	80,5	1,0	118,8	81,8
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	-	28,3	26,8	0,3	94,5	x
w tym inwestycyjne	-	24,8	23,1	0,3	93,1	x
Dotacje §§ 200 i 620.....	2 346,4	3 758,7	3 236,9	38,4	86,1	138,0
w tym: inwestycyjne § 620.....	1 970,0	3 270,1	2 827,6	33,6	86,5	143,5

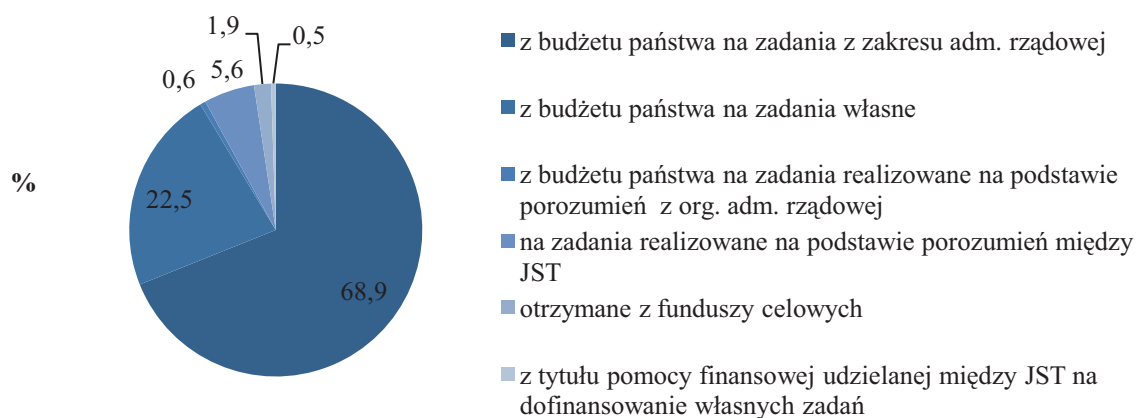
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem**, na *zadania bieżące* przeznaczono 5 253,3 mln zł, tj. 62,4% otrzymanych środków, zaś na *zadania inwestycyjne* 3 171,5 mln zł, tj. 37,6%. Dotacje celowe stanowiły 61,6% dotacji ogółem, zaś dotacje §§ 200 i 620 – 38,4%.

Dotacje §§ 200 i 620 zrealizowano w kwocie 3 236,9 mln zł. W 2011 r. nastąpił wzrost o 138,0% w stosunku do roku poprzedniego. Dotacje §§ 200 i 620 na *zadania bieżące* wyniosły 409,4 mln zł (12,6%), a na *zadania inwestycyjne* 2 827,6 mln zł (87,4%). W strukturze działowej najwięcej środków dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich przekazano do następujących działów: Transport i łączność (59,3% dotacji), Oświata i wychowanie (6,5%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (5,2%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (4,9%), Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (4,9%).

Dotacje celowe w wysokości 5 187,9 mln zł były niższe o 4,8% niż w 2010 r. Dotacje celowe na *zadania bieżące* wyniosły 4 843,9 mln zł, zaś na *zadania inwestycyjne* 344,0 mln zł.

Wykres 41. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez miasta na prawach powiatu w 2011 r.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Miasta na prawach powiatu otrzymały najwięcej środków **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (68,9%) i **na zadania własne** (22,5%), pozostałe kategorie stanowiły 8,6% dotacji celowych.

W 2011 r. miasta na prawach powiatu otrzymały, w ramach dotacji celowych, dotacje z budżetu państwa **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej**, które wyniosły 3 576,1 mln zł, 63,2% tej kwoty przeznaczone było na zadania gminne, a 36,8% na

powiatowe. Niemal 100,0% dotacji na realizację **zadań gminnych** tj. 2 2560,0 mln zł, przeznaczono na *zadania bieżące*.

W strukturze działowej omawianych dotacji największą kwotę przeznaczono na zadania z działu „Pomoc społeczna”, tj. 2 153,6 mln zł. Na dział „Administracja publiczna” części gminne miast na prawach powiatu otrzymały 3,6% środków tych dotacji, czyli 80,7 mln zł. Na realizację **zadań powiatowych** tytułem omawianych dotacji miasta na prawach powiatu otrzymały środki głównie na *zadania bieżące* (99,7%, tj. 1 298,6 mln zł). Największy udział tych dotacji trafił dla działu „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” (60,1%), na utrzymanie komend powiatowych Państwowej Straży Pożarnej.

Dotacje celowe z budżetu państwa **na realizację zadań własnych** miasta na prawach powiatu otrzymały 1 165,3 mln zł, tj. 96,8% planu rocznego. Z kwoty tej 71,4% przeznaczone było na zadania części gminnej, a 28,6% powiatowej. Większość środków na realizację **zadań gminnych**, tj. 91,6%, przeznaczono na *zadania bieżące* (tj. 762,7 mln zł). W strukturze działowej tych dotacji na realizację zadań bieżących w części gminnej 681,3 mln zł przeznaczono na dział „Pomoc społeczna”, m.in. na wypłaty zasiłków stałych z pomocy społecznej, opłaty składek na ubezpieczenia społeczne, a także na prowadzenie ośrodków pomocy społecznej.

IV.1.2.Subwencja ogólna

W 2011 r. **subwencja ogólna** wyniosła 12 483,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 5,8% wobec 2010 r. i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 32. Subwencja ogólna miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				2010=100
		plan	wykonanie		wskaźnik	
	w milionach złotych		w odsetkach		wykonania w %	
Subwencja ogólna.....	11 803,8	12 482,5	12 483,2	100,0	100,0	105,8
część oświatowa	10 733,2	11 474,5	11 475,1	91,9	100,0	106,9
uzupełnienie subwencji ogólnej ...	221,1	221,5	221,5	1,8	100,0	100,2
Subwencja ogólna dla gmin	206,0	215,8	215,8	1,7	100,0	104,8
część wyrównawcza	80,5	99,5	99,5	0,8	100,0	123,6
część rekompensująca	7,3	7,3	7,3	0,1	100,0	100,0
część równoważąca	118,2	109,0	109,0	0,9	100,0	92,2
Subwencja ogólna dla powiatów .	643,5	570,8	570,8	4,6	100,0	88,7
część równoważąca	600,1	529,6	529,6	4,2	100,0	88,3
część wyrównawcza	43,5	41,2	41,2	0,3	100,0	94,7

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. miasta na prawach powiatu otrzymały 11 444,6 mln zł na finansowanie zadań oświatowych, zgodnie z algorytmem podziału **części oświatowej** subwencji ogólnej. Dodatkowo zgodnie z „Kryteriami podziału 0,6% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2011”, rozdysponowano dla poszczególnych miast na prawach 30,5 mln zł.

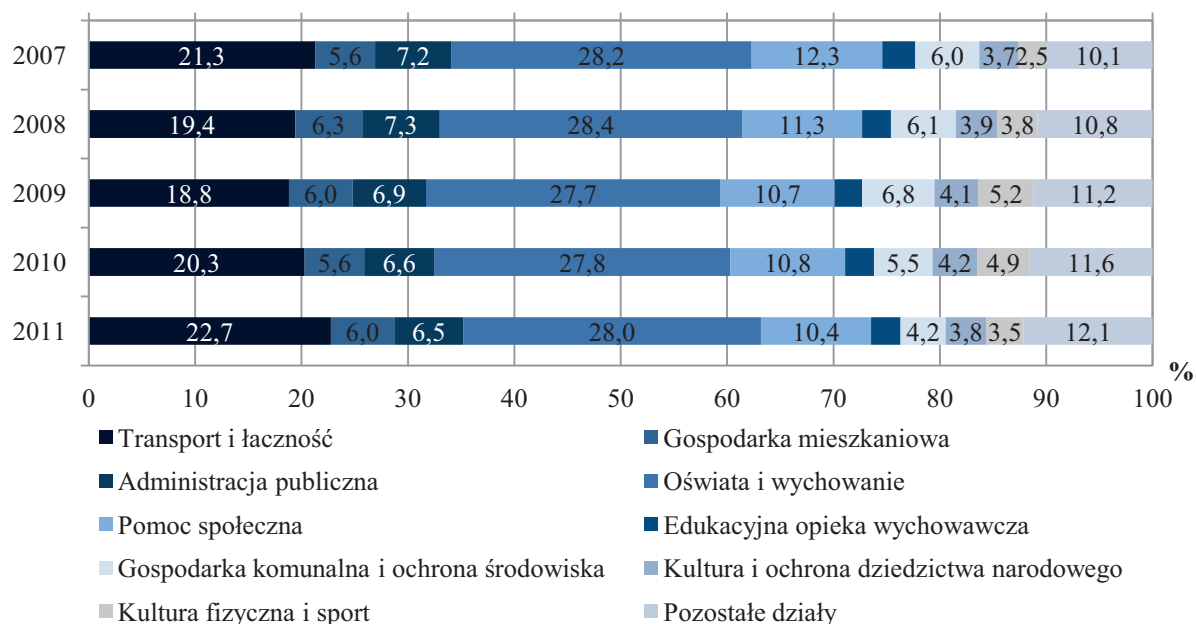
Uzupełnienie subwencji ogólnej obejmowało w 2011 r. poniższe kwoty:

- 4,2 mln zł z rezerwy, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt. 1 ustawy o dochodach JST w ramach zwrotu nienależnie uzyskanych przez jednostki samorządu terytorialnego kwot subwencji w budżetowym roku;
- 217,3 mln zł z rezerwy, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt. 1, 2 i 3 ustawy o dochodach JST zostały rozdysponowane na następujące zadania:
 - 171,4 mln zł na dofinansowanie inwestycji na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu;
 - 24,0 mln zł na dofinansowanie remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu;
 - 22,0 mln zł na utrzymanie rzecznej przeprawy promowej w Świnoujściu.

IV.2. Wydatki miast na prawach powiatu

W 2011 r. wydatki miast na prawach powiatu wyniosły 61 510,5 mln zł (o 4,3% więcej niż w 2010 r.). Ich plan został wykonany w 93,7%. W strukturze wydatków miast na prawach powiatu w 2010 r. **wydatki bieżące** stanowiły 78,8% (48 443,3 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** - 21,2% (13 067,1 mln zł).

Wykres 42. Struktura działowa wydatków ogółem miast na prawach powiatu

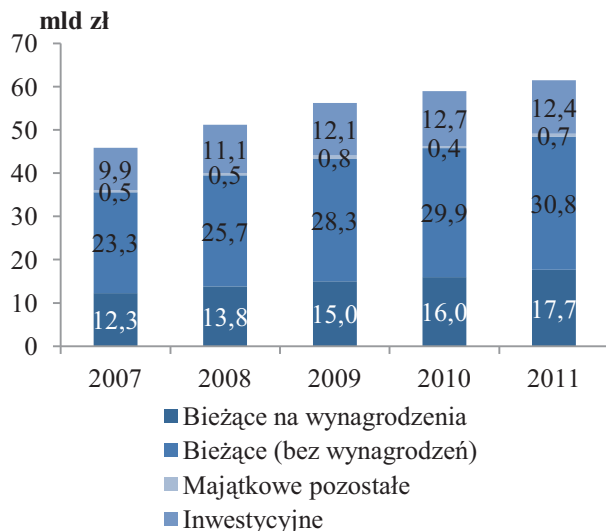
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W strukturze działowej wydatków ogółem miast na prawach powiatu największy udział odnotowano w działach:

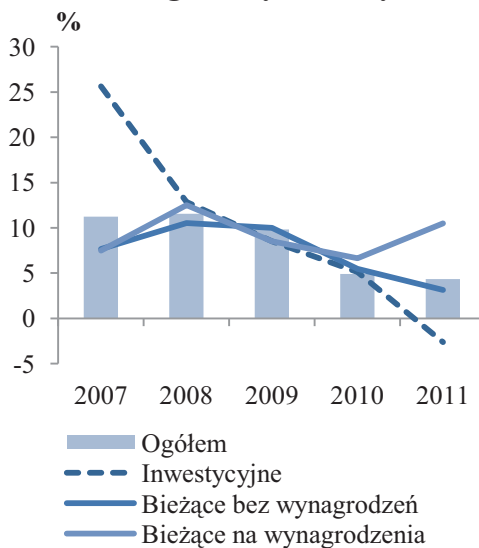
- „Oświata i wychowanie” – 28,0%, tj. 17 212,6 mln zł, co stanowiło 98,3% realizacji planu. Kwota ta w większości została przeznaczona na wynagrodzenia osobowe dla nauczycieli oraz pracowników zatrudnionych w administracji i obsłudze szkół i placówek oświatowych i wychowawczych;
- „Transport i łączność” – 22,7%, tj. 13 988,6 mln zł, co stanowiło 91,0% realizacji planu. Kwota ta była o 17,1% wyższa niż w poprzednim roku i została wykorzystana głównie na wydatki inwestycyjne oraz zakup usług pozostałych;
- „Pomoc społeczna” – 10,4%, tj. 6 370,2 mln zł, co stanowiło 98,7% realizacji planu. Kwota ta była o 0,4% niższa niż w poprzednim roku. Połowę wydatków pochłonęły świadczenia społeczne na rzecz osób fizycznych.

W latach 2007-2011 wzrósł udział w wydatkach w dziale „Transport i łączność”, zaś zmalał udział wydatków w działach „Administracja Publiczna” i „Pomoc społeczna”. Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” utrzymywały się w tym okresie na stabilnym poziomie 28,0%.

Wykres 43. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach miast na prawach powiatu

Wykres 44. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. wydatki majątkowe spadły o 0,4%. W latach 2007-2009 wzrost wydatków majątkowych przekraczał wzrost wydatków bieżących³¹. Dzięki temu udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w tych latach rósł. W latach 2010-2011 udział ten spadał. Plan dla wydatków bieżących w 2011 r. został wykonany w 96,4%, zaś majątkowych w 84,8%.

Wydatki bieżące miast na prawach powiatu w 2011 r. wzrosły o 5,7%. W strukturze tych wydatków nie zaszły istotne zmiany w stosunku do poprzednich lat. Główną pozycją pozostały wynagrodzenia wraz z pochodnymi (42,2%). Udział dotacji wyniósł 9,6%, świadczeń na rzecz osób fizycznych 7,9%, a wydatków na obsługę długu 2,3%. Na pozostałe wydatki bieżące przypadało 37,8%.

W 2011 r. miasta na prawach powiatu przeznaczyły na **wynagrodzenia** kwotę 17 651,2 mln zł, tj. więcej o 10,5% niż w 2010 r. Wydatki te zrealizowano w 98,9%. W strukturze wydatków na wynagrodzenia najwyższy udział stanowiły wydatki w dziale: „Oświata i wychowanie” (59,5%). W dalszej kolejności były to: „Administracja publiczna” (12,7%), „Pomoc społeczna” (7,7%), „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” (5,6%), „Edukacyjna opieka wychowawcza” (5,6%) oraz „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (2,4%).

Wydatki majątkowe zmniejszyły się o 0,4% w 2011 r. W znacznej części (94,6%) przeznaczono je na cele inwestycyjne, przy czym wydatki inwestycyjne w 2011 r.

³¹ Wzrost wydatków majątkowych oraz bieżących wynosił odpowiednio 11,0% i 9,5% w 2009 r., 12,7% i 11,2% w 2008 r., 26,0% i 7,6% w 2007 r.

zmniejszyły się o 2,6%. W latach 2007-2010 wydatki te rosły, choć z każdym kolejnym rokiem coraz wolniej (dla porównania wzrost w 2007 r. wyniósł 25,6%, zaś w 2010 r. 5,1%). Udział wydatków inwestycyjnych w zrealizowanych wydatkach ogółem wyniósł 20,1%, tj. spadł o 1,4 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku.

W strukturze działowej wydatków majątkowych miast na prawach powiatu największy udział odnotowano dla działań: „Transport i łączność” – 53,5%, tj. 6 996,8 mln zł. Kwota ta była o 34,5% wyższa niż w poprzednim roku, zaś jej udział wzrósł o 13,8 p. proc. Wzrost wydatków majątkowych w tym dziale był wysoki drugi rok z rzędu (w 2010 r. wyniósł on 25,1%) po tym, jak w latach 2008-2009 odnotowano ich spadek. Wydatki majątkowe w dziale „Kultura fizyczna” stanowiły 10,3%, tj. 1 344,2 mln zł. W porównaniu z 2010 r. kwota ta obniżyła się o 38,2%.

Tabl. 33. Wydatki miast na prawach powiatu.

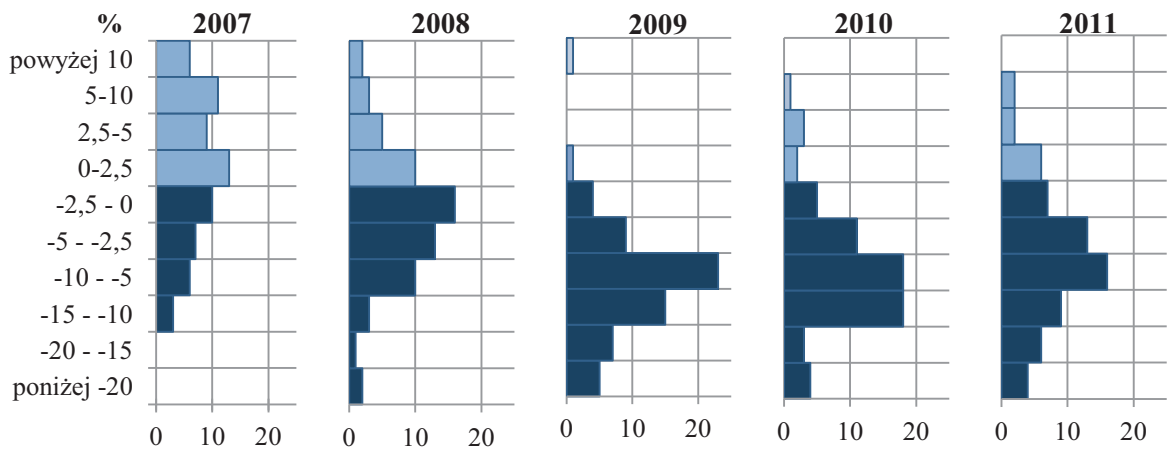
Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik wykonani a w %	2010 =100
			w milionach złotych			
O G Ó Ł E M	58 954,1	65 670,1	61 510,5	100,0	93,7	104,3
wydatki bieżące	45 836,3	50 255,1	48 443,3	78,8	96,4	105,7
na wynagrodzenia.....	15 975,4	17 841,8	17 651,2	28,7	98,9	110,5
w tym osobowe.....	14 554,9	16 214,5	16 062,6	26,1	99,1	110,4
pochodne od wynagrodzeń.....	2 556,8	2 888,1	2 815,9	4,6	97,5	110,1
dotacje	5 194,9	4 717,7	4 657,0	7,6	98,7	89,6
na obsługę długu.....	819,4	1 293,7	1 134,2	1,8	87,7	138,4
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji.....	15,7	128,2	19,6	0,0	15,3	125,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych	3 916,4	3 905,2	3 846,8	6,3	98,5	98,2
pozostałe wydatki	17 357,7	19 480,5	18 318,7	29,8	94,0	105,5
wydatki majątkowe	13 117,8	15 414,9	13 067,1	21,2	84,8	99,6
w tym inwestycyjne.....	12 698,1	14 651,9	12 365,0	20,1	84,4	97,4

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

IV. 3. Wynik budżetów miast na prawach powiatów

W 2011 r. **deficyt** budżetów miast na prawach powiatu wyniósł 4 650,7 mln zł (o 8,2% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 58,3% planowanej kwoty. **Nadwyżka** budżetowa wystąpiła w 10 miastach (15,4% ogółu miast na prawach powiatu). W 8 przypadkach nadwyżka nie przekraczała relacji 5% do dochodów. Wśród pozostałych 55 miast na prawach powiatu, których budżety zamknęły się deficytem budżetowym, w 19 miastach niedobór środków budżetowych w relacji do dochodów ogółem przekroczył 10,0%. Dla porównania w 2010 r., deficyt odnotowano w 59 miastach na prawach powiatu (w 25 deficyt był większy niż 10,0%), zaś nadwyżka budżetowa wystąpiła w 6 jednostkach.

Wykres 45. Miasta na prawach powiatu według relacji wyniku budżetowego do dochodów

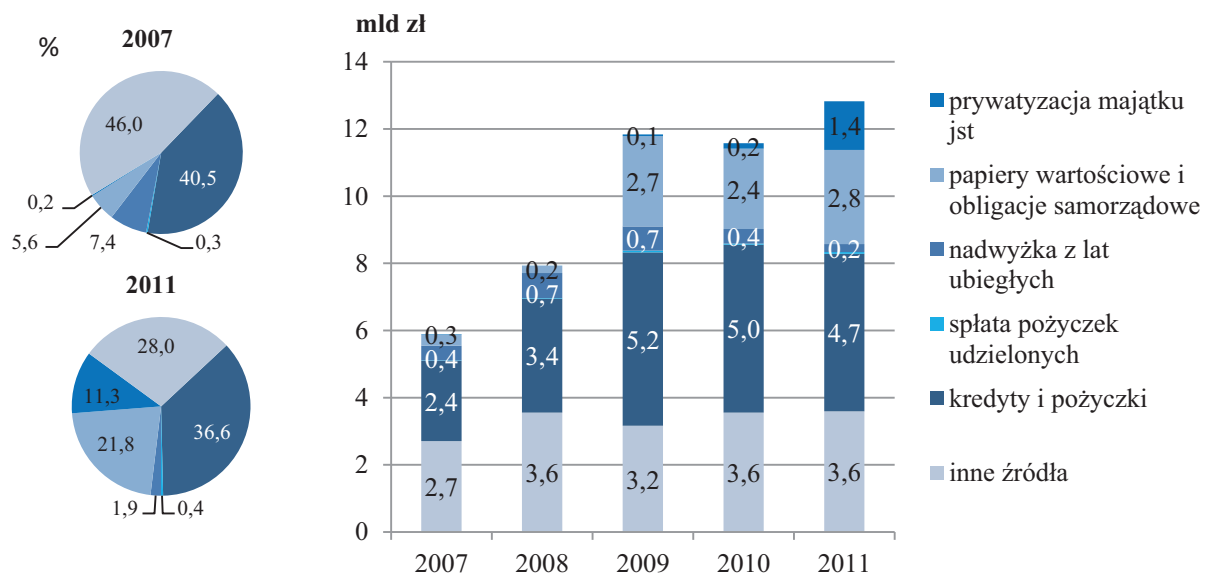

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych BDL oraz Ministerstwa Finansów.

IV.4. Finansowanie

Miasta na prawach powiatu zrealizowały **przychody** w łącznej kwocie 12 825,0 mln zł. W strukturze przychodów 36,6% stanowiły kredyty i pożyczki. Udział kredytów i pożyczek w przychodach spadł w stosunku do 2010 r. o 6,6 p. proc. Natomiast istotnie wzrósł udział przychodów z prywatyzacji majątku (do 11,3%), w latach 2007-2010 był on znikomy (wynosił średnio 0,4%).

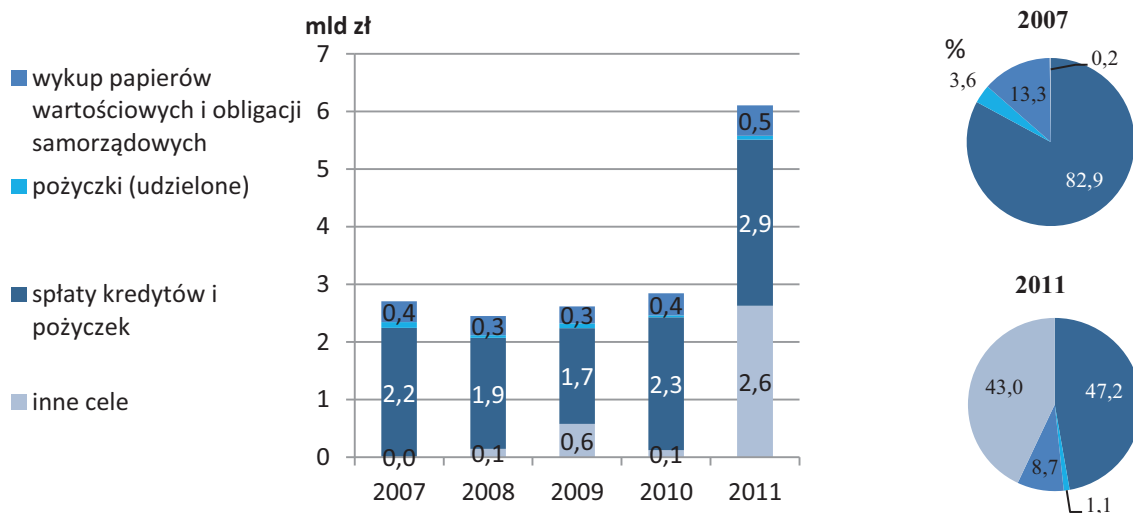
Wykres 46. Przychody miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Rozchody ogółem miast na prawach powiatu w 2011 r. wyniosły 6 109,9 mln zł. Największy udział (47,2%) w 2011 r. stanowiły spłaty kredytów i pożyczek, był on jednak mniejszy o 33,9 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem. Wynikało to z istotnego wzrostu kwoty w kategorii rozchodów na inne cele (o 2 503,4 mln zł).

Wykres 47. Rozchody miast na prawach powiatu

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

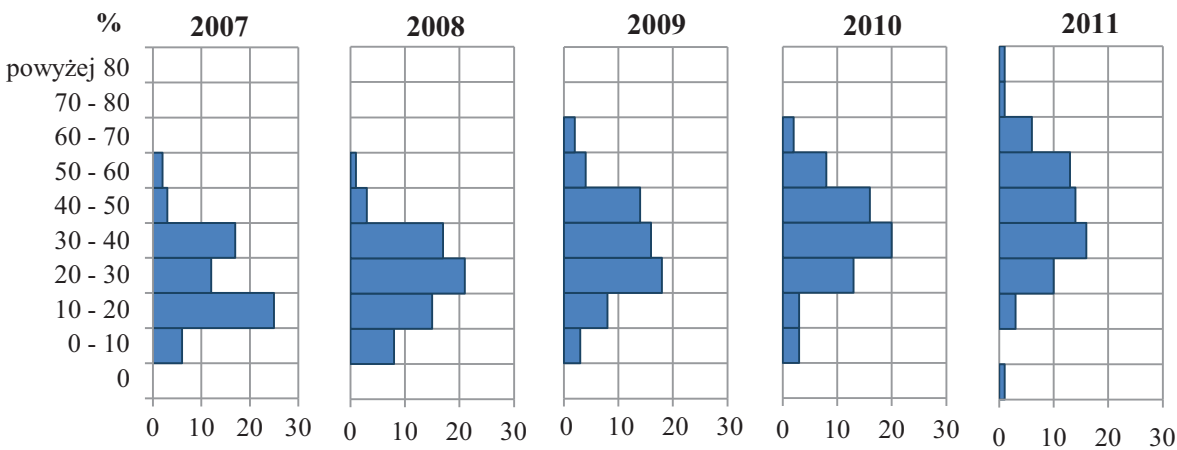
IV.5. Zadłużenie miast na prawach powiatu

W 2011 r. **zobowiązania** ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 28 074,9 mln zł (wzrost o 19,8% w porównaniu do 2010 r.). Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 23 689,4 mln zł (84,7% ogółu zadłużenia) wzrosło o 18,9% (ich udział jednak

zmniejszył się o 0,6 p. proc.). Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych stanowiły 4 183,0 mln zł czyli 14,9% ogółu zadłużenia i były wyższe o 25,4%.

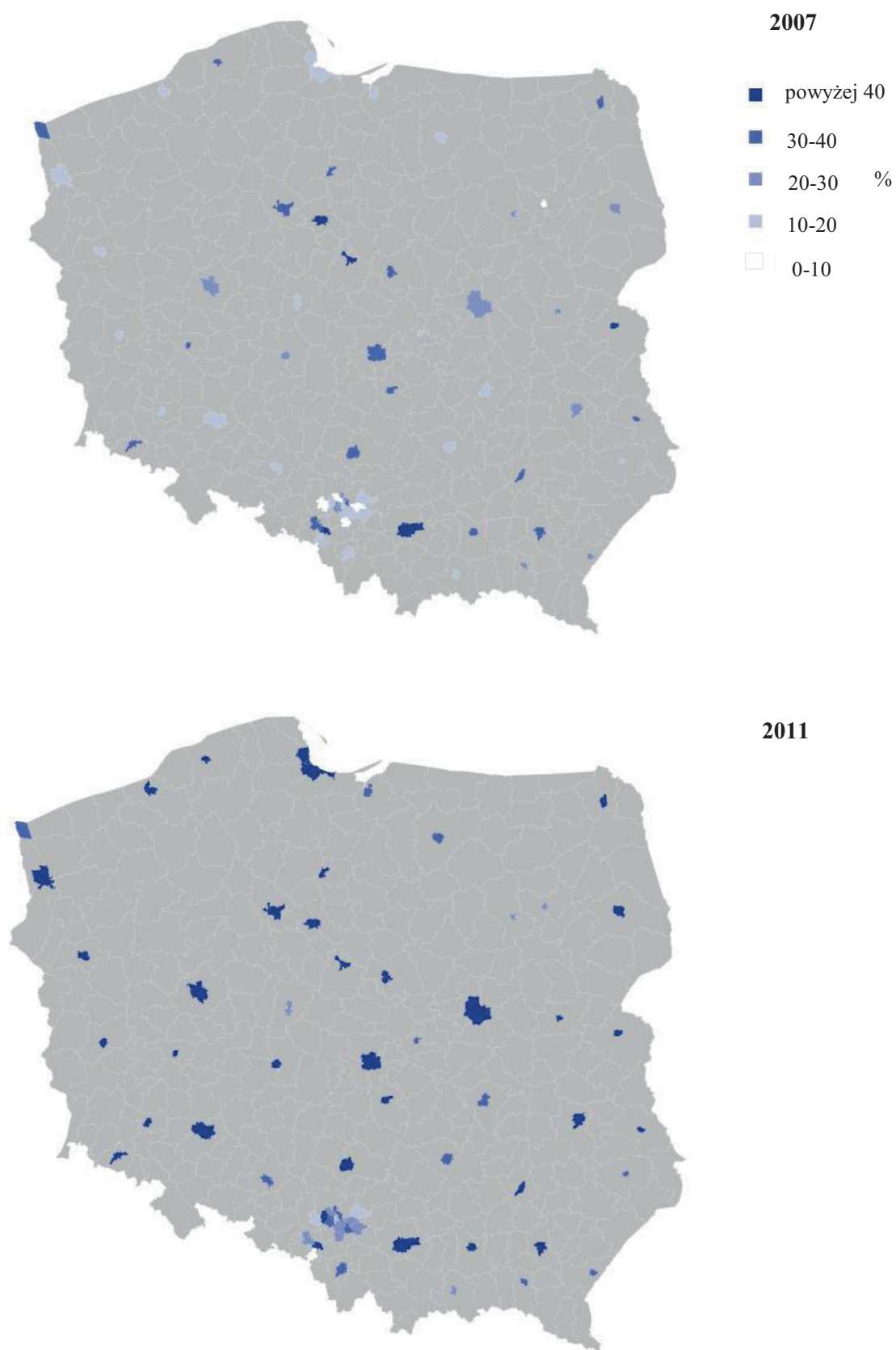
Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych w dochodach ogółem miast na prawach powiatu, osiągnął poziom 43,9% (wzrost o 4,2 p. proc. w porównaniu do 2010 r.). Zadłużenie wykazały 64 miasta na prawach powiatu.

Wykres 48. Miasta na prawach powiatu według wskaźnika zadłużenia

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 49. Miasta na prawach powiatu według wskaźnika zadłużenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW

W 2011 r. dochody powiatów wyniosły 23 551,6 mln zł, wydatki 24 058,8 mln zł, a deficyt 507,2 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody wzrosły o 4,7%, wydatki o 1,0%, w związku z czym deficyt zmalał o 6,5%.

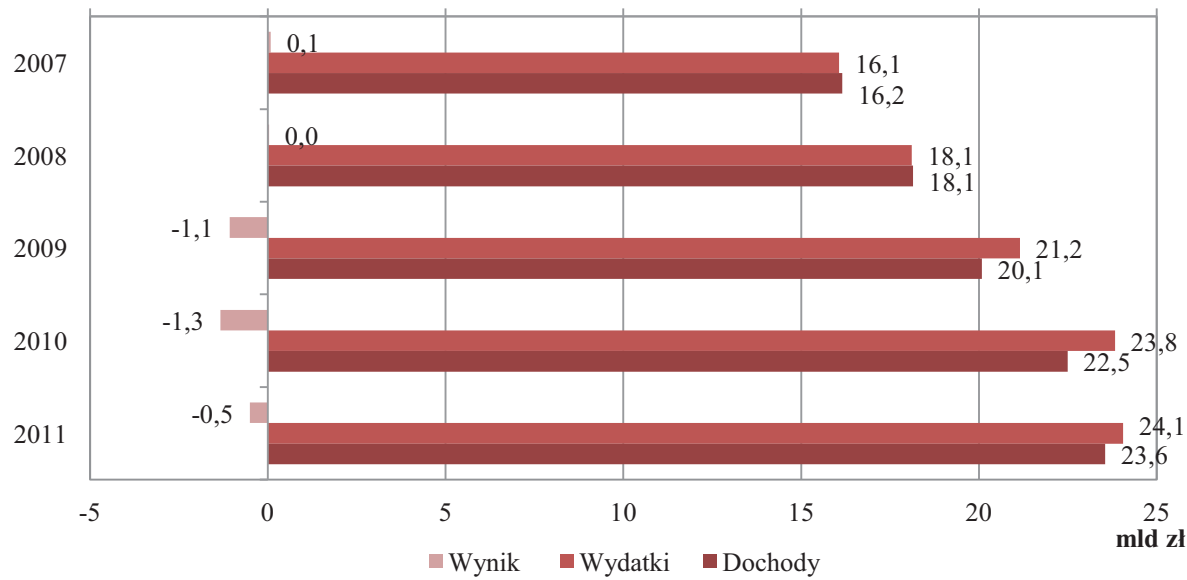
Tabl. 34. Dochody, wydatki i wynik w budżetach budżetów powiatów

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011			
		plan	wykonanie	wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			wykonania w %	
Dochody	22 496,5	23 899,2	23 551,6	98,5	104,7
Wydatki	23 826,4	25 430,3	24 058,8	94,6	101,0
Wynik	-1 329,9	-1 531,1	-507,2	33,1	93,5

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2011 średni wzrost dochodów wyniósł 9,7%, zaś wydatków 9,2%. W latach 2007-2008 budżety powiatów odnotowały nadwyżkę w wysokości, odpowiednio 85,1 mln zł i 32,3 mln zł, kolejne trzy lata zamknęły się deficytem.

Wykres 50. Budżety powiatów

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

V.1. Dochody powiatów

W 2011 r. wykonanie dochodów powiatów wyniosło 23 551,6 mln zł (o 12,0% więcej niż w 2009 r.) i stanowiło 98,5% planu. W strukturze dochodów największą kategorią była **subwencja ogólna**, stanowiąca 42,9% (tj. 10 098,1 mln zł). **Dotacje ogółem** stanowiły 29,4% (tj. 6 922,2 mln zł) a **dochody własne** 27,7% (tj. 6 531,3 mln zł).

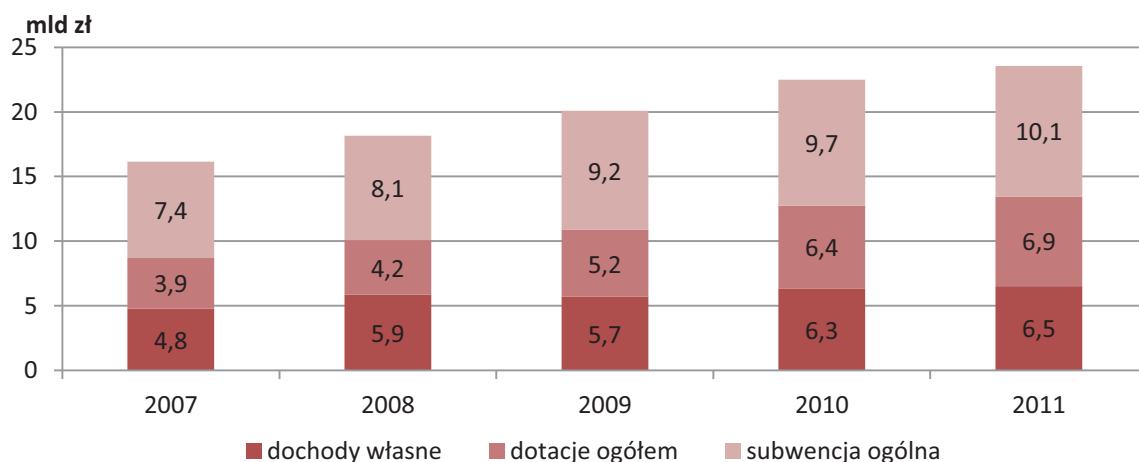
Tabl. 35. Dochody powiatów

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
O G Ó Ł E M	22 496,5	23 899,2	23 551,6	100,0	98,5	104,7
dochody własne	6 336,7	6 420,4	6 531,3	27,7	101,7	103,1
dotacje ogółem	6 410,1	7 389,7	6 922,2	29,4	93,7	108,0
subwencja ogólna	9749,6	10 089,1	10 098,1	42,9	100,1	103,6

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Wzrost dochodów ogółem w 2011 r. był niższy niż średni wzrost tej kategorii w latach 2007-2011, kiedy wyniósł 9,7%. Największą kategorią dochodową budżetów powiatowych w latach 2007-2011 była subwencja ogólna. W latach 2007-2009 dochody własne osiągały wyższą wartość od dotacji ogółem, jednak za sprawą wyższego wzrostu wartości dotacji ogółem w latach 2009-2011, udział tej kategorii w strukturze dochodów ogółem wzrósł powyżej udziału dochodów własnych.

Wykres 51. Dochody powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

V.1.1. Dochody własne

W 2011 r. dochody własne wyniosły 6 531,3 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,1% wobec 2010 r. oraz wykonanie planu w 101,7%. W strukturze dochodów własnych powiatów największą pozycją (47,9%) były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych** (PIT) w wysokości 3 131,5 mln zł. W 2011 r. nastąpił ich wzrost o 12,0% w stosunku do poprzedniego roku, a realizacja planu wyniosła 102,5%.

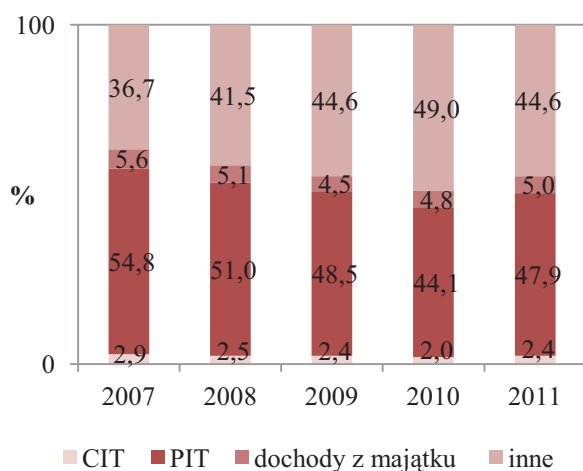
Tabl. 36. Dochody własne powiatów

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2010=100
	w milionach złotych		w odsetkach			
Dochody własne	6 336,7	6 420,4	6 531,3	100,0	101,7	103,1
podatek dochodowy od osób fizycznych	2 797,2	3 054,7	3 131,5	47,9	102,5	112,0
podatek dochodowy od osób prawnych	128,2	129,7	158,9	2,4	122,6	123,9
dochody z majątku	305,5	376,2	325,1	5,0	86,4	106,4
pozostałe dochody	3 105,8	2 859, 9	2 915, 8	44,6	102,0	93,9

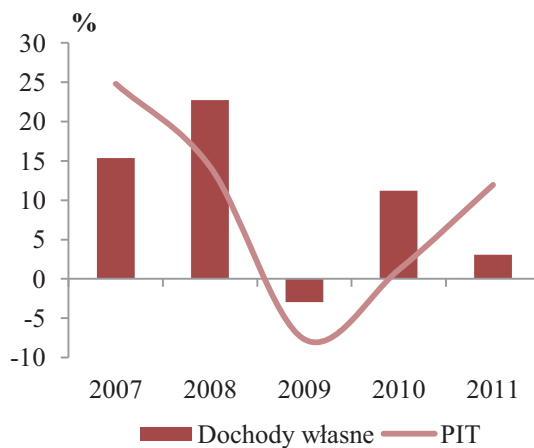
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2010-2011 wpływy z podatku od osób fizycznych rosły, co było odwróceniem tendencji spadkowej w latach 2007-2009. Pomimo tego, w całym okresie 2007-2010 spadał udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych.

Wykres 52. Struktura dochodów własnych powiatów

Wykres 53. Zmiana dochodów własnych i PIT

Źródło: obliczenia własne, dane Ministerstwa Finansów.

V.1.2. Dotacje ogółem

W 2011 r. dotacje ogółem wyniosły 6 922,2 mln zł. co stanowiło wzrost o 8,0% w porównaniu do 2010 r. i wykonanie planu w 93,7%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez powiaty dotacje ogółem stanowiły 29,4%, z tego **dotacje celowe** 23,0%, a **dotacje §§ 200 i 620** stanowiły 6,4%.

Tabl. 37. Dotacje powiatów

Wyszczególnienie	2010	2011				2010=100
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaźnik	
	w milionach złotych		w odsetkach		wykonania w %	
DOTACJE OGÓŁEM	6 410,1	7 389,7	6 922,2	100,0	93,7	108,0
Dotacje celowe	4 683,8	5 548,8	5 423,2	78,3	97,7	115,8
na zadania z zakresu adm. rządowej ..	2 408,3	2 505,0	2 480,9	35,8	99,0	103,0
w tym inwestycyjne	79,2	55,6	50,6	0,7	91,0	63,9
na zadania własne	1 726,3	1 925,2	1 906,5	27,5	91,0	110,4
w tym inwestycyjne	585,5	645,1	626,9	9,1	97,0	107,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	18,7	13,9	13,4	0,2	97,0	71,7
w tym inwestycyjne	7,3	1,9	1,9	0,0	97,9	26,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST...	454,9	424,6	408,2	5,9	96,2	89,7
w tym inwestycyjne	116,9	82,0	69,8	1,0	85,0	59,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	x	584,9	538,6	7,8	92,1	x
w tym inwestycyjne	x	526,8	486,8	7,0	92,4	x
otrzymane z funduszy celowych	75,7	95,3	75,6	1,1	79,3	
w tym inwestycyjne	42,9	66,8	49,8	0,7	74,7	116,1
Dotacje §§ 200 i 620	1 726,3	1 840,9	1 499,1	21,7	81,4	86,8
w tym inwestycyjne § 620	1 305,6	1 315,9	1 032,4	14,9	78,5	79,1

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

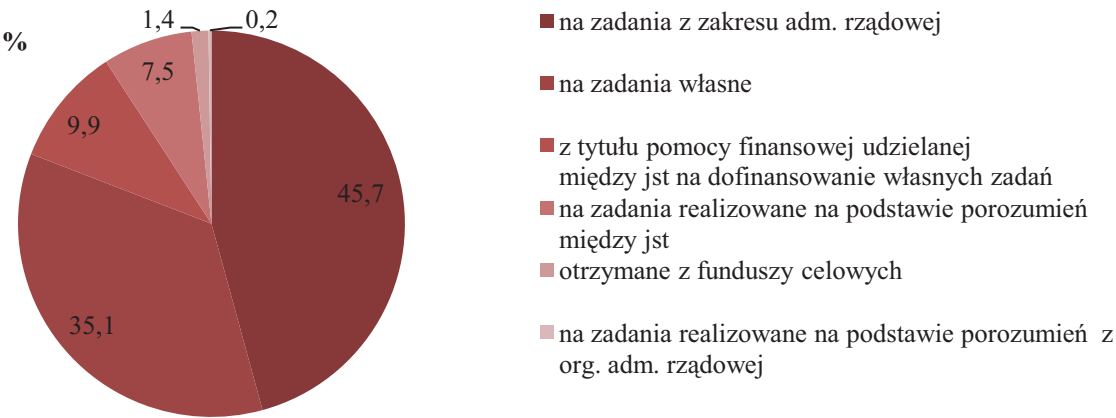
W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem**, dotacje na *zadania bieżące* wyniosły 4 603,9 mln zł, tj. 66,5% dotacji ogółem, zaś dotacje na *zadania inwestycyjne* 2 318,2 mln zł, tj. 33,5%. W 2011 r. powiaty otrzymały 1 499,1 mln zł tytułem **dotacji §§ 200 i 620**, co stanowiło spadek o 13,2% w porównaniu z rokiem poprzednim. Na zadania bieżące przeznaczono dotację w kwocie 466,7 mln zł, tj. 31,1% dotacji, a na zadania inwestycyjne 1 032,4 mln zł, tj. 68,9%. **Dotacje celowe** wyniosły 5 423,2 mln zł, co oznaczało wzrost o 15,8% w porównaniu z 2010 r. Środki na *zadania bieżące* w ramach tej dotacji wyniosły 4 137,4 mln zł (76,3%), zaś na *zadania inwestycyjne* 1 285,8 mln zł (23,7%).

Powiaty otrzymały najwięcej środków **na zadania zlecone z zakresu administracji**

rządowej (45,7%) i na zadania własne (35,1%), pozostałe kategorie stanowiły 19,1% dotacji celowych.

Dotacje celowe z budżetu państwa **na realizację zadań z zakresu administracji rządowej** wyniosły 2 430,3 mln zł. Na *zadania bieżące* przeznaczono 2 432,0 mln zł, tj. 98,0% tych dotacji. Na *zadania inwestycyjne* dla powiatów przekazano 50,6 mln zł, tj. 2,0%. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** powiatu zrealizowano w kwocie 1 906,5 mln zł. W tej kategorii, dotacje do *zadań inwestycyjnych* wyniosły 626,9 mln zł i stanowiły 32,9% dotacji celowych, zaś na *zadania bieżące* przekazano 1 279,6 mln zł czyli 67,1%.

Wykres 54. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez powiaty w 2011 r.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Środki dotacji ogółem przeznaczono dla następujących działów: „Różne rozliczenia” – 10 212,0 mln zł (43,4% dotacji ogółem), „Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem” – 3 762,7 mln zł (16,0%), „Transport i łączność” – 2 094,1 mln zł (8,9%), „Pomoc społeczna” – 1 958,2 mln zł (8,3%).

V.1.3. Subwencja ogólna

W 2011 r. **subwencja ogólna** wyniosła 10 098,1 mln zł, co oznaczało wzrost o 3,6% w porównaniu z rokiem poprzednim i wykonanie planu w 100,1%.

Tabl. 38. Subwencja ogólna powiatów

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach	wykonania w %	
Subwencja ogólna.....	9 749,6	10 089,1	10 098,1	100,0	100,1	103,6
część oświatowa.....	7 359,8	7 757,6	7 757,8	76,8	100,0	105,4
część równoważąca	533,7	607,7	607,7	6,0	100,0	113,9
część wyrównawcza	1 693,4	1 542,7	1 542,7	15,3	100,0	91,1
uzupełnienie subwencji ogólnej	162,8	180,9	189,9	1,9	105,0	116,6

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Największa część subwencji ogólnej przeznaczana jest na finansowanie zadań oświatowych prowadzonych przez powiaty. W ramach **części oświatowej** przekazano w 2011 r. kwotę 7 757,8 mln zł, czyli 76,8% subwencji ogólnej.

V.2. Wydatki powiatów

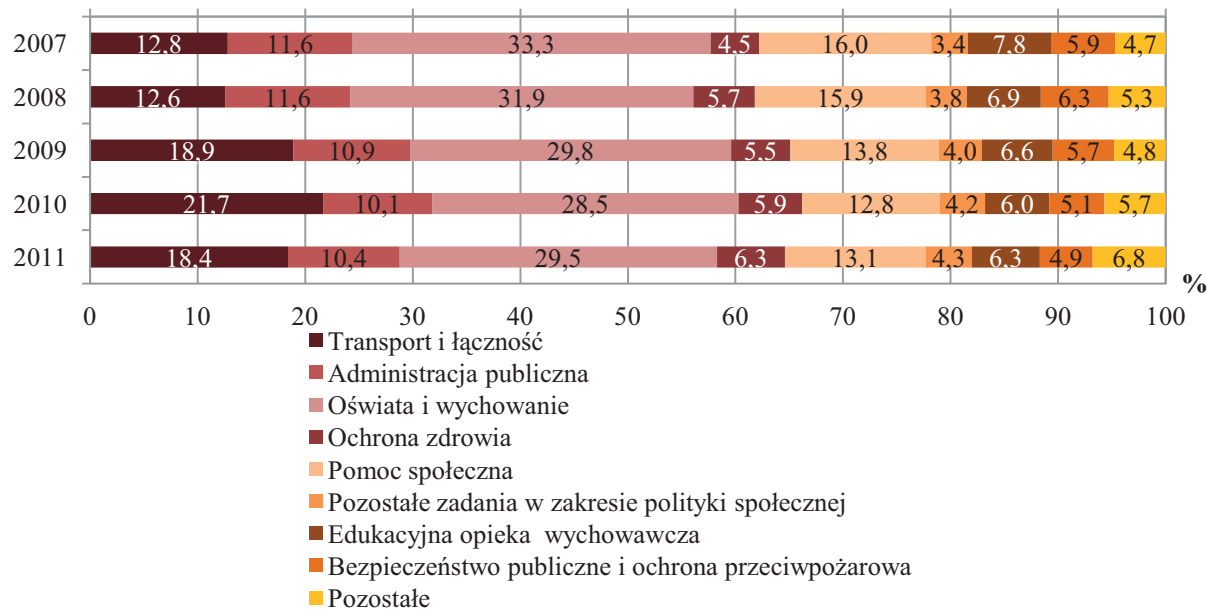
W 2011 r. wydatki powiatów wyniosły 24 058,8 mln zł (o 1,0% więcej niż w 2010 r.), a ich plan został wykonany w 94,6%. W strukturze wydatków powiatów w 2011 r. **wydatki bieżące** stanowiły 81,3% (19 556,8 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** 18,7% (4 502,0 mln zł).

Tabl. 39. Wydatki powiatów.

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania	2010=100
	w milionach złotych			w odsetkach	w %	
OGÓŁEM	23 826,4	25 430,3	24 058,8	100,0	94,6	101,0
wydatki bieżące	18 625,6	20 281,3	19 556,8	81,3	96,4	105,0
na wynagrodzenia	9 169,8	9 927,5	9 833,3	40,9	99,1	107,2
w tym osobowe	8 256,0	8 887,8	8 814,5	36,6	99,2	106,8
pochodne od wynagrodzeń	1400,7	1 531,1	1 497,9	6,2	97,8	106,8
dotacje	1 272,1	1 304,1	1 260,1	5,2	96,6	99,1
na obsługę długu	194,2	302,3	280,8	1,2	93,0	144,6
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	42,1	47,3	19,5	0,1	41,2	46,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych*)	736,9	768,8	737,8	3,1	96,0	100,1
pozostałe wydatki	5 809,8	6 400,7	737,8	24,6	92,6	102,0
wydatki majątkowe	5 200,8	5 148,9	4 502,0	18,7	87,4	86,6
w tym wydatki inwestycyjne	5 181,2	5 109,3	4 468,9	18,6	87,5	86,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Wykres 55. Struktura działowa wydatków powiatów

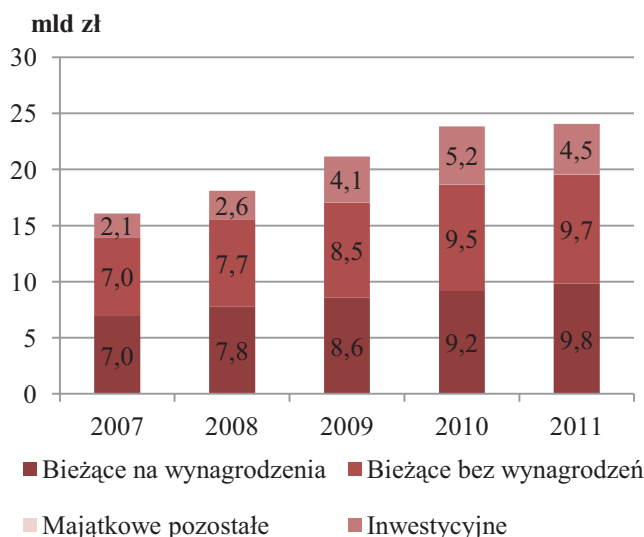

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

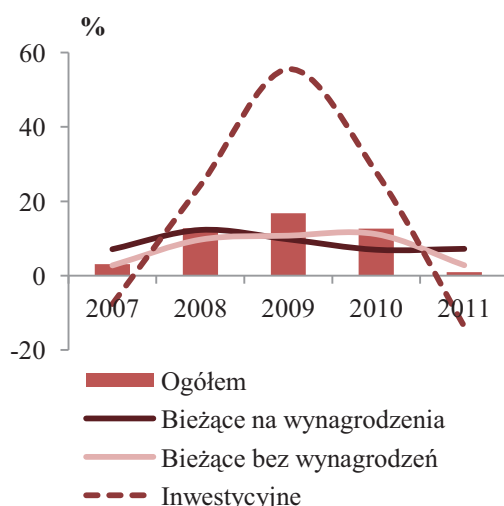
W 2011 r. największy udział w zrealizowanych wydatkach ogółem miały wydatki w działach klasyfikacji budżetowej: „Oświata i wychowanie” (29,5%), „Transport i łączność” (18,4%), „Pomoc społeczna” (13,1%), „Administracja publiczna” (10,4%). Wydatki ogółem były wyższe niż w roku poprzednim o 1,0% za sprawą wzrostu w mniej istotnych działach (szczególnie wysokiego w „Turystyce” i „Obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych”). W latach 2007-2011 wzrósł udział wydatków w dziale „Transport i łączność” o 5,6 p. proc., zaś w „Ochronie Zdrowia” o 1,8 p. proc. Udział wydatków w działach „Administracja Publiczna”, „Oświata i wychowanie”, czy „Pomoc społeczna” spadł.

W latach 2008-2010 wydatki majątkowe powiatów wykazywały szybszy wzrost niż wydatki bieżące. W 2011 r. tendencja ta odwróciła się, gdyż wydatki bieżące wzrosły o 5,0%, zaś majątkowe spadły o 13,4%.

Wykres 56. Wydatki bieżące i majątkowe powiatów

Wykres 57. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

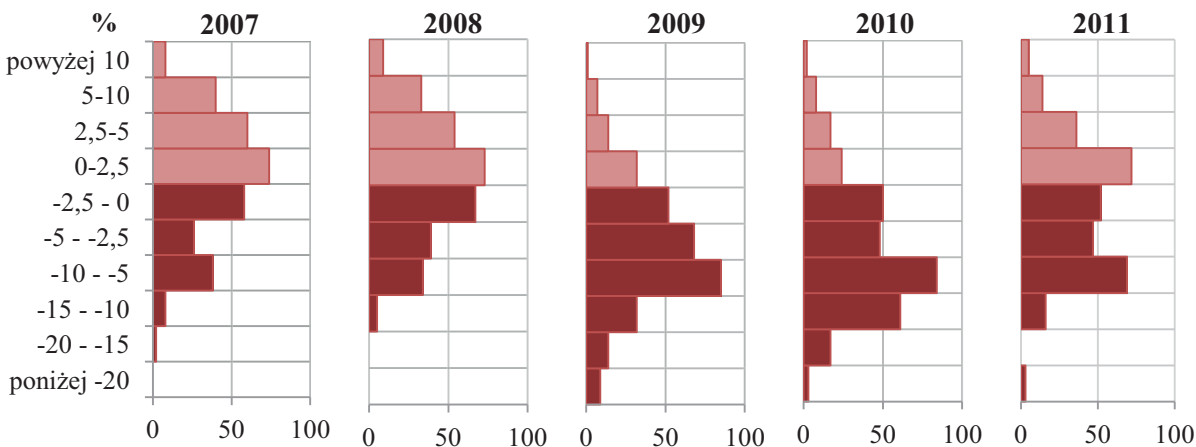
W wydatkach powiatów ogółem największy udział miały wydatki na wynagrodzenia, które stanowiły 40,9% oraz pozostałe wydatki – 24,6%. Najwyższy wzrost w **wydatkach bieżących** powiatu w 2011 r. zaobserwowano w wydatkach na obsługę długu (o 44,6%), choć ich udział w strukturze wydatków pozostawał niewielki (1,2%). Natomiast spadek o 53,7% zaznaczył się w kategorii wydatków z tytułu poręczeń i gwarancji, co potwierdza niskie wykonanie planu, na poziomie 41,2%. W 2011 r. powiaty wydały na wynagrodzenia kwotę 9 833,3 mln zł, tj. więcej o 7,2% niż w 2010 r. **Wydatki majątkowe**, które wyniosły 4 502,0 mln zł, niemal w całości (99,3%) przeznaczone zostały na realizację zadań

inwestycyjnych. Spadek wydatków inwestycyjnych miał miejsce pierwszy raz od 2007 r. i wyniósł 13,7%.

V.3. Wynik budżetów powiatów

Deficyt budżetów powiatów w 2011 r. wyniósł 507,2 mln zł (o 61,9% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 33,1% planowanej kwoty. **Nadwyżka** budżetowa wystąpiła w 127 powiatach (40,4% wszystkich powiatów). W 19 powiatach nadwyżka przekraczała 5% dochodów. Deficyt budżetowy odnotowało 187 powiatów, tj. 59,6% ogółu. W 19 powiatach przekraczał on 10% dochodów, w 69 znajdował się w przedziale 5-10%, zaś w 99 kształtował się na poziomie poniżej 5%. Dla porównania w 2010 r. deficyt wystąpił w 263 powiatach (w 81 przypadkach przekraczał 10% dochodów), a nadwyżka w 51 (w 10 przypadkach przekraczała poziom 5% dochodów).

Wykres 58. Powiaty według relacji wyniku budżetowego do dochodów

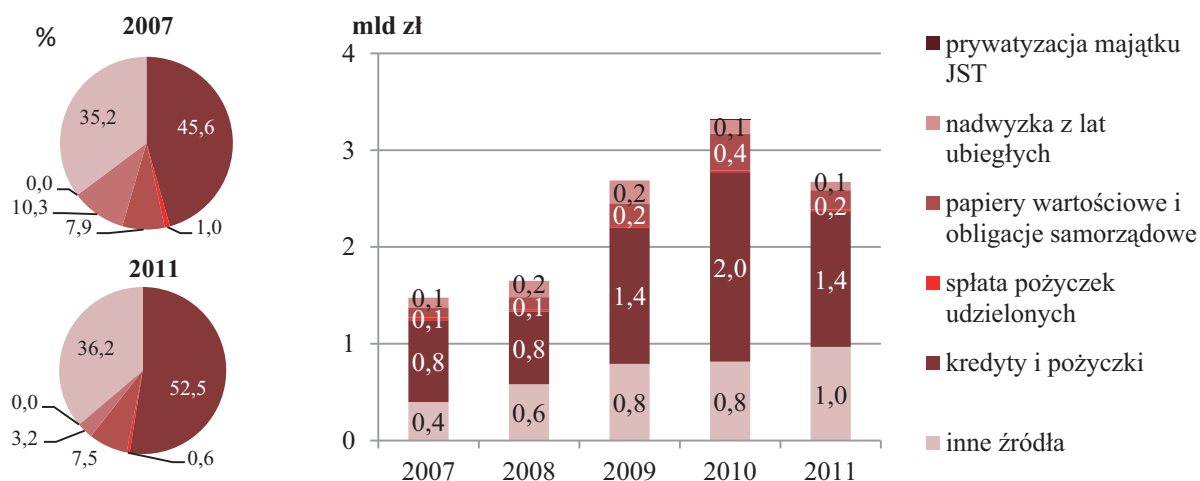

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych BDL oraz Ministerstwa Finansów.

V.4. Finansowanie

Przychody powiatów w 2011 r. zostały zrealizowane w wysokości 2 671,4 mln zł. Przychody z kredytów i pożyczek w wysokości 1 402,7 mln zł stanowiły 52,5% ogółu przychodów. Kwota przychodów w 2011 r. pierwszy raz od 2007 r. zmniejszyła się.

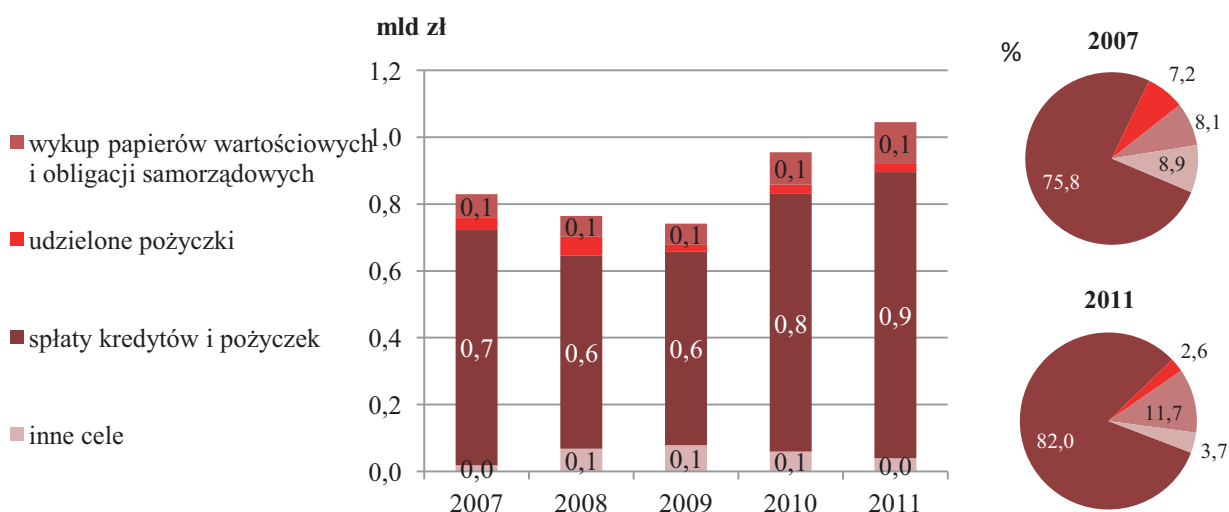
Wykres 59. Przychody powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Rozchody powiatów wyniosły 1 044,7 mln zł. Rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek wyniosły 856,5 mln zł i stanowiły 82,0% ogółu.

Wykres 60. Rozchody powiatów

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

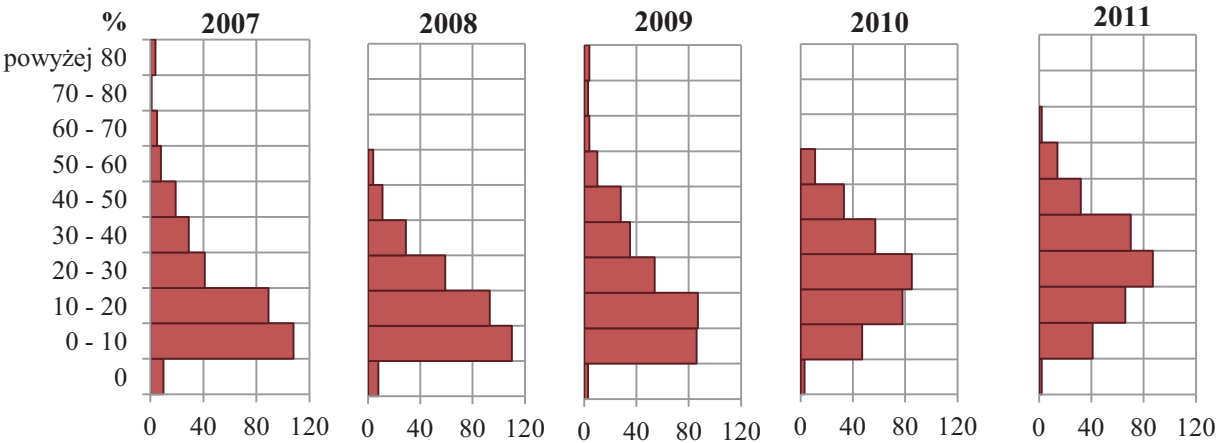
V.5. Zadłużenie powiatów

W 2011 r. **zobowiązania** ogółem powiatów wyniosły 6 136,9 mln zł, co oznaczało wzrost o 12,9% w stosunku do poprzedniego roku. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek wyniosły 5 936,3 mln zł czyli 96,7% zadłużenia (wzrost o 14,2%). Zobowiązania wymagalne stanowiły 0,2% kwoty zobowiązań ogółem, tj. 12,3 mln zł.

Wskaźnik zadłużenia powiatów, liczony jako udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem powiatów w 2011 r., osiągnął poziom 26,1% (wzrost o 1,9 p. proc.

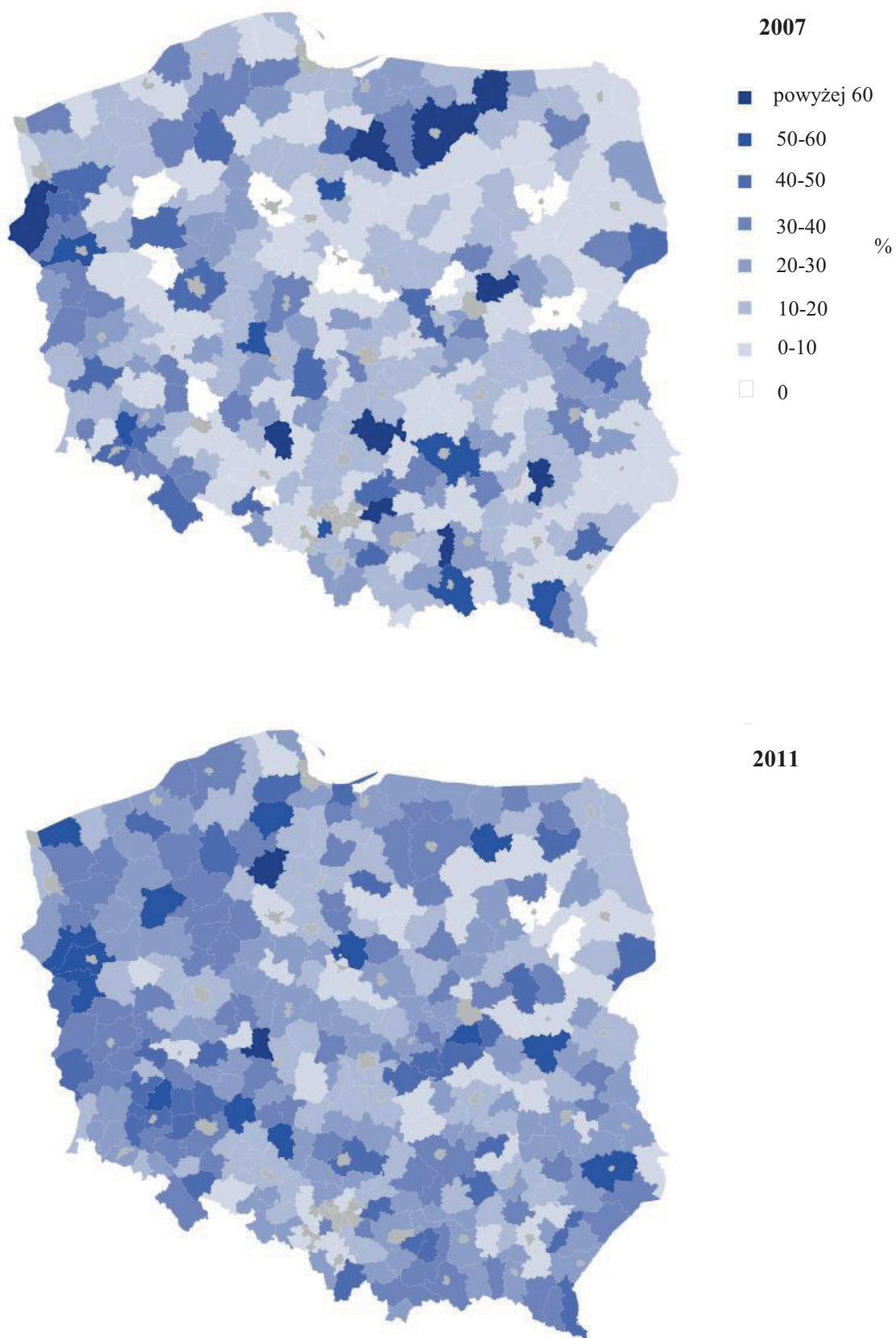
w stosunku do 2010 r.). Przy nieuwzględnianiu zobowiązań z tytułu realizacji projektów unijnych, wskaźnik ten wyniósł 24,7% (wzrost o 1,6 p. proc.). Zobowiązania wystąpiły w 312 powiatach, w przypadku nie uwzględnienia zobowiązań z tytułu realizacji projektów z wykorzystaniem środków unijnych – 311. Ustawowy limit zadłużenia (bez uwzględnienia zobowiązań związanych z wykorzystaniem środków unijnych) przekroczył jeden powiat (w 2010 r. przekroczenie nie wystąpiło, w 2009 r. w jednym przypadku).

Wykres 61. Powiaty według wskaźnika zadłużenia

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 62. Powiaty według wskaźnika zadłużenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW

W 2011 r. dochody województw wyniosły 15 067,1 mln zł, wydatki 16 338,6 mln zł, a deficyt 1 271,5 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody wzrosły o 6,8%, wydatki były wyższe o 7,2%, zaś deficyt wzrósł o 11,4%.

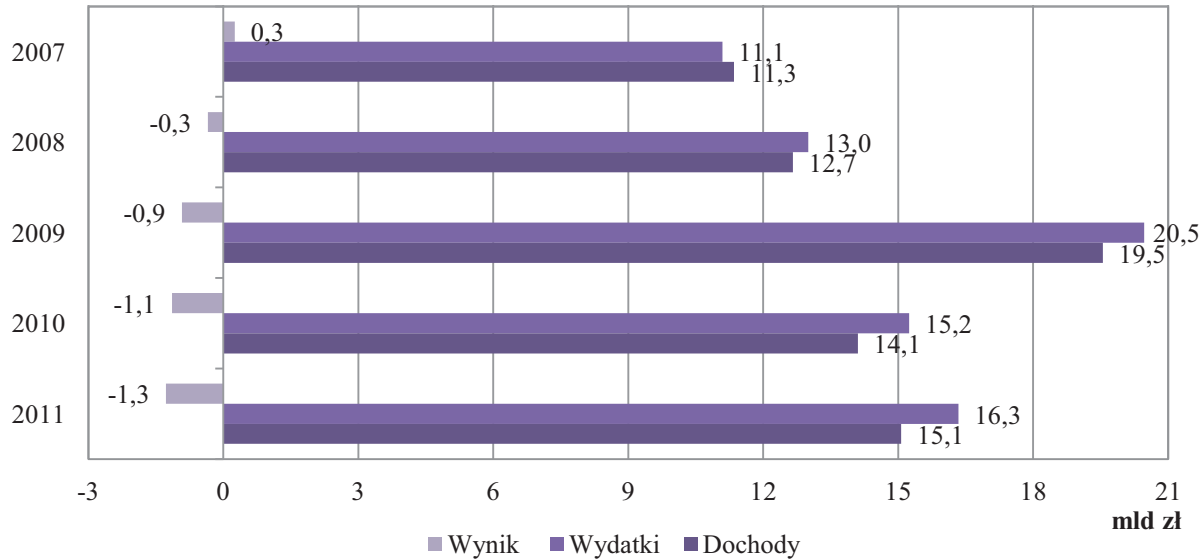
Tabl. 40. Dochody, wydatki i wynik budżetów województw

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011			
		plan	wykonanie	wskaźnik wykonania	2010=100
	w milionach złotych			w %	
Dochody	14 104,0	15 360,0	15 067,1	98,1	106,8
Wydatki	15 245,0	17 637,9	16 338,6	92,6	107,2
Wynik	-1 141,0	-2 277,9	-1 271,5	55,8	111,4

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2011 średni wzrost dochodów wyniósł 12,9%, zaś wydatków 13,4%. Oprócz roku 2007, w którym budżety województw odnotowały nadwyżkę w wysokości 256,7 mln zł, w pozostałych latach budżet województw zamykał się deficytem.

Wykres 63. Budżety województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.1. Dochody województw

W 2011 r. wykonanie dochodów województw wyniosło 15 067,1 mln zł (o 6,8% więcej niż w 2010 r.) i stanowiło 98,1% planu. W strukturze dochodów województw największą pozycją były **dochody własne**, stanowiące 44,3% (tj. 6 672,6 mln zł). **Dotacje ogółem** stanowiły 39,1% (tj. 5 895,5 mln zł), zaś **subwencja ogólna** 16,6% (tj. 2 499,1 mln zł).

Tabl. 41. Dochody województw

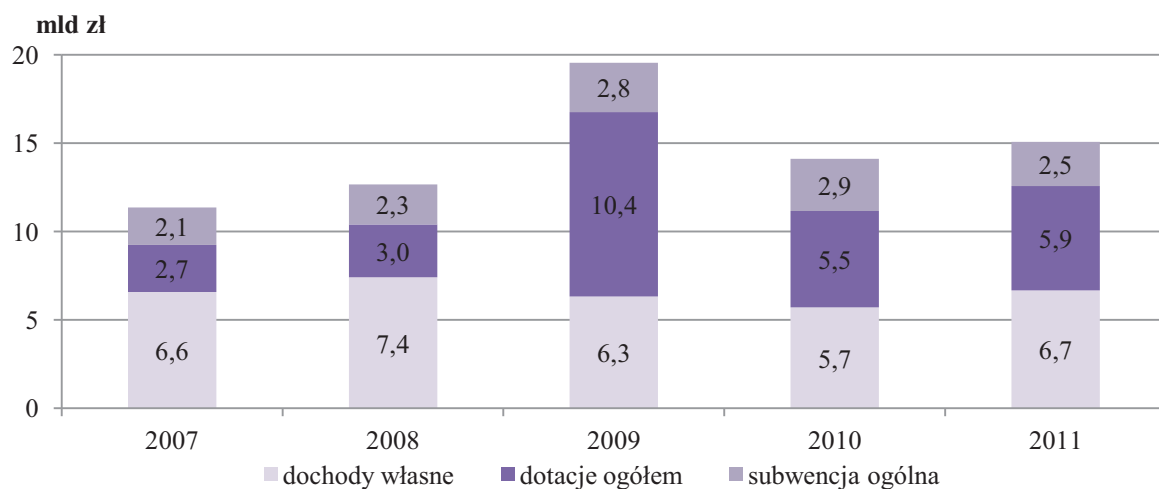
Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	2010 =100
	w milionach złotych		w odsetkach			
Dochody ogółem	14 104,0	15 360,0	15 067,1	100,0	98,1	106,8
Dochody własne	5 703,1	6 400,5	6 672,6	44,3	104,2	117,0
Dotacje ogółem	5 459,1	6 460,4	5 895,5	39,1	91,3	108,0
Subwencja ogólna	2 941,8	2 499,1	2 499,1	16,6	100,0	85,0

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

W latach 2007-2008 i 2010-2011 największą pozycją w kategorii dochodów województw były dochody własne, jedynie w 2009 r. największy udział stanowiły dotacje ogółem³².

³² Jednak wynikało to z ujmowania w sprawozdaniach dotacji rozwojowych przekazanych przez województwa gminom, powiatom i miastom na prawach powiatu jednocześnie jako dochodów województw, jak i pozostałych szczebli (ujęcie nieskonsolidowane budżetów JST). Por. Uwagi ogólne pkt 3.

Wykres 64. Dochody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

VI.1.1. Dochody własne

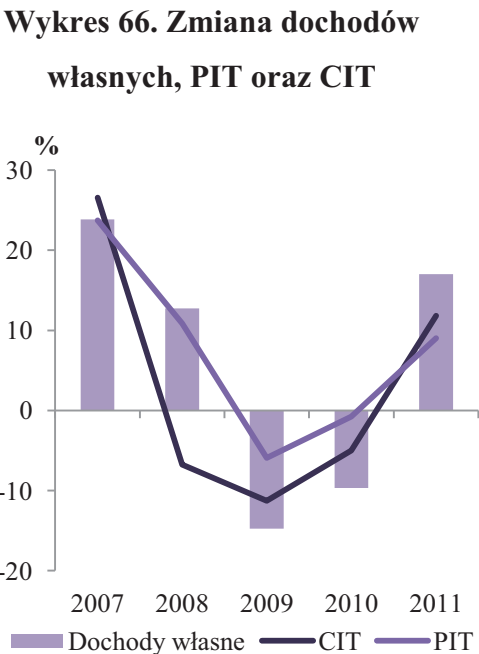
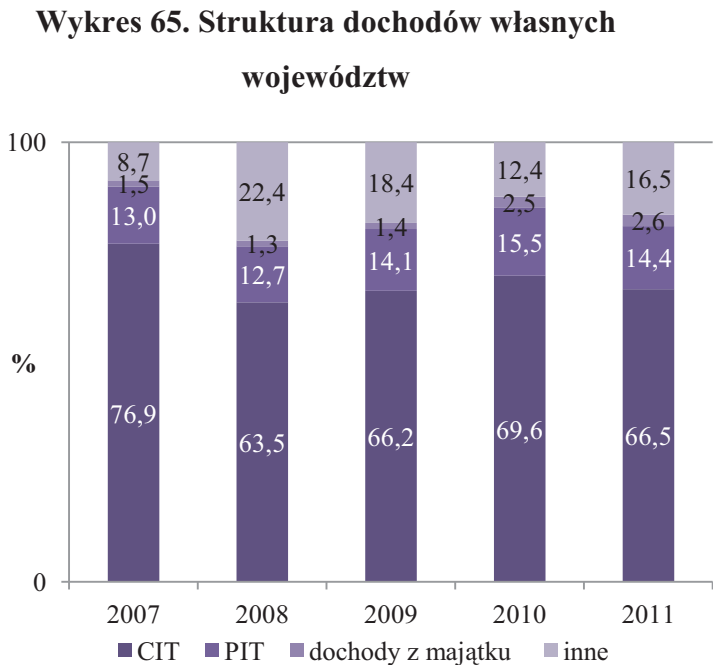
W 2011 r. dochody własne województw wyniosły 6 672,6 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,8% w relacji do roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 98,1%. W strukturze dochodów własnych województw największą pozycją (66,5%) były wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 4 437,8 mln zł. W 2011 r. nastąpił ich wzrost względem roku poprzedniego o 11,8%, a realizacja planu wyniosła 104,4%. Jest to odwrócenie zmian z poprzedniego roku, gdy zarówno dochody własne, jak i CIT spadały (odpowiednio o 9,7% i 5,0%).

Tabl. 42. Dochody własne województw

Wyszczególnienie	2010	2011				
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaznik	2010=100
	w milionach złotych			w	wykonania	
Dochody własne	5 703,1	6 400,5	6 672,6	100,0	98,1	106,8
podatek dochodowy od osób						
prawnych	3 968,2	4 249,5	4 437,8	66,5	104,4	111,8
podatek dochodowy od osób						
fizycznych	881,9	919,8	961,6	14,4	104,5	109,0
dochody z majątku.....	143,4	187,6	171,2	2,6	91,2	119,3
pozostałe dochody	709,6	1 043,7	1 102,1	16,5	105,6	155,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Udział wpływów z podatku od osób prawnych w dochodach własnych zmniejszył się w stosunku do poprzedniego roku o 3,1 p. proc., z kolei udział pozostałych dochodów wzrósł o 4,1 p. proc.

Ź r ó ł o: obliczenia własne, dane Ministerstwa Finansów.

VI.1.2. Dotacje ogółem

W 2011 r. **dotacje ogółem** wyniosły 5 895,5 mln zł, co oznaczało wzrost o 8,0% w odniesieniu do 2010 r. i wykonanie planu w 91,3%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez województwa w 2011 r., dotacje ogółem stanowiły 39,1% dochodów, z tego: **dotacje celowe** 14,6%, a **dotacje §§ 200 i 620** – 24,5%.

Tabl. 43. Dotacje ogółem województw

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				2010 =100
		plan	wykonanie		wskaźnik wykonania w %	
	w milionach złotych		w procentach			
DOTACJE OGÓŁEM	5 459,1	6 460,4	5 895,5	100,0	91,3	108,0
Dotacje celowe	2 199,5	2 305,2	2 200,3	37,3	95,4	100,0
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 500,4	1 668,8	1 583,8	26,9	94,9	105,6
w tym inwestycyjne	545,5	583,5	533,9	9,1	91,5	97,9
na zadania własne	303,7	281,0	279,9	4,7	99,6	92,2
w tym inwestycyjne	230,3	185,8	184,9	3,1	99,5	80,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	16,1	2,0	2,0	0,0	98,8	12,2
w tym inwestycyjne	13,1	0,5	0,5	0,0	100,0	3,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	180,8	80,9	78,3	1,3	96,9	43,4
w tym inwestycyjne	148,9	49,6	47,8	0,8	96,5	32,1
na zadania własne, na które województwa otrzymały dotacje z tytułu pomocy finansowej	x	95,1	89,5	1,5	94,7	x
w tym inwestycyjne	x	76,7	72,7	1,2	93,9	x
otrzymane z funduszy celowych	198,4	177,5	166,8	2,8	88,3	80,7
w tym inwestycyjne	139,5	127,4	112,5	1,9	88,2	80,7
Dotacje §§ 200 i 620	3 259,7	4 155,2	3 695,2	62,7	88,9	113,4
w tym inwestycyjne § 620	2 017,1	2 533,8	2 306,2	39,1	91,0	114,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

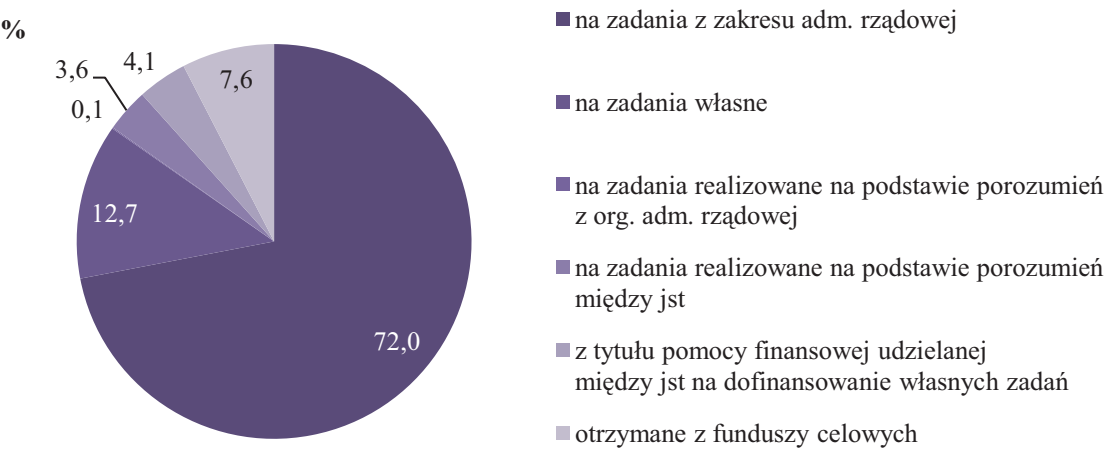
W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem**, dotacje na *zadania bieżące* wyniosły 2 636,9 mln zł, tj. 44,7% otrzymanych środków, zaś na *zadania inwestycyjne* 3 258,5 mln zł, tj. 55,3%. Dotacje §§ 200 i 620 stanowiły 62,7% dotacji ogółem, zaś dotacje celowe – 37,3%.

W ramach **dotacji §§ 200 i 620** województwom zostało przekazane 3 695,2 mln zł, czyli o 13,4% więcej niż w 2010 r. Na realizację w ramach *zadań bieżących* przekazano 1 242,6 mln zł, tj. 37,6% dotacji, a na *zadania inwestycyjne* 2 306,2 mln zł, tj. 62,4% tych środków. Najwięcej środków z tej dotacji przekazano na zadania w następujących działach: „Różne rozliczenia” – 2 987,0 mln zł, tj. 80,8% tej dotacji, „Transport i łączność” – 139,9 mln

zł, tj. 3,8%; „Administracja publiczna” – 133,7 mln zł, tj. 3,6%, „Rolnictwo i łowiectwo” – 108,6 mln zł, tj. 2,9%; „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” – 87,7 mln zł, tj. 2,4%.

Dotacje celowe wyniosły 2 200,3 mln zł, tj. 100,0% wobec roku poprzedniego. Część dotacji celowych przekazana na *zadania bieżące* wyniosła 1 247,5 mln zł (tj. 56,7%), zaś na *zadania inwestycyjne* 952,8 mln zł (43,3%).

Wykres 67. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez województwa w 2011 r.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Województwa otrzymały najwięcej środków **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (72,0%) i **na zadania własne** (12,7%), pozostałe kategorie stanowiły 15,3% dotacji celowych.

W ramach dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** przekazano 1 583,8 mln zł. Na *zadania bieżące* przeznaczono z tej kwoty 1 049,9 mln zł, z czego 558,5 mln zł przekazano dla działu „Transport i łączność”, a 445,2 mln zł dla działu „Rolnictwo i łowiectwo”. Na *zadania inwestycyjne*, zlecone z zakresu administracji rządowej przekazano kwotę 533,9 mln zł, głównie w dziale „Rolnictwo i łowiectwo” – 530,6 mln zł.

Z dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania własne** przeznaczono 279,9 mln zł, z czego na *zadania bieżące* przeznaczono 95,0 mln zł, głównie na dofinansowanie w następujących działach: „Ochrona zdrowia” – 68,6 mln zł, „Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody” – 17,7 mln zł oraz „Transport i łączność” – 3,4 mln zł. Na *zadania inwestycyjne* przekazano 184,9 mln zł, głównie na dwa działy „Transport i łączność” – 133,0 mln zł i „Ochrona zdrowia” – 51,6 mln zł.

VI.1.3. Subwencja ogólna

W 2011 r. **subwencja ogólna** wyniosła 2 499,1 mln zł, co oznaczało spadek o 15,0% w porównaniu do 2010 r. oraz wykonanie planu w 100,0%. Dla porównania w 2010 r. subwencja wzrosła o 5,4%.

Tabl. 44. Subwencja ogólna województw

Wyszczególnienie	2010 wykonanie	2011				
		plan	wykonanie	wskaznik wykonania w %	2010=100	
	w milionach złotych		w odsetkach			
Subwencja ogólna.....	2 941,8	2 499,1	2 499,1	100,0	100,0	85,0
część oświatowa.....	686,2	738,7	738,7	29,6	100,0	107,7
część regionalna	955,6	627,9	627,9	25,1	100,0	65,7
część wyrównawcza	1 273,6	1 112,1	1 112,1	44,5	100,0	87,3
uzupełnienie subwencji ogólnej ..	26,4	20,4	20,4	0,8	100,0	77,3

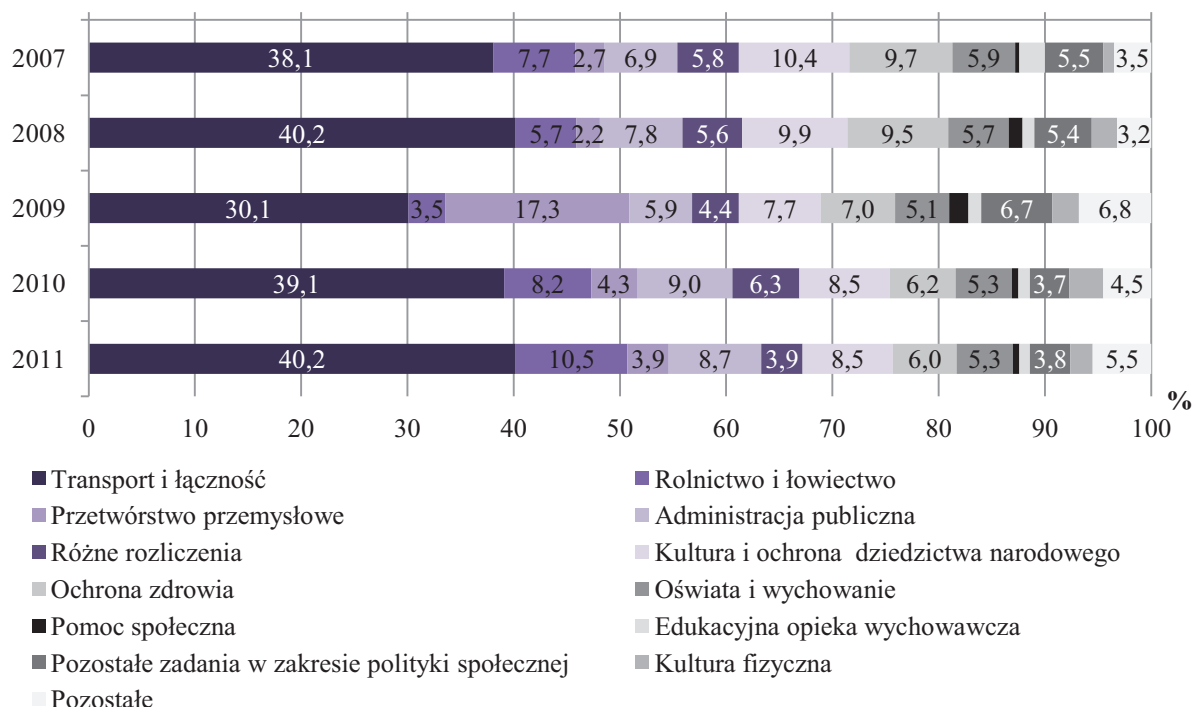
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.

Zgodnie z algorytmem podziału **części oświatowej** subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych, prowadzonych przez województwa w 2011 r., przekazana została kwota 738,7 mln zł. Dodatkowo zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, art. 26 ust.1 pkt. 1, 9 województwom przekazane zostały środki w wysokości 18,2 mln zł. Środki w kwocie 2,2 mln zł (uzupełnienie subwencji ogólnej) przekazano 16 województwom, zgodnie z kryteriami podziału **rezerwy** subwencji, o której mowa w art. 36 ust. 1 pkt. 4 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, na dofinansowanie ośrodków adopcyjnych.

VI.2. Wydatki województw

W 2011 r. wydatki województw wyniosły 16 338,6 mln zł (o 4,3% więcej niż w 2010 r.). Ich plan został wykonany w 93,7%. W strukturze wydatków województw w 2011 r. **wydatki bieżące** stanowiły 78,8% (50 255,1 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** 21,20% (21,2 mln zł).

Wykres 68. Struktura działowa wydatków ogółem województw

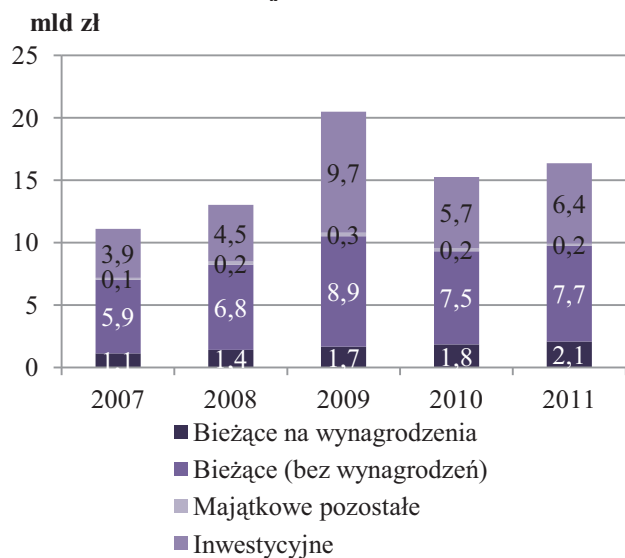
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2011 r. największy udział w zrealizowanych wydatkach ogółem miały wydatki w dziale „Transport i łączność” w wysokości 6 562,9 mln zł (40,2%). Znaczący udział w wydatkach ogółem województw miały również wydatki wykonane w następujących działach: „Rolnictwo i łowiectwo” – 10,5%, „Administracja publiczna” – 8,7%, „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” – 8,5%. Najwyższy wzrost wydatków w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano w dziale „Rolnictwo i łowiectwo” (38,2%). Wykonane wydatki w tym dziale zamknęły się kwotą 1 721,2 mln zł, co stanowiło 93,5% planu rocznego.

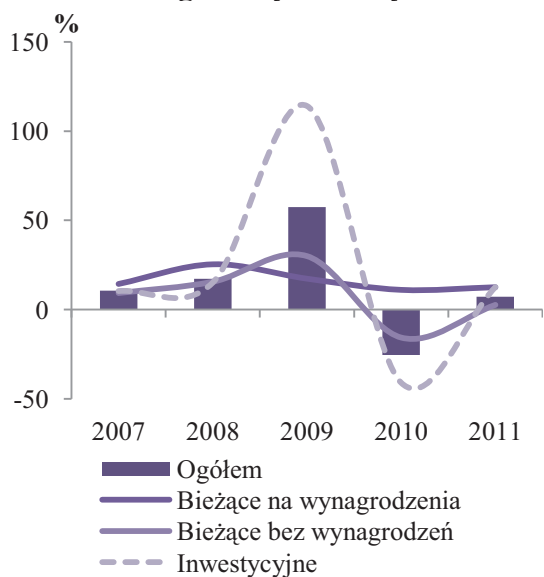
W 2011 r. wydatki ogółem wzrosły o 7,2% przy średnim wzroście za lata 2007-2011 wynoszącym 13,4%. Jednorazowy wysoki wzrost wydatków w 2009 r., a następnie spadek w 2010 r., wynikał w dużym stopniu ze zmiany sposobu przekazywania dotacji celowych i płatności w ramach programów finansowych z udziałem środków unijnych³³. W latach 2007-2011 (z wyjątkiem roku 2010) następował wzrost udziału wydatków majątkowych w strukturze wydatków ogółem. W latach 2007-2008 stanowiły one średnio 36,7%, w 2009 r. ich udział wzrósł do 48,7%, następnie w 2010 r. wyniosły 39,0%, oraz 40,5% w 2011 r.

³³ Por. Uwagi ogólne pkt 3.

Wykres 69. Wydatki bieżące i majątkowe województw

Wykres 70. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 45. Wydatki województw

Wyszczególnienie	2010	2011				2010= 100
	wykonanie	plan	wykonanie		wskaznik wykonania w %	
	w milionach złotych			w odsetkach		
OGÓŁEM	15 245,0	17 637,9	16 338,6	100,0	92,6	107,2
wydatki bieżące	9 302,4	10 393,2	9 726,4	59,5	93,6	104,6
na wynagrodzenia	1 837,3	2 138,1	2 066,2	12,6	96,6	112,5
w tym osobowe	1 661,0	1 902,0	1 847,3	11,3	97,1	111,2
pochodne od wynagrodzeń	297,8	351,9	329,8	2,0	93,7	110,7
dotacje.....	3 496,7	3 900,9	3 761,4	23,0	96,4	107,6
na obsługę długu	139,6	229,6	206,7	1,3	90,0	148,1
z tytułu udzielania poręczeń	16,0	90,8	25,3	0,2	27,8	158,1
świadczenia na rzecz osób fizycznych.....	82,2	99,4	92,8	0,6	93,4	113,0
pozostałe wydatki	3 432,9	3 582,5	3 244,2	19,9	90,6	94,5
wydatki majątkowe	5 942,6	7 244,8	6 612,3	40,5	91,3	111,3
w tym inwestycyjne	5 712,2	7 063,3	6 432,0	39,4	91,1	112,6

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2011 r. **wydatki bieżące** wzrosły o 4,6% wobec 2010 r. Istotny udział w wydatkach bieżących miały: dotacje - 3 761,4 mln zł (38,7%), pozostałe wydatki - 3 244,2 mln zł (33,4%) oraz wydatki na wynagrodzenia – 2 066,2 mln zł (21,2%). Na wzrost wydatków bieżących województw w 2011 r. złożyły się m.in. większe wydatki na dotacje i wynagrodzenia (przyrost odpowiednio o 7,6% i 12,5% wobec 2010 r.). Najwyższy wzrost odnotowały wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji – 58,1% oraz na obsługę długu - 48,1%.

W strukturze wydatków według działów najważniejszymi kategoriami były: „Transport i łączność” (40,2%), „Rolnictwo i łowiectwo” (10,5%), „Administracja publiczna” (8,7%) oraz „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” (8,5%).

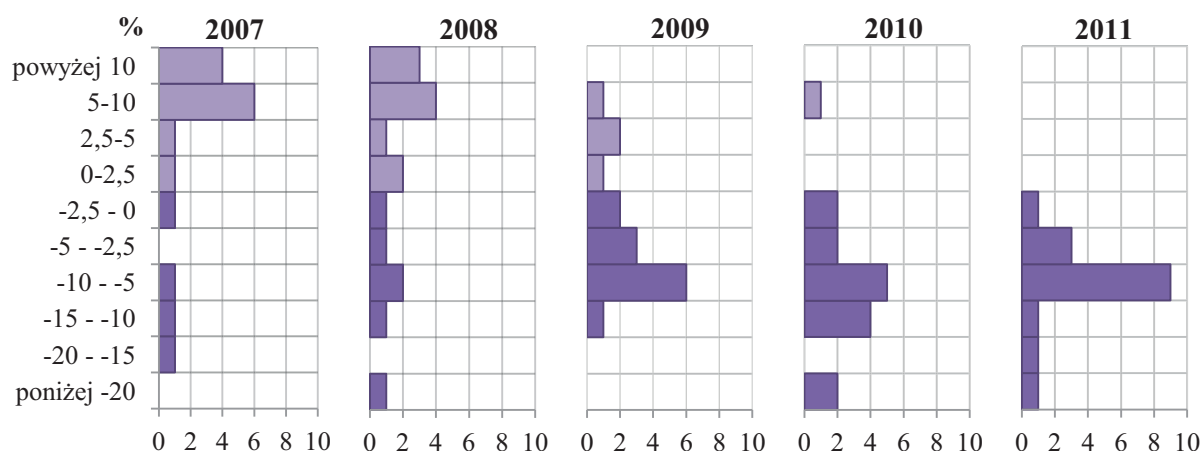
W strukturze wydatków na **wynagrodzenia** najwyższy udział stanowiły wydatki w dziale: „Administracja publiczna” (35,7%). W dalszej kolejności były to: „Oświata i wychowanie” (24,7%), „Rolnictwo i łowiectwo” (10,1%) „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (10,0%), „Transport i łączność” (8,5%). W porównaniu do roku poprzedniego najwyższy wzrost wydatków na wynagrodzenia zanotowano w działach „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (15,9%) oraz „Oświata i wychowanie” (13,3%).

W 2011 r. **wydatki majątkowe** wzrosły o 11,3% wobec 2010 r. Największą ich część stanowiły wydatki na inwestycje, tj. 6 432,0 mln zł (97,3% wydatków majątkowych). Wydatki te zwiększyły się w porównaniu do 2010 r. o 719,8 mln zł, tj. 12,6%. Ponad połowę wydatków majątkowych województw, tj. 3 539,6 mln zł (53,5%), wydano w dziale „Transport i łączność”. Znaczna część tych wydatków została zrealizowana także w działach „Rolnictwo i łowiectwo” – 14,4% oraz „Ochrona zdrowia” – 10,8%.

VI. 3. Wynik budżetów województw

W 2011 r. **deficyt** budżetów województw wyniósł 1 271,5 mln zł (o 15,0% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 55,8% planowanej kwoty. Wszystkie województwa zamknęły rok budżetowy deficytem. Dla porównania w 2010 r. nadwyżka wystąpiła w jednym, w 2009 r. - w czterech województwach, zaś w 2008 r. – jedenastu. W 2011 r. w czterech województwach deficyt w relacji do dochodów nie przekroczył 5%, w dziewięciu znajdował się w przedziale 5-10%, zaś w trzech był on wyższy.

Wykres 71. Województwa według relacji wyniku budżetowego do dochodów

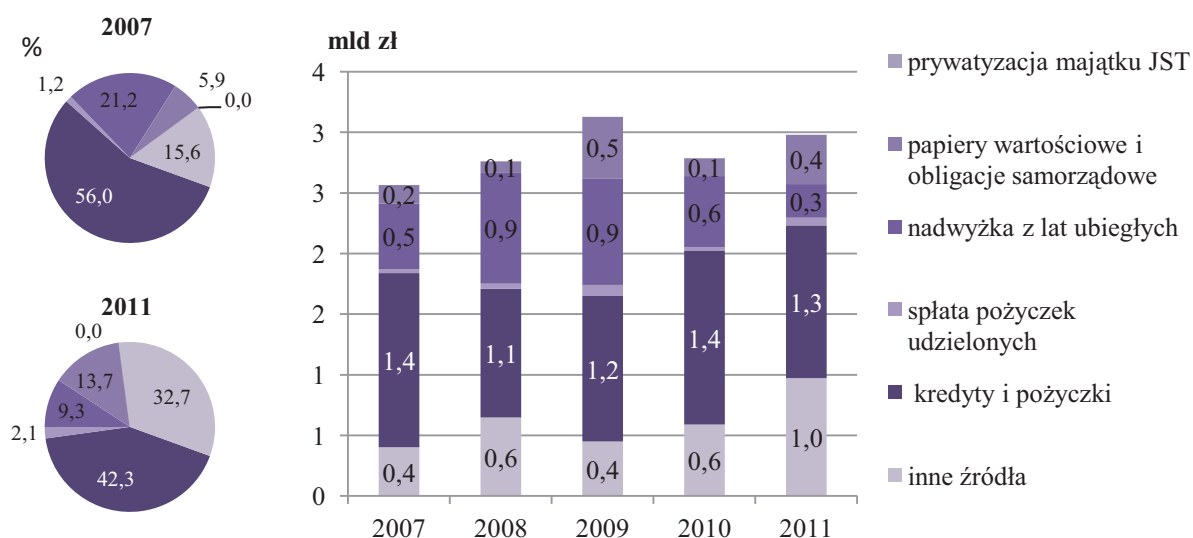

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL oraz Ministerstwa Finansów.

VI. 4. Finansowanie

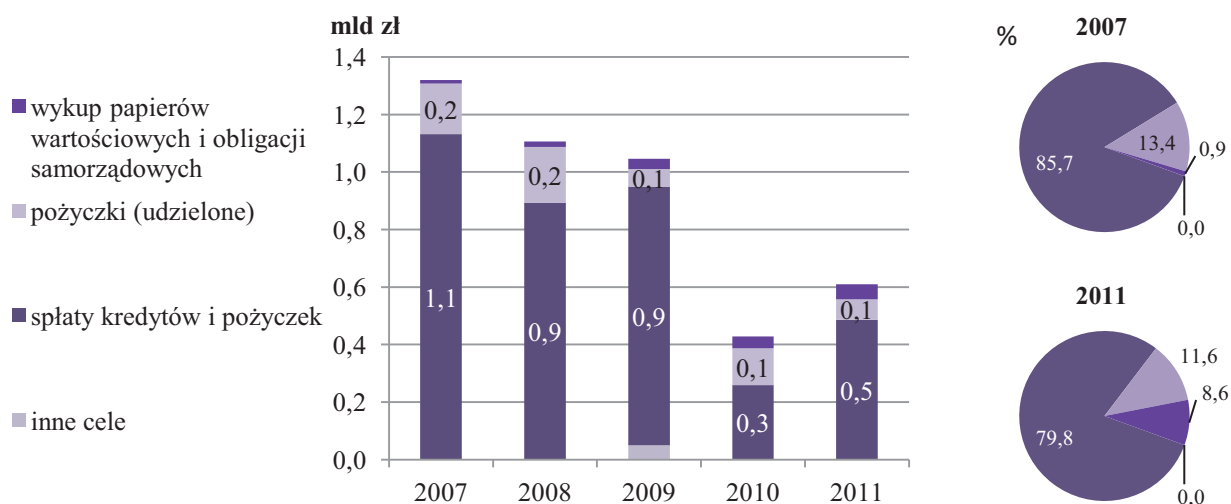
Województwa zrealizowały w 2011 r. **przychody** w łącznej wysokości 2 979,5 mln zł, zaś **rozchody** w wysokości 609,5 mln zł. Przychody z kredytów i pożyczek wyniosły 1 259,6 mln zł i stanowiły 42,3%. Rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 609,5 mln zł stanowiły 79,8% ogółu.

Wykres 72. Przychody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 73. Rozchody województw

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

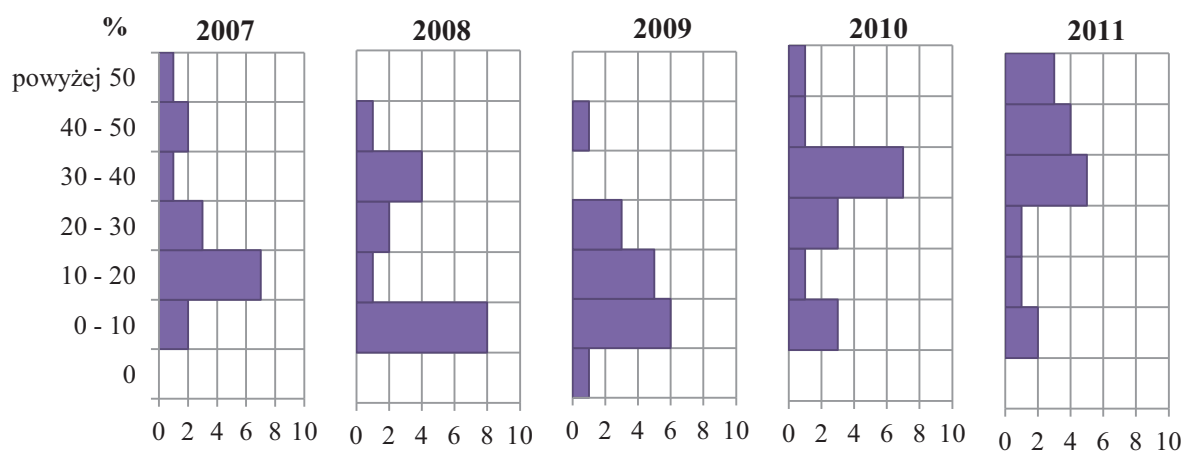
VI.5. Zadłużenie województw

Zobowiązania w 2011 r. wystąpiły we wszystkich województwach i wyniosły łącznie 5 555,1 mln zł (o 29,5% więcej niż w roku poprzednim). Wzrost był wynikiem wyższej o 31,3% wartości kategorii zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek. Wartość zobowiązań wymagalnych spadła o 89,0%.

Prawie całość zobowiązań (93,4%) stanowiły długoterminowe kredyty i pożyczki w kwocie 5 188,1 mln zł, co stanowiło wzrost o 31,3% w porównaniu do 2010 r. Na zobowiązania z tytułu papierów wartościowych przypadało 366,2 mln zł czyli o 10,0% więcej niż w roku poprzednim. Gwałtowny spadek nastąpił w kategorii zobowiązań wymagalnych – o 89,0% wobec 2010 r.

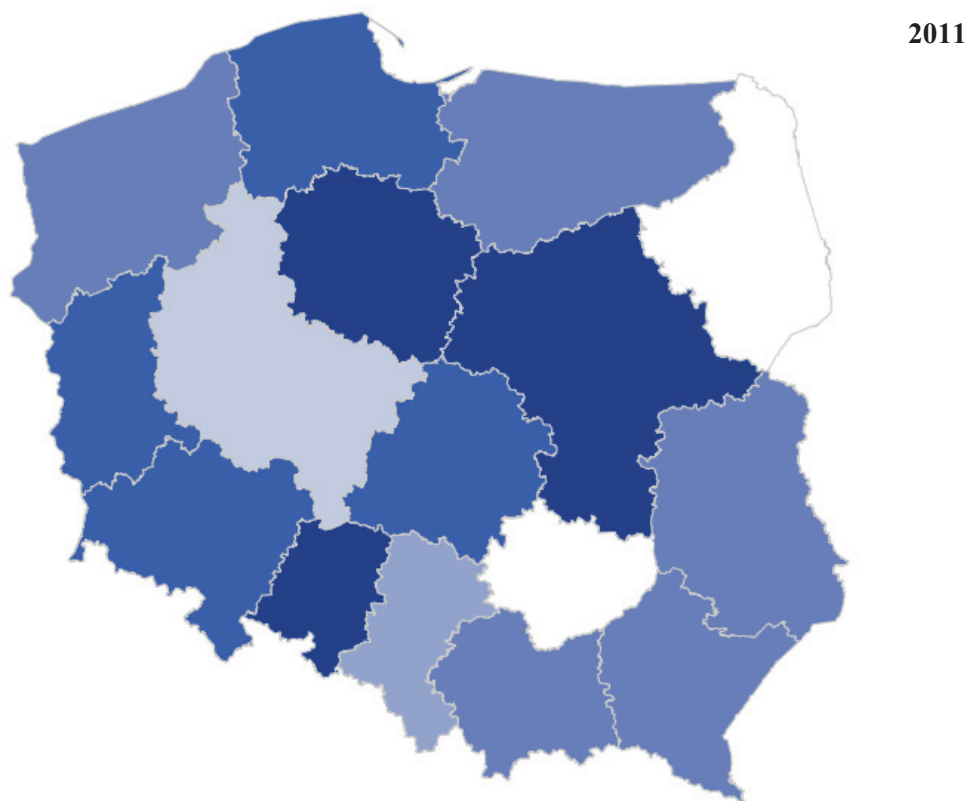
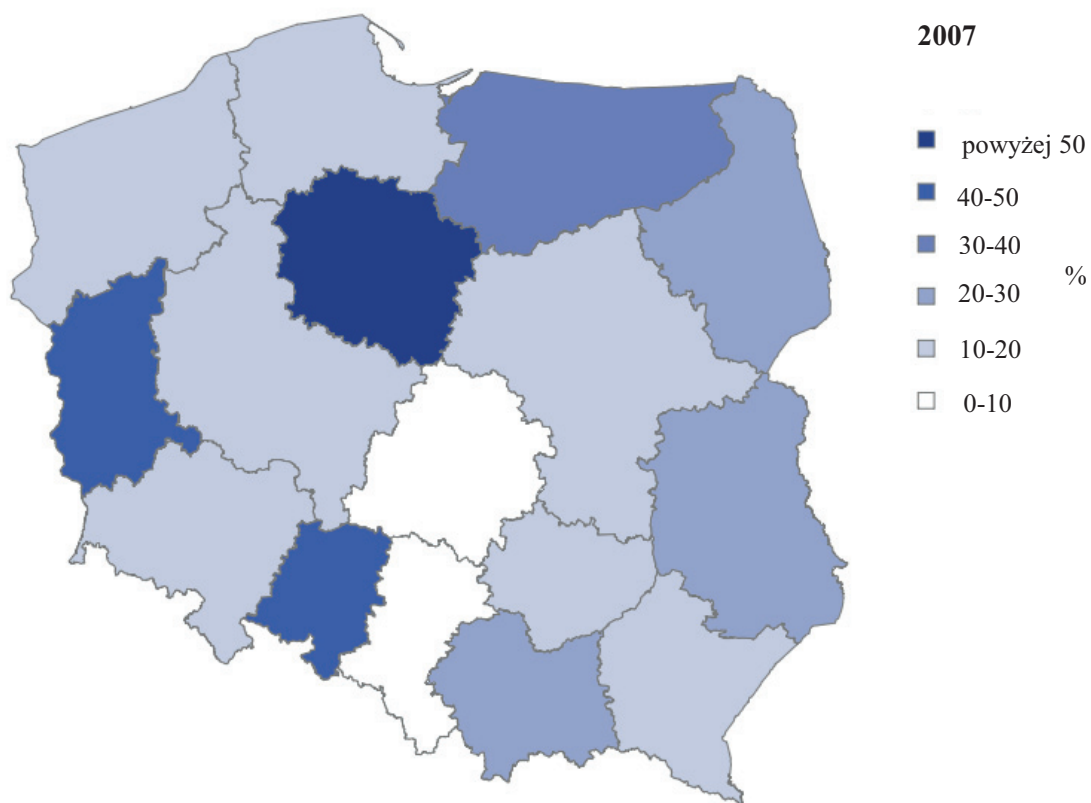
Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem bez zobowiązań związanych z realizacją programów z udziałem środków unijnych w 2011 r. wyniósł 35,4%, podczas gdy w 2010 r. było to 29,0%. W żadnym województwie relacja ta (bez uwzględnienia projektów z udziałem środków z UE) nie przekroczyła 60%.

Wykres 74. Województwa według wskaźnika zadłużenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 75. Województwa według wskaźnika zadłużenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

PODSUMOWANIE

Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego w 2011 r. była prowadzona w oparciu o przepisy ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. Dane dotyczące sposobu przekazywania środków europejskich JST w 2011 r. były w pełni porównywalne z rokiem poprzednim. Wynika to z faktu iż od początku 2010 r. wszystkie JST otrzymują środki europejskie z budżetu środków europejskich w formie płatności, a środki stanowiące współfinansowanie krajowe – w formie dotacji celowej.

Dochody budżetów JST w 2011 r. wyniosły 171 309,1 mln zł i były wyższe o 5,2% niż w roku poprzednim. Przy wydatkach na poziomie 181 594,7 mln zł (wyższych o 2,2% niż w 2010 r.) stwierdzono zmniejszenie deficytu budżetowego JST o 31,3% do poziomu 10 285,6 mln zł. Jednocześnie w 2011 r. odnotowano zwiększenie nadwyżki operacyjnej JST o 1 710,1 mln zł do poziomu 10 993,9 mln zł. Wzrost ten wynikał z szybszego tempa przyrostu dochodów bieżących w porównaniu do lat poprzednich, przy utrzymaniu ograniczonej dynamiki wzrostu wydatków bieżących.

Znaczącą część wydatków JST w 2011 r. stanowiły wydatki majątkowe, które kształtowały się na poziomie 42 434,2 mln zł, a ich udział w wydatkach ogółem wynosił 23,4%. Wydatki te odnotowały spadek w porównaniu z 2010 r. o 4,1%. Najwyższy spadek w tej grupie wydatków odnotowano w powiatach tj. o 13,4%, natomiast w województwach stwierdzono wzrost wydatków majątkowych o 11,3%.

Łączna kwota dotacji celowych w 2011 r. przekazywanych do JST wynosiła 26 060,0 mln zł (wzrost o 0,8% w porównaniu do roku poprzedniego). Dotacje celowe przekazywane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich wyniosły łącznie 13 257,2 mln zł (wzrost o 18,4% w porównaniu do roku poprzedniego), w tym dla województw 3 695,2 mln zł, dla gmin 4 826,0 mln zł, dla miast na prawach powiatu 3 236,9 mln zł, a dla powiatów 1 499,1 mln zł.

Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2011 r. wyniosły 24 046,2 mln zł, odnotowując wzrost o 14,6% w relacji do roku poprzedniego. Wydatki JST finansowane z budżetu środków europejskich w 2011 r. kształtowały się na poziomie 12 857,6 mln zł, środki z Unii Europejskiej wyniosły 1 778,3 mln zł, a środki przekazane z budżetu państwa i inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych osiągnęły wartość 1 699,0 mln zł.

W 2011 r. wciąż utrzymywała się nierównowaga budżetowa JST, która przyczyniła się do zwiększenia poziomu zadłużenia. Pomimo spadku deficytu, zobowiązania ogółem JST w końcu 2011 r. osiągnęły kwotę 65 756,5 mln zł i wzrosły w ciągu roku o 19,4%, przy czym wzrost ten był jednak niższy niż w roku poprzednim (36,7%). Udział zadłużenia JST w długu publicznym kształtował się na poziomie 7,5% i był wyższy o 0,7 p. proc. niż w roku poprzednim. Najwyższy wzrost zobowiązań w 2011 r. wobec roku poprzedniego odnotowano w województwach (29,5%), najniższy natomiast w powiatach (12,9%).

Wskaźnik zadłużenia ukazujący relację zobowiązań ogółem do wykonanych dochodów – wzrósł w 2011 r. do poziomu 38,4% (o 4,6 p. proc.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w miastach na prawach powiatu – 49,4%, a najniższy w powiatach 26,1%. Przy wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych, wskaźnik zadłużenia JST był niższy i wyniósł 34,3% (wzrost o 3,5 p. proc. wobec 2010 r.). Skorygowany w ten sposób wskaźnik zadłużenia był najwyższy w miastach na prawach powiatu (43,9%), a najniższy w powiatach (24,7%).

ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE

Ważniejsze akty prawne dotyczące gospodarki budżetowej jednostek samorządu terytorialnego:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. 1990 r. Nr 16, poz. 95, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 1991 r. Nr 9, poz. 31, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych - tekst jednolity (Dz. U. 1991 r. Nr 80, poz. 350, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - tekst jednolity (Dz. U. 2004 r. Nr 256 poz. 2572, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych - tekst jednolity (Dz. U. 2000 r. Nr 54, poz. 654, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. Nr 79, poz. 363, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych - tekst jednolity (Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 274, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa - tekst jednolity (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym - tekst jednolity (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. 1998 r. Nr 96, poz. 603, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, (Dz. U. 1998 r. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2002, (Dz. U. 1998 r. Nr 150, poz. 983, z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych, (Dz. U. 1998 r. Nr 155, poz. 1014, z późn. zm.) uchylona 1.01.2006 r.;
- Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. Nr 48, poz. 550, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, (Dz. U. 2003 r. Nr 188, poz. 1840 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego - tekst jednolity (Dz. U. 2003 r. Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych - tekst jednolity (Dz. U. 2006 r. Nr 139 poz. 992, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (Dz. U. 2008 r. Nr 115, poz. 728, z późn. zm.) uchylona 2.10.2009 r.;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej - tekst jednolity (Dz. U. 2009 r. Nr 175, poz. 1362.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy - tekst jednolity (Dz. U. 2008 r. Nr 69 poz. 415);
- Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw, (Dz. U. 2004 r. Nr 273, poz. 2703 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2005 r. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.) uchylona 01.01.2010 r.;
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2006 r. Nr 225, poz. 1635 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658.);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2006 r. Nr 249, poz. 1828.);
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2006 r. Nr 249, poz. 1832.);
- Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2008 r. Nr 220, poz. 1419.);

- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. 2008 r. Nr 216, poz. 1370.);
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2009 Nr 1, poz. 2.);
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. 2009 Nr 19, poz. 100.);
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. 2009 Nr 92, poz. 753.);
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. 2009r. Nr 52 poz. 420 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2009 r. Nr 157, poz. 1240);
- Ustawa z dnia 24 września 2009 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2009 r. Nr 202, poz. 1551), - weszła w życie z dniem 16 grudnia 2009 r.;
- Ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, (Dz. U. 2009 r. Nr 215, poz. 1664) - weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010 r.;
- Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 r. Nr 40, poz. 229) - weszła w życie z dniem 31 marca 2010 r.;
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej (Dz.U. 2010 r. Nr 155, poz. 1035) - weszła w życie z dniem 10 lipca 2010 r.;
- Ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności. (Dz. U. Nr 217, poz. 1427) – weszła w życie z dniem 1 sierpnia 2011 r.;
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) - weszła w życie z dniem 1 stycznia 2011 r., z licznymi wyjątkami;
- Ustawa budżetowa na rok 2011 z dnia 20 stycznia 2011 r. (Dz. U. Nr 29, poz. 150) - weszła w życie z dniem 9 lutego 2011 r., z mocą od dnia 1 stycznia 2011 r.;

- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U Nr 138, poz. 808) - weszła w życie z dniem 20 lipca 2011 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2000 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. 2000 r. Nr 59, poz. 688, z późn. zm.) uchylone 22.04.2003 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2001 r. Nr 24, poz. 279), uchylone 22.09.2005 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. 2003 r. Nr 68, poz. 634, z późn. zm.), uchylone 01.01.2005 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2004 r. Nr 209, poz. 2132, z późn. zm.) uchylone 01.07.2006 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2005 r. Nr 170, poz. 1426), uchylone 01.07.2006 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2006 r. Nr 107, poz. 726, z późn. zm.), uchylone 01.01.2010 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2006 r. Nr 115, poz. 781), uchylone 08.02.2010 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin na rok 2007 (Dz. U. 2006 r. Nr 169, poz. 1205), wygaśnięcie aktu 01.01.2008 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla województw na 2007 (Dz. U. 2006 r. Nr 169, poz. 1206), wygaśnięcie aktu 01.01.2008 r.;

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla powiatów na rok 2007 (Dz. U. 2006 r. Nr 169, poz. 1208), wygaśnięcie aktu 01.01.2008 r.;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2006 (Dz. U. 2007 r. Nr 102, poz. 697);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie części podziału oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w 2009 r. (Dz. U. 2008 Nr 235 poz. 1588), wygaśnięcie aktu 01.01.2010 r.;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2008 (Dz. U. 2009 r. Nr 108, poz. 905);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie utworzenia, ustalenia granic i nazw gmin oraz siedzib ich władz, ustalenia granic niektórych miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz. U. Nr 120, poz. 1000);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. Nr 202, poz. 1558) - rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2010 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu wydatków gmin wykonywanych w ramach funduszu sołeckiego (Dz. U. Nr 21 poz. 106);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2010 r. Nr 20, poz. 103);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2010 r. w sprawie dysponowania rezerwą ogólną budżetu państwa (Dz. U. Nr 45, poz. 257) - rozporządzenie weszło w życie z dniem 24 kwietnia 2010 r.;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. 2010 r. Nr 38, poz. 207 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 lipca 2010 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2009 (Dz. U. 2010 r. Nr 135, poz. 908);

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (Dz. U. Nr 241, poz. 1616) - rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2011 r.;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. Nr 249, poz. 1658) - rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2011 r.;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie przypadków, w których nie stosuje się ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych przez jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa. (Dz. U. Nr 250, poz. 1678) - rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2011 r.

**ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI
ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS**

***STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC
VERSION IN XLS FORMAT***

**DANE ILOŚCIOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
*LOCAL GOVERNMENT UNITS' QUNTITATIVE DATA***

TABL. 1	LICZBA GMIN WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO <i>NUMBER OF GMINAS BY ADMINISTRATIVE DIVISION</i>
TABL. 2	LICZBA POWIATÓW WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO <i>NUMBER OF POWIATS BY ADMINISTRATIVE DIVISION</i>
TABL. 3.	LICZBA LUDNOŚCI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO <i>NUMBER OF VOIVODSHIPS BY ADMINISTRATIVE DIVISION</i>

**DANE FINANSOWE
*FINANCIAL DATA***

**I. GOSPODARKA BUDŻETOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO -
OGÓŁEM**

LOCAL GOVERMENT UNITS' BUDGETARY ECONOMY - TOTAL

TABL. 1.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO <i>LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL. 2.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN RAZEM <i>TOTAL GMINAS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL.3.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH <i>URBAN GMINAS' BUDGETS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL.4.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH <i>URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL. 5.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH <i>RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL. 6.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW <i>POWIATS' BUDGETS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL. 7.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>
TABL. 8.	DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIPS' BUDGETS' REVENUES, EXPENDITURES AND BUDGETARY RESULT</i>

**II. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST - WEDŁUG WOJEWÓDZTW
*LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP***

TABL. 1.	DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUES AND OTHER REVENUES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 2.	DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN: MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>URBAN, URBAN-RURAL AND RURAL GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUES AND OTHER REVENUES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 3.	DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' REVENUES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 4.	DOTACJE CELOWE DLA GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW

GMINAS' DESIGNATED SUBSIDIES BY VOIVODSHIP

TABL. 5.	DOTACJE §§ 200 I 620 DLA GMIN OGÓŁEM ORAZ GMIN: MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 2009 - 2011 <i>TOTAL GMINAS' AND URBAN, URBAN-RURAL, RURAL GMINAS' §§ 200 I 620 SUBSIDIES BY VOIVODSHIP IN 2009-2011</i>
TABL.6.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 7.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 700 - GOSPODARKA MIESZKANIOWA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 700 - HOUSING" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 8.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 9.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 854 - EDUCATIONAL CARE" BY VOIVODSHIP</i>
TABL.10.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 900 - MUNICIPIAL WASTE AND ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 11.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 921 - KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 921 – CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 12.	WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW GMIN ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' RESULT AND REVENUES AND EXPENDITURE ON ONE CITIZEN BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 13.	DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' BUDGETS' OWN REVENUES AND OTHER REVENUES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 14.	DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' BUDGETS' REVENUES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 15.	DOTACJE CELOWE DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' DESIGNATED SUBSIDIES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 16.	DOTACJE §§ 200 I 620 DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 2009 - 2011 <i>POWIATS' §§ 200 I 620 SUBSIDIES BY VOIVODSHIPS IN 2009-2011</i>
TABL. 17.	WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 18.	WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 19.	WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW POWIATÓW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' BUDGETS' RESULT AND REVENUES AND EXPENDITURE ON ONE CITIZEN BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 20.	DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' OWN REVENUES AND OTHER REVENUES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 21.	DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 22.	DOTACJE CELOWE DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' DESIGNATED SUBSIDIES BY VOIVODSHIP</i>

TABL. 23.	DOTACJE §§ 200 I 620 DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 2009 - 2011 <i>CITIES ON POWIAT STATUS' §§ 200 I 620 SUBSIDIES BY VOIVODSHIP IN 2009-2011</i>
TABL. 24.	WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 25.	WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 26.	WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIAŁACH 852 I 853 - POMOC SPOŁECZNA I POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES ON "SECTION 851 - HEALTH CARE" AND "SECTIONS 852 AND 853 - WELFARE AND OTHER TASKS OF SOCIAL POLICY" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 27.	WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 28.	WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' RESULT AND REVENUES AND EXPENDITURE ON ONE CITIZEN BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 29.	DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW <i>VOIVODSHIPS' BUDGETS' OWN REVENUES AND OTHER REVENUES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 30.	DOTACJE CELOWE DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIPS' DESIGNATED SUBSIDIES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 31.	DOTACJE §§ 200 I 620 DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 2009 - 2011 <i>VOIVODSHIPS' §§ 200 I 620 SUBSIDIES BY VOIVODSHIP IN 2009-2011</i>
TABL. 32.	WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW <i>VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 33.	WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 600 - TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ" ORAZ W "DZIALE 010 - ROLNICTWO I ŁOWIECTWO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 010 - AGRICULTURE AND HINTING" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 34.	WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWODZTW <i>VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 851 - HEALTH CARE" AND "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 35.	WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIPS' BUDGETS' RESULT AND REVENUES AND EXPENDITURE ON ONE CITIZEN BY VOIVODSHIP</i>

III. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST WEDŁUG DZIAŁÓW

LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUES AND EXPENDITURES BY SECTION

TABL. 1.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 2.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 3.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW

	<i>URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 4.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 5.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 6.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 7.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 8.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 9.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND SELECTED SECTION</i>
TABL. 10.	WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 11.	DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>POWIATS' BUDGETS' REVENUES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 12.	WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND SELECTED SECTION</i>
TABL. 13.	WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 14.	DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 15.	WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES BY TYPE AND SELECTED SECTION</i>
TABL. 16.	WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP</i>
TABL. 17.	DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUES BY SELECTED SECTION</i>
TABL. 18.	WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURES BY SELECTED SECTION</i>
IV.	GOSPODARKA BUDŻETOWA ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH, GOSPODARSTW POMOCNICZYCH, FUNDUSZY CELOWYCH I ŚRODKÓW SPECJALNYCH W LATACH 2003 – 2010 <i>FINANCIAL ECONOMY OF BUDGETARY ENTERPRICES, SUBSIDIARY UNITS, DESIGNATED FUNDS AND SPECIAL FUNDS IN 2003-2010</i>
TABL. 1.	PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 2.	PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH POWIATÓW WEDŁUG

WOJEWÓDZTW

POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP

TABL. 3.	PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 4.	PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURES</i>
TABL. 5.	PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 6.	PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 7.	PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 8.	PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIP' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 9.	FUNDUSZE CELOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM <i>LOCAL GOVERNMENTS' DESIGNATED FUNDS - TOTAL</i>
TABL. 10.	FUNDUSZE CELOWE GMIN <i>GMINAS' DESIGNATED FUNDS</i>
TABL. 11.	FUNDUSZE CELOWE POWIATÓW <i>POWIATS' DESIGNATED FUNDS</i>
TABL. 12.	FUNDUSZE CELOWE MIAST NA PRAWACH POWIATU <i>CITIES ON POWIAT STATUS' DESIGNATED FUNDS</i>
TABL. 13.	FUNDUSZE CELOWE WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIP' DESIGNATED FUNDS</i>
TABL. 14.	PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 15.	PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 16.	PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>CITIES ON POWIAT STATUS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 17.	PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW <i>VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>

V. RACHUNEK DOCHODÓW WŁASNYCH - WEDŁUG SZCZEBLI JST W LATACH 2003 – 2010

OWN REVENUES ACCOUNT – BY LOCAL GOVERNMENT UNITS' LEVEL IN 2003-2010

TABL. 1.	PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>GMINAS' OWN REVENUES ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP</i>
TABL. 2.	PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW <i>POWIATS' OWN REVENUES ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURES BY</i>

VOIVODSHIP

- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW
CITIES ON POWIAT STATUS' OWN REVENUES ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW
VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' OWN REVENUES ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURES BY VOIVODSHIP

VI. PRZYCHODY I ROZCHODY JST

LOCAL GOVERNMENT UNITS' INCOMES AND OUTGOINGS

- TABL.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM
SOURCES OF LOCAL GOVERNMENTS' INCOMES AND OUTGOINGS - TOTAL
- TABL.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW GMIN
SOURCES OF GMINAS' INCOMES AND OUTGOINGS
- TABL.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW POWIATÓW
SOURCES OF POWIATS' INCOMES AND OUTGOINGS
- TABL.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU
SOURCES OF CITIES ON POWIAT STATUS' INCOMES AND OUTGOINGS
- TABL.5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW WOJEWÓDZTW
SOURCES OF VOIVODSHIP' INCOMES AND OUTGOINGS

VII. ZOBOWIĄZANIA JST

LOCAL GOVERNMENT UNITS' LIABILITIES

- TABL. 1. ZOBOWIĄZANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
LOCAL GOVERNMENTS' LIABILITIES BY TYPES OF DEBT
- TABL. 2. ZOBOWIĄZANIA GMIN WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
GMINAS' LIABILITIES BY TYPES OF DEBT
- TABL. 3. ZOBOWIĄZANIA POWIATÓW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
POWIATS' LIABILITIES BY TYPES OF DEBT
- TABL. 4. ZOBOWIĄZANIA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
CITIES ON POWIAT STATUS' LIABILITIES BY TYPES OF DEBT
- TABL. 5. ZOBOWIĄZANIA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
VOIVODSHIP' LIABILITIES BY TYPES OF DEBT

VIII. SAMORZĄDOWE ZAKŁADY BUDŻETOWE

LOCAL GOVERNMENTS' BUDGETARY ENTERPRICES

- TABL. 1. PRZYCHODY I KOSZTY GMINNYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOMES AND COSTS BY VOIVODSHIP IN 2011
- TABL. 2. PRZYCHODY I KOSZTY POWIATOWYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOMES AND COSTS BY VOIVODSHIP IN 2011
- TABL. 3. PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOMES AND COSTS BY VOIVODSHIP IN 2011
- TABL. 4. PRZYCHODY I KOSZTY WOJEWÓDZKICH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2011 R.
VOIVODSHIP' BUDGETARY ENTERPRICES INCOMES AND COSTS BY VOIVODSHIP IN 2011

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTÓW
UŻYWANYCH W PUBLIKACJI
SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN PUBLICATION

Znaki umowne
Symbols

Kreska (–)	- zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
(0,0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka (.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak *	- oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. <i>data revised.</i>
Znak #	- oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.</i>
„W tym” „Of which”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Skróty
Abbreviations

tys.	= tysiąc
thous.	<i>thousand</i>
mln	= milion
	<i>million</i>
mld	= miliard
	<i>billion</i>
zł	= złoty
zł	<i>zloty</i>
BDL	Bank Danych Lokalnych GUS <i>Local Data Bank CSO</i>
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych <i>Corporate income tax</i>
GUS	Główny Urząd Statystyczny
CSO	<i>Central Statistical Office</i>
JST	Jednostka samorządu terytorialnego <i>Local government unit</i>
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych <i>Personal income tax</i>
PKB	Produkt krajowy brutto
GDP	<i>Gross domestic product</i>
UE	Unia Europejska
EU	<i>European Union</i>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing CSO' data – please indicate source